

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

ROZVOJ ČTENÁŘSTVÍ A ČTENÁŘSKÉ GRAMOTNOSTI ŽÁKŮ 1. STUPNĚ PROSTŘEDNICTVÍM MEZIGENERAČNÍCH AKTIVIT PŘI PRÁCI S KNIHOU

Diplomová práce

Studijní program: M7503 – Učitelství pro základní školy
Studijní obor: 7503T047 – Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Autor práce: **Jitka Ihnačincová**
Vedoucí práce: PhDr. Věra Vykoukalová, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jitka Ihnačincová**
Osobní číslo: **P10000523**
Studijní program: **M7503 Učitelství pro základní školy**
Studijní obor: **Učitelství pro 1. stupeň základní školy**
Název tématu: **Rozvoj čtenářství a čtenářské gramotnosti žáků 1. stupně prostřednictvím mezigeneračních aktivit při práci s knihou**
Zadávající katedra: **Katedra primárního vzdělávání**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- a) Prostudovat odbornou literaturu k tématu (čtení a čtenářství, čtenářská gramotnost, netradiční práce s textem aj.)
- b) Vytvořit didaktický materiál s metodikou pro chvílky mezigeneračního čtení (min. 10)
- c) Vybrané materiály ověřit v praxi při práci s dětmi a rodiči
- d) Formulovat závěry a doporučení
- e) Poskytnout další náměty pro rozvoj čtenářství prostřednictvím mezigeneračních aktivit

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

1. BROŽ, František. Očekávané výstupy RVP z českého jazyka a literatury. 1. vyd. Praha: Tauris, 2006. ISBN 80-211-0523-2.
2. ČECHOVÁ, Marie. Hrátky s češtinou. Praha: SPN, 2007. ISBN 80-7235-340-3
3. CHALUPA, Bohumír. Tvořivé myšlení. 1. vyd. Praha: Barrister& Principal, 2003. ISBN 978-80-7364-007-1.
4. ZORMANOVÁ, Lucie. Výukové metody v pedagogice. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4100-0.
5. KUCHARSKÁ, A., WILDOVÁ, R. a kol. Koncepce hodnocení čtenářské gramotnosti u žáků 1.- 5. ročníků ZŠ. (online). Praha: Univerzita Karlova v Praze, PedF, 2012. (cit 2012-15-06). Dostupné z WWW: www.cteme.eu/?link=41
6. KOŠTÁLOVÁ, H., ŠAFRÁNKOVÁ, K., HAUSENBLAS, O., ŠLAPAL, M.: Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka. Praha: ČŠI, 2010
7. KRAMPLOVÁ, Iveta. Netradiční úlohy, aneb, Čteme s porozuměním. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2002. 143 s. ISBN 80-211-0416-3.
8. LOKŠOVÁ, Irena- LOKŠA, Jozef. Tvořivé vyučování. Vyd. 1. Praha: Grada, 2003. 208s.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Věra Vykoukalová, Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

20. dubna 2015

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PaedDr. Jaroslav Perný, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 11. prosince 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Chtěla bych touto cestou poděkovat PhDr. Věře Vykoukalové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a povzbudivá slova při zpracování diplomové práce. Dále Mgr. Janě Nachtigalové a Mgr. Libuši Hrdinové, které mi umožnily ověření vytvořených materiálů v praxi na ZŠ Svážná 2342 a ZŠ J. Arbesa v Mostě, a zároveň žákům 1. stupně a jejich rodičům za vyplnění dotazníků a pracovních listů. Poděkování patří i paní Jitce Belancové, vedoucí dětského oddělení Městské knihovny v Mostě, za poskytnutí cenných informací. V neposlední řadě patří velké poděkování mému manželovi Jiřímu a dětem Kateřině, Jirkovi a Kubovi za podporu a trpělivost, kterou se mnou měli po celou dobu mého studia.

Anotace

Diplomová práce je rozdělena na dvě části. Úvodní, teoretická část se zabývá významem četby, literaturou pro děti, možnostmi rozvoje čtenářství. Zahrnuje současné pojetí jazyka a jazykové komunikace dle RVP. Vymezuje pojem čtenářská gramotnost a nabízí možnosti jejího rozvoje za využití čtenářských strategií. Druhá část je praktická a obsahuje dotazník, pracovní listy určené pro žáky 1. až 5. ročníku ZŠ a jejich rodiče, závěry z vyhodnocených pracovních listů a další náměty pro společné aktivity rodičů a žáků k rozvoji čtenářství a čtenářské gramotnosti

Klíčová slova

čtení, čtenářství, čtenářská gramotnost, čtenářské strategie, klíčové kompetence

Annotation

The thesis is divided into two parts. The preamble part is theoretical and deals with the meaning of reading, the literature for children, the possibilities for the development of reading. This part includes the current interpretation of language and linguistic communication according to The Framework Education Programme. It defines the concept of reading literacy and it offers opportunities for its development together with the use of reading strategies. The second part is practical and contains the questionnaire, worksheets for pupils of the first to the fifth grade of the elementary school and their parents, the conclusions of the evaluated worksheets and other suggestions of common activities of parents and pupils to develop the reading and the reading literacy.

Keywords

reading, reading, literacy, reading strategies, core competencies

Obsah

ÚVOD	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 ČTENÍ A ČTENÁŘSTVÍ	12
1.1 Vymezení pojmů čtení a čtenářství	12
1.2 Literatura vhodná pro žáky 1. stupně	13
1.2.1 Členění literatury pro děti a mládež	13
1.2.2 Vliv grafiky na čtenářství	14
1.2.3 Význam animovaného filmu	14
1.2.4 Vývoj literatury pro mládež	15
1.2.5 Téma dětské literatury	15
1.2.6 Oblíbená četba žáků 1. stupně	17
1.2.7 Přizpůsobení učebnic žákům	17
1.3 Význam četby	18
1.4 Možnosti rozvoje čtenářství	18
2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	20
2.1 Základní informace	20
2.2 Klíčové kompetence	21
2.3 Složky oboru Český jazyk a literatura	22
2.4 Školní vzdělávací program	25
3 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST	27
3.1 Vymezení pojmu čtenářská gramotnost	27
3.2 Faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost	28
3.3 Čtenářské strategie	29
3.4 Možnosti rozvoje čtenářské gramotnosti	30
PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 Cíl práce a použité metody	32
4.1 Výběr vzorku žáků	32
4.2 Dotazník pro žáky a rodiče	32
4.3 Pracovní listy pro žáky a rodiče	33
4.3.1 Zaměření pracovních listů	34

4.3.2	Pracovní listy a čtenářské strategie	34
5	Vyhodnocení postojů rodičů a žáků ke čtení	37
5.1	Vyhodnocení postojů žáků.....	37
5.1.1	Postoje žáků 1. ročníku	38
5.1.2	Postoje žáků 2. ročníku	42
5.1.3	Postoje žáků 3. ročníku	45
5.1.4	Postoje žáků 4. ročníku	49
5.1.5	Postoje žáků 5. a 6. ročníku	53
5.1.6	Souhrnné výsledky dotazníků žáků.....	57
5.2	Vyhodnocení postojů rodičů	62
5.2.1	Postoje rodičů žáků 1. ročníku	62
5.2.2	Postoje rodičů žáků 2. ročníku	67
5.2.3	Postoje rodičů žáků 3. ročníku	71
5.2.4	Postoje rodičů žáků 4. ročníku	75
5.2.5	Postoje rodičů žáků 5. a 6. ročníku	79
5.2.6	Souhrnné výsledky dotazníků rodičů	82
6	Závěry a doporučení.....	86
6.1	Další náměty na rozvoj čtenářství žáků 1. stupně	90
7	Závěr	93
8	Literatura.....	95
9	SEZNAM PŘÍLOH.....	97

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A SYMBOLŮ

apod. – a podobně

EVVO – Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

ČJ – Český jazyk

kap. – kapitola

KEV – Klub ekologické výchovy

např. – například

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

PIRLS – Mezinárodní výzkum čtenářské gramotnosti

PISA – Program pro mezinárodní hodnocení žáků

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Sb. – sbírka zákona

SČVA – Severočeské vodovody a kanalizace

ŠVP – Školní vzdělávací program

tzn. – to znamená

ZŠ – základní škola

ÚVOD

Moje rozhodování nad tématem diplomové práce bylo snadné. Již od samého začátku studia na Pedagogické fakultě jsem věděla, že se moje závěrečná práce bude týkat čtenářství a tak často zmiňované čtenářské gramotnosti. Postupně jsem si začala sepisovat, co všechno bych chtěla v diplomové práci napsat. Vycházela jsem z poznatků z různých seminářů, které stále ještě navštěvuji, a také ze své praxe ve škole, kde jsem mohla pozorovat žáky při vyučování. Moje původní myšlenka směřovala k otázce, proč dnešní děti tak málo čtou a proč jsou jejich výsledky v mezinárodních výzkumech čtenářské gramotnosti tak nízké. Napadlo mě, že je to vinou dnešní „počítačové doby“. Moje generace neměla ani počítače, ani mobilní telefony, hodně času jsme trávili venku sportovními aktivitami a většinu informací jsme získávali prostřednictvím knih. Pamatuji si, jak jsem svoji oblíbenou knihu schovávala pod učebnici nebo pod polštář v době, kdy jsem se měla učit- a já si chtěla číst. Dnes děti schovávají elektroniku nebo spíše „přepnou“ na jinou stránku a „učí“ se na počítači. Původní téma práce: „Dokážeme vrátit děti od počítačů ke knížkám?“ jsem díky doporučení paní doktorky Vykoukalové změnila. Proč brát dětem to, co je baví a mají to rády? Lépe je toho využít a zapojit do vlastní četby. Ať děti čtou a přitom třeba kontrolují výsledky na počítači. Nebo si na počítači mohou vyhledat různé čtenářské soutěže a zapojit se do nich i s kamarády. V konečné verzi tématu tedy zvítězila práce s knihou, ale ve spolupráci s rodiči a s pomocí dalších informačních zdrojů.

Jak jsem již zmínila, můj vztah ke čtení je kladný. Jako dítě jsem přečetla spoustu knih, hlavně z domácí knihovny. Později jsem si půjčovala knížky ve školní a také v městské knihovně. Kromě knih jsem četla i časopisy. Některé tituly se zachovaly podnes (Čtyřlístek, ABC, Mateřídouška, Sluníčko) a myslím, že jsou u dětí stále oblíbené (jak vyplynulo z dotazníků). Na střední škole moc času na čtení nebylo, nejen pro spoustu učení, ale také pro hodně sportovních aktivit a hru na klavír. Ke čtení jsem se vrátila v době, kdy jsem byla na mateřské dovolené. Četla jsem dětem každý den, měli jsme i večerní rituál- každému ze třech dětí přečíst jinou pohádku a pak ještě zazpívat. Četli jsme nebo si vyprávěli pohádky i během dne a o knížkách jsme si společně povídali. Využívala jsem knížky z domácí knihovny, které jsme četli jako děti my s manželem, občas jsme nějakou knížku koupili a také jsme začali s dětmi chodit do knihovny. Ve čtení jsme pokračovali i v době, kdy již děti chodily na základní školu a uměly již trochu číst. To jsme se pak ve čtení střídali. Některé knížky si děti oblíbily tak, že jsme je četli i několikrát. Rády poslouchaly Příběhy Káji Maříka, které jsem znala z předčítání mé maminky z časopisu Moje rodina. Dětem se líbila většina knížek z mého dětství. Nevím přesně, kdy jsme přestali společně číst? Děti si začaly číst samy a dcera u této činnosti vytrvala. Synové však přestali číst a raději si hrají na počítači nebo se věnují sportu. Několikrát jsem se pokoušela je ke knížkám vrátit (i společným čtením), ale počítač opět zvítězil. Dcera si čte klasické knihy, elektronické knihy, ale při sportování si dá do sluchátek knížku namluvenou. Tak to dělám i já, když si jdu

zaběhat. Četba byla, je a bude mou oblíbenou aktivitou. Proto mě stále trápí otázka, proč děti nechtějí číst? A hlavně, co pro to mohu udělat já, abych jejich vztah ke knihám změnila? Během své práce jsem se snažila najít odpověď i na otázku, proč se žáci při čtení nezeptají na neznámá slova. S tímto jevem jsem se často setkala během své praxe ve škole. Odpovědi na tyto otázky jsem hledala jak v odborné literatuře, tak i na seminářích ke čtenářské gramotnosti.

Pokud chceme, aby se výsledky žáků v testovacích metodách čtenářské gramotnosti zlepšily, měli bychom naučit žáky číst s porozuměním, a také je musíme naučit pracovat s jakýmkoli textem, přiměřeným jejich věku a schopnostem. Protože čtení je bude provázet celým životem a může jim pomoci k osobnímu rozvoji a zvýší se tak předpoklad pro jejich uplatnění se na trhu práce. Ve své práci jsem se pokusila vytvořit pracovní listy pro společné chvíle rodičů a dětí (nejlépe večer před spaním). Vybírala jsem úryvky z knih, které četli rodiče, když byli ještě dětmi a byla jsem zvědavá, jak tyto knihy přijmou dnešní děti a zda je také zaujmou. Hledala jsem odpověď na otázku, zda existují knihy, které bude číst několik generací? Proč jsem zapojila rodiče a nenechala vše na škole? Myslím si, že je velmi důležité, aby se i rodiče podíleli na výchovně vzdělávacím procesu a nenechávali veškerou odpovědnost pouze na učitelích. V současné době se hodně škol snaží do svých aktivit zapojit rodiče, ale je bohužel i hodně rodičů, kteří se těmito aktivitám brání. To jsem ostatně zjistila i při vyhodnocování dotazníků a pracovních listů. S výchovou „čtenářů“ je potřeba začít co nejdříve a já mám nyní skvělou příležitost, protože mám své „prvňáčky“, které se snažím učit číst s porozuměním, a jejich rodiče mi v tom také hodně pomáhají. Mám radost i z ohlasů rodičů, abych připravovala další pracovní listy na další knížky. Takto vidím, že moje práce má smysl.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ČTENÍ A ČTENÁŘSTVÍ

1.1 Vymezení pojmů čtení a čtenářství

Ve své práci se chci zabývat rozvojem čtenářství. Nejprve bych ale měla tento termín vysvětlit. Jaký je rozdíl mezi čtením a čtenářstvím? „Čtení je mediální aktivita zaměřená na knihy a jejich duševní přisvojování, je to čas věnovaný knihám, základní aktivita související s knihami, socio-kulturní dovednost“ (Trávníček 2008, s. 35). „Lidé nejčastěji získávají informace právě pomocí čtení a poslechem. Číst můžeme sami sobě nebo můžeme předčítat určitému publiku. Pojmem čtení můžeme také označit vyučovací předmět na základní škole“ (SSČ, 1989, 253, 264). Jaký je rozdíl mezi čtením a čtenářstvím? „Čtenářství se od čtení liší tím, že je vždy spojeno se záměrnou, dobrovolnou činností, se zálibou“ (SSČ 1989, 264). „Čtenářství je pojem, který se používá zejména v souvislosti s dětskou populací, je to plánovitě a cílené rozvíjení četby zejména pomocí školy, knihoven a jiných vzdělávacích institucí“ (Trávníček, 2008, s. 35). Z výsledků různých sociologických výzkumů vyplývá souvislost dětského čtenářství se vzděláváním dětí a zvýšením kvality základních škol. Kdo tedy nejvíce může ovlivnit dětské čtenářství? Domnívám se, že řada rodičů by na tuto otázku odpověděla: „čtenářství dětí ovlivňuje hlavně škola.“ Já si ale myslím, že nejdůležitějším činitelem k ovlivnění čtenářství u dětí je rodina, její vztah ke čtení a knihám vůbec, význam, který čtení přikládá. Vlastní příklad rodičů, kteří sami čtou, předčítají dětem od nejútlejšího věku, společné povídání si o knihách, společné čtení v době, kdy se děti učí číst, ale i vzájemné čtení, když už děti číst umí. V rodinách, kde děti vidí rodiče číst, je mnohem větší předpoklad, že se této činnosti budou věnovat i děti samotné. V dnešní přetechizované době jsou děti obklopeny řadou elektronických přístrojů, které jim umožňují snadnější přístup k informacím, než jaký jim umožní klasická četba knih. Pokud ve škole dostanou za úkol zjistit nějakou informaci, první zdroj, který je napadne, je počítač a vyhledání informace na internetu. Pokud tuto možnost nemají, zeptají se rodičů, ale spíše kamarádů, kteří vlastní počítač. Většinou se spokojí s prvním vysvětlením a nenapadne je si informaci ověřit i z jiného zdroje (časopis, kniha, konkrétní instituce apod.). Setkala jsem se s tím v praxi. Dětem jsem dala za úkol zjistit několik informací např. o spisovateli, výtvarníkovi, o nějaké knize. Žáci informaci vyhledali na internetu a vytiskli. Ve škole se snažili získané informace přečíst, ale nešlo jim to. Byla tam řada slov, kterým vůbec nerozuměli, doma si text ani nepřečetli, někteří se přiznali, že jim to našli a vytiskli rodiče. Proto jsem od tohoto způsobu zadávání úkolů ustoupila. Když s dětmi narazíme na nějaké neznámé slovo, dávám jim doplňující otázky, aby na význam slova přišly samy. Pokud se to nepodaří, mají se zeptat rodičů. Myslím, že je moc důležité, aby se i rodiče podíleli na „vyučování“, spolupracovali s učiteli a se školou vůbec. Určitě to má pozitivní dopad na vztah

žáků ke škole, když se rodiče aktivně zapojují do vyučování. A proto je třeba spolupráci podporovat od samého začátku školní výuky. V současné době mám k tomu vynikající příležitost, protože učím žáky 1. třídy. Vidím ale odlišný přístup v jednotlivých rodinách. Někteří rodiče se velmi snaží a pracují se svým dítětem, někteří se dětem věnují hlavně o víkendu a někteří vše nechávají na škole. Ve škole jsme měli přednášku Městské policie a žáci dostali za úkol zjistit, proč má lev ve státním znaku dva ocase? Někteří žáci opravdu s rodiči o této otázce diskutovali a společně vyhledávali informace. Z odpovědí žáků jsem zjistila, že každý použil jiný zdroj a ten, kdo neměl možnost informaci vyhledat, tak přemýšlel, proč tomu tak je? Domnívám se, že je velmi důležité, aby si děti povídaly s rodiči o svých zážitcích, úkolech, pocitech a s postupujícími zkušenostmi ve čtení i o přečteném textu. Je smutné, když dítě čte a vůbec neví o čem, když se ho zeptáte. Spoustu dětí ani nenapadne zeptat se na neznámé slovo, na které při čtení narazí a neporozumí mu ani z kontextu. Ve své praxi jsem se s tím setkala velmi často. Stále ale nemohu přijít na to, proč tomu tak je? Děláme to my, rodiče, když se snažíme dětem maximálně ulehčit život a vše jim vysvětlíme, aniž bychom jim dali šanci zažít úspěch z vlastního objevu? Nebo my, učitelé, když necháváme žáky hlasitě číst, a protože čtení je velice individuální dovednost, ti, co čtou rychleji, nechtějí čekat, než to jejich kamarád „přelouská“, pokračují dále, pak se v textu ztrácí a vůbec je to nebaví. Proto se snažím střídat hlasité a tiché čtení, ve volných chvílích dětem čtu a pak je požádám, aby mě vystřídaly, že už se mi špatně mluví. A ony ochotně pokračují v četbě. Pak zkusíme domýšlet, jak by příběh mohl pokračovat, a při dalším čtení zjišťujeme, zda jsme měli pravdu. Tímto způsobem se snažím, aby žáci od čtení přecházeli do stádia čtenářství, kdy už četbu nebudou brát jako povinnost, ale jako příjemný zážitek.

1.2 Literatura vhodná pro žáky 1. stupně

Pokud se budeme zabývat otázkou rozvoje čtenářství a čtenářské gramotnosti žáků, musíme se také zamyslet nad tím, jakou literaturu můžeme žákům nabídnout, která literatura je vhodná právě pro určitý věk, která literatura je dokáže oslovit natolik, aby se z nich opravdu stali čtenáři? Z odborné literatury známe pojem intencionální literatura, který znamená, že se jedná o literaturu psanou záměrně dětem. „Specifičnost této literatury vyplývá především ze zvláštnosti jejího adresáta, což znamená, že se záměrně přizpůsobuje estetickým nárokům a psychickým možnostem dítěte. Specifičnost literatury pro děti se týká jak obsahu, tak formy literárního díla“ (Gebhartová 1987, s. 18). Čím je dítě menší, tím větší se kladou nároky na specifické prostředky. „Ve struktuře dětské četby figuruje i literatura neintencionální, tzn. díla, která do ní přešla z literatury pro dospělé (většinou díla klasiků), a lidová slovesnost“ (Gebhartová 1987, s. 18).

1.2.1 Členění literatury pro děti a mládež

„Literaturu pro děti můžeme členit na základě různých hledisek. Nejběžnější je rozdělení podle vývojových stupňů dítěte- členění ontogenické. Je to literatura pro předškolní věk (do 6 let),

pro mladší školní věk (6–11) a pro starší školní věk (11–14). Některou knihu lze podle věkového hlediska těžko zařadit. A také hranice mezi vývojovými stupni nejsou ostré a u mnohých jedinců mají velké subjektivní výkyvy. Dále můžeme literaturu pro děti členit podle literárních druhů a žánrů na lyriku, epiku a drama. Z knihovnické a pedagogické praxe známe dělení na poezii, prózu a drama. Z obecných žánrů, které se nejvíce uplatňují v poezii pro děti je to říkadlo a píseň, v próze pohádka a povídka a v dramatu loutková hra a scénář pro animovaný film“ (Gebhartová 1987, s. 18, 19). Již od samého začátku školní výuky se žáci setkávají s různými říkadly. Říkadla jim pomáhají při uvolňovacích cvičích pro budoucí psaní, seznamují je s prvními písmenky, ožívují cvičení v tělesné výchově, s hudebním doprovodem si je žáci mohou zazpívat a také jim pomáhají napravovat poruchy řeči. „Říkadlo je žánr prověřený tradicí ústní lidové slovesnosti, tvoří základ dětského folklóru, ale nepatří jen k minulosti. Básníci píší pro děti velice brzy rozpoznali i jeho nosnost a účinnost, takže o tomto žánru lze říci, že byl a je základním žánrem poezie pro děti“ (Gebhartová 1987, s. 20). „Nejtypičtější žánrem dětské literatury je pohádka. Spíše než lidovou pohádku děti znají moderní pohádku. Pohádka ve svém ději prolíná smyšlenku se skutečností, fantazijní představy s obrazem objektivní reality, čas v pohádce je neurčitý (Byl jednou jeden...). V pohádce je ale určité rozvržení sil dobrých a zlých, přičemž dobro vítězí. Právě pro tyto vlastnosti je pohádka ideálním literárním žánrem pro děti“ (Gebhartová 1987, s. 21). Dalším literárním žánrem pro děti je povídka. Malí čtenáři mají rádi jednoduchý děj, který se odehrává v krátkém časovém období s malým počtem postav a s ukončením příběhu. Nejoblíbenější jsou příběhy ze života dětí nebo příběhy s přírodní tematikou.

1.2.2 Vliv grafiky na čtenářství

První dětské encyklopedie, kde převažují obrázky nad textem, seznamují malé čtenáře se světem a jeho rozmanitostí. Děti v těchto knihách najdou odpovědi na své věčné otázky: „A proč?“ Samozřejmě, že by tyto uměleckonaučné knihy měly děti číst se svými rodiči, protože nám, dospělým, připadá spousta věcí jako samozřejmých a vůbec o nich nepřemýšlíme. Pro děti jsou to ale záhady a my jim je prostřednictvím těchto knih pomůžeme vysvětlit. A pouze slova nestačí. Děti potřebují názornost a díky bohatým ilustracím této první naučné dětské literatury pochopí mnohé, pro ně zatím neznámé věci.

1.2.3 Význam animovaného filmu

Z dramatických žánrů je pro malé děti vhodná loutková hra a animovaný film. Rozvíjí dětskou fantazii, neživé postavičky na ně promlouvají a děti se rychle dokážou vžít do jejich situace. Filmoví tvůrci píší řadu scénářů na základě literární předlohy a naopak na základě filmového scénáře píší autoři knížky pro děti. Toto spojení je velice užitečné. Dítěti se lépe čte kniha, jejíž hrdiny zná např. z dětských večerníčků. Nad tímto tématem jsem diskutovala s pracovníci Městské knihovny v Mostě. Proč třeba krásné knížky o loupežníku Rumcajsovi,

o malých skřítcích Křemílkovi a Vochomůrkovi, o pejscích Štaflíkovi a Špagetce, dnešním dětem nic neříkají a neosloví je? Proč neporozumí textu a rodiče jim musí nejprve řadu slov vysvětlit a malé děti to za chvíli přestane bavit? Došli jsme společně k závěru, že to asi bude tím, že se změnil i obsah večerníčků. Naše generace tyto pohádkové postavičky znala z televize, každý večer na nás promlouvaly z desetiminutového večerníčkovského pořadu, a proto jsme i rádi poslouchali příběhy z knížek nebo si je později sami četli. Měli jsme je spojené s konkrétní představou, a proto nám čtení nedělalo potíže. Pokud čtu dětem ve škole podobné knížky a ony příběhy z televize neznají, většinou je ani samotná kniha nezaujme. Při tvorbě pracovních listů jsem se zabývala otázkou, zda existují knihy, které „spojují“ několik generací. Zda jsou knihy, které se líbily našim babičkám, rodičům, nám samotným a zda se také ještě líbí i našim dětem? Rodiče si často myslí, že kniha, která patřila k jejich nejoblíbenější četbě, zaujme stejně i jejich děti. Jenže ty znají z televize úplně jiné pořady, které s knížkami rodičů nemají vůbec nic společného. Poslední dobou se začínají naše „české známé postavičky“ opět objevovat na televizní obrazovce, takže věřím tomu, že se třeba Rumcajs stane opět srozumitelnou a vyhledávanou četbou dětí. Úspěch mají stále knihy, ve kterých se objevuje Krteček Zdeňka Milera. Děti ho znají nejen z televize, ale také z počítačových her, časopisů. Krtek a jeho kamarádi se objevují na školních pomůckách, ať již jsou to tašky, desky na sešity, obaly pastelek apod. a také ve formě tolik oblíbené u dětí- plyšových hraček. Knihy s touto tematikou jsou četbou spíše pro předškolní čtenáře. Co tedy může knižní trh nabídnout začínajícím školákům a dětem mladšího školního věku na prvním stupni ZŠ?

1.2.4 Vývoj literatury pro mládež

Jak píše Čeňková (2012, s. 7) česká kniha pro děti a mládež prošla za posledních 20 let překotným vývojem, a to v několika směrech. Vyrovnávala se se změnou, kterou přineslo obnovené tržní hospodářství po roce 1989. Kniha se stala zbožím, pulty zaplavila překladová knižní produkce zároveň s animovanými filmy ze světových studií a počítačové hry. Nově vzniklá nakladatelství vydávala populární literaturu, která se v západních zemích v předcházejících 40 letech žánrově rozrostla. Začaly vycházet i tituly s tématy smrti, erotiky nebo náboženství (v době socialismu tabuizované) a také knihy od zamlčovaných autorů. Nakladatelství Albatros začalo měnit svou vydavatelskou taktiku, objevilo se množství malých alternativních nakladatelství, která se snažila vydávat kvalitní knihy a nezapomínala také na kvalitu ilustrací a grafického provedení.

1.2.5 Témata dětské literatury

„Témata současné dětské literatury se shodují s evropskými trendy, roste zájem o komiks a komiksové romány, velmi oblíbené jsou tzv. bilderbuchy a autorské knihy. Nové tituly se

objevují pro dospívající a zároveň posouvají hranice literatury pro mládež k hranici 18 let“ (Čeňková, 2012, s. 8).

Historická témata

Velmi oblíbené jsou také knihy přibližující českou a evropskou historii. Samozřejmě s velkou podporou ilustrací. Tyto knihy se objevují nejen na knižních pultech, ale ve velkém množství v knihovnách a také se jimi vybavují školní knihovny a učitelé je hojně využívají při výuce. Myslím si, že je to skvělý doplněk k učebnicím vlastivědy a dějepisu, který žákům dovede více přiblížit probírané učivo. Některé z těchto knížek jsou zpracovány ve formě komiksu, což mají děti moc rády. A tak se mohou zábavnou formou seznámit s životem našich předků.

Krátké pohádky

„Stálou popularitu si udržují večerníčky, které vychází buď z knižní předlohy, nebo vznikají současně s novou knihou. Průkopníkem tohoto žánru byl Václav Čtvrtek, jehož tvorba patří do zlatého fondu české literatury pro děti. Světově oblíbený je Krtek výtvarníka Zdeňka Milera, v povědomí generací zůstávají také postavy Rumcajse, Křemílka a Vochomůrky, Macha a Šebestové, Maxipsa Fíka, Příběhy včelích medvídků, z nových jsou to Krysáci a Králíci Fiala. V nakladatelství Albatros vznikla v roce 1999 speciální edice Ahoj děti- Dobrou noc, která je věnována právě večerníčkům“ (Čeňková, 2008, s. 9, 10).

Tvořivé čtení

„Současní autoři a výtvarní umělci vytvářejí knihu jako herní pole, kam zvou k tvořivé spoluúčasti každého čtenáře. Nejvíce ocenění získaly Linguistické pohádky a Záhádky Petra Nikla“ (Čeňková, 2008, s. 10). Jak už z názvu prvně jmenované knihy vyplývá, jde o různé jazykové hlavolamy, rébusy a přesmyčky, které mají děti moc rády, je to vlastně hraní si s jazykem. Takže opět skvělá pomůcka a oživení hodin českého jazyka ve škole. Kniha je doplněna kresbami zvířat téhož autora. Doporučila bych ji starším čtenářům nebo pro společné čtení rodičů a dětí.

Autorská pohádka

„Dalším rozvíjejícím se žánrem současné české literatury pro děti a mládež je autorská pohádka, která čerpá z klasického folkloru, nebo navazuje na uvolněné vyprávěčství nebo poetiku 60. let minulého století. Za zmínku jistě patří tituly Královské pohádky Karla Šiktance, Myši patří

do nebe od Ivy Procházkové, Co vyprávěla Dlouhá chvíle básnířky Violy Fischerové, Knihafoss Marky Míkové, Lichožrouti Pavla Šruta“ (Čeňková, 2008, s. 12).

První čtení

Pro malé, začínající čtenáře, vychází kratší prózy v edicích První čtení. Zmíním zde knihu Měďa Knoflík, kterou v současné době čteme s prvňáčky. Jedná se o jednostránkové texty psané větším písmem, na druhé straně je ilustrace a otázka k textu či obrázku. Domnívám se, že je to vhodná četba nejen pro školu, ale také na doma, dítě se může ve čtení střídat s rodičem či starším sourozencem a potom společně odpovídat na otázky. Jednotlivé texty jsou krátké, takže dítě nemá potíže s udržením pozornosti a pak se již těší na úkol, který bude plnit.

Nakladatelství Thovt nabízí celou škálu knih pro různé čtenářské úrovně. Jsou to První kroky ke čtení, První čtení s poučením, První čtení pro zábavu, Šikovný čtenář, Zkusím číst sám, Zkusíme číst spolu, Svět ukrytý v abecedě. Nezapomíná také na děti, které se učí číst genetickou metodou.

1.2.6 Oblíbená četba žáků 1. stupně

Jaké knížky čtou rádi žáci mladšího školního věku? Odpovědi na tuto otázku jsem se snažila získat pomocí dotazníků, některých pracovních listů, rozhovorem s knihovnicí Městské knihovny v Mostě a paní učitelkou, která má na starosti naši školní knihovnu, při častých rozhovorech s dětmi a také v některých knihkupectvích. Myslím, že mohu na první místo v oblíbenosti knih napsat knihu Deník malého Poseroutky od Jeffa Kinneyho. Tento románový cyklus se stal opravdu světovým bestsellerem. V knihovně mají až dvacet záznamů na rezervaci jednotlivých dílů, v knihkupectví jsou stále doplňovány, zvláště první díly tohoto cyklu. Když jsem si šla koupit první díl, byl vyprodaný a musela jsem čekat, až objednájí další. Chtěla jsem se blíže seznámit s touto knihou, která se dětem tolik líbí. Je psána na linkovaném papíře. Krátké texty (2–4 řádky) doplňují jednoduché, ale výstižné kresby, většinou s bublinami s přímou řečí. V knize se střídá typ písma, hůlkové, psací, tiskací. Na text i kresby byla použita pouze černá barva. Barevný je pouze přebal knihy. Z rozhovorů s dětmi vyplynulo, že se jim líbí krátké texty, od kterých mohou kdykoli odejít, aniž by to nějak narušilo porozumění obsahu. Musím říci, že mě osobně kniha neoslovila. Přečetla jsem již hodně dětské literatury, ale tento typ se mi nelíbí. A ještě bych chtěla dodat, že se v knize objevuje řada cizích jmen, nevím, jak si s nimi malé děti samy poradí? Možná, že při tichém čtení to nevadí, nebo jméno prostě přejdou? Nevím. Rozhodně ale musím konstatovat, že charakter dětské literatury se za několik generací výrazně změnil.

1.2.7 Přizpůsobení učebnic žákům

Jaká literatura se ale hodí pro žáky mladšího školního věku? Myslím si, že by žáci měli znát jak díla našich klasiků, tak i současných autorů, ale především by je kniha, kterou čtou, měla

zaujmout. Pokud se tak nestane, spíše je to odradí od dalšího čtení a nestanou se ani čtenáři. Budou brát čtení jen jako nutnou povinnost spojenou se školou. A to by byla opravdu velká škoda. Asi by se nad touto otázkou měli zamyslet autoři učebnic. Protože řada textů žákům nic neříká a ani jim nerozumí. I články v čítankách by měly být přizpůsobeny požadavkům dnešních žáků, aby z nich učitelé mohli vybrat jak pro dívky, tak i pro chlapce vhodné texty. Dokonce jsem kdysi četla názor, že by měly být čítanky dvoj- jedny pro chlapce a jedny pro dívky. V tomto duchu jsem se snažila zpracovat většinu pracovních listů- jeden, který by mohl oslovit chlapce a druhý, spíše pro dívky.

1.3 Význam četby

Bavíme se o čtení, čtenářství, o jeho rozvoji. Ale jaký je vlastně význam četby? Co dětem četba přináší? „Především si četbou rozšiřují slovní zásobu, zlepšují si pravopis, lépe se učí i jiné předměty, protože pracují s uměleckým (lineárním) textem, ale i s nelineárním textem. Při časté změně činností se zlepšuje pozornost na práci s textem. Žáci dosahují vyšší úrovně psaných textů, prostřednictvím četby získávají materiál pro formulování vlastních myšlenek. My jim můžeme pomoci otázkami typu: „Jak reagoval hlavní hrdina? Jak bys reagoval ty?“ Děti prostřednictvím četby nachází příklady řešení různých konfliktů. A díky četbě si vytváří čtenářské společenství“ (Sulovská, 2012).¹ Domnívám se, že je to dostatečný výčet důvodů, proč se četbě věnovat a proč ji podporovat.

1.4 Možnosti rozvoje čtenářství

První krok k tomu, abychom mohli rozvíjet čtenářství dětí je naučit je správně číst. Pokud bude čtení dělat dětem potíže, budou se soustředit na techniku čtení, ale ne na obsah toho, co čtou. A pak je to ani nebude bavit. Čtení je dovednost, která se učí v první třídě základní školy. Jak ale dobře víme, v první třídě se setkávají děti sotva šestileté s dětmi o rok či dokonce o dva staršími. I mezi stejně starými dětmi jsou velké rozdíly, natož u dvouletého věkového rozdílu. Také záleží hodně na rodině, ve které dítě vyrůstá. Ve třídě mám chlapce, který se naučil číst v pěti letech, ale do školy nastoupil téměř v sedmi. Je poznat, které děti denně s rodiči čtou, a které ne. Děti to pak i samy přiznají. Mrzí mě přístup některých rodičů, že spoléhají jen na školu a nevěnují čas domácí přípravě dětí.

Jak můžeme pomoci dětem, aby se naučily správně číst? Vhodným způsobem mohou být různé hry. Zašifrovat známá písmenka, vytvářet rébusy, vyhledávat jen písmena dle pořadí ve slovech a pak z nich vytvářet nová slova...Naučit děti správně se orientovat v textu, procvičovat oční pohyby, naučit děti zacílit pohled na celé slovo, aby se nestalo, že přečtou první

¹ Bylo čerpáno ze semináře akreditovaného MŠMT – viz přílohy

slabiku a zbytek slova si domyslí. Naučit děti u čtení přemýšlet. V tomto duchu jsou zpracovávány i současné učebnice Českého jazyka- Živá abeceda a Slabikář. Mohu je porovnat se staršími Slabikáři, kde se ještě objevovaly věty typu „Máma mele maso“. Které dítě dnes vidí svoji maminku mlít maso? Jak má potom pochopit význam věty a jak ho má čtení bavit? Je třeba texty přizpůsobovat tomu, co děti znají, s čím se denně setkávají, co je pro ně důvěrně známé.

Pokud již žáci zvládnou přečíst jednoduchý krátký text, měli bychom začít se čtením s porozuměním. Ke každému textu připravit úkoly, které dítě bude řešit a pak se třeba dozví nějaké překvapení nebo řešení bude zároveň dalším úkolem. Myslím si, že pokud dítě úkoly zvládne vyřešit, bude ho čtení více bavit a zároveň lákat k dalším aktivitám, třeba již trochu složitějším. Děti mají rády pohádky. Jeden z úkolů, které jsem připravila pro kroužek Čtenářské dílny, byl najít všechny názvy pohádek v popleteném textu. Děti to moc bavilo a pak zkoušely vymýšlet další příběhy. Některé aktivity mohou dělat samostatně, některé ve skupinách. Jednu skupinovou aktivitu jsem kdysi vyzkoušela na semináři k výuce Prvouky a Vlastivědy a jmenuje se „Běhavka“. Upravila jsem text pro skupinu dětí, některá slova vynechala a ta na lístečcích nalepila na chodbu. Každá skupina měla svého zapisovatele. Ostatní po jednom vybíhali na chodbu a měli přečíst, zapamatovat a pak správně přetlumočit svému zapisovateli nalezená slova. Podle volných polí v textu věděli, kolik mají hledat slov. Když našli všechna slova, měli je společně doplnit do textu, aby dávala smysl. Další aktivitou může být pohádka tvořená obrázky a krátkým textem. Vše nastříhané na jednotlivé díly. Děti mají za úkol přiřadit správný text k obrázku a pak složit ve správném pořadí a přečíst nebo převyprávět vlastními slovy. Aby děti čtení bavilo, je třeba vybírat vhodné texty a přizpůsobit je i věkové kategorii dítěte. Učitel by měl využít svou kreativitu a vymýšlet různé obměny práce s texty. Děti se potom budou těšit, co nového pro ně přichystá? Důležité je děti motivovat i ke čtení doma, samozřejmě za podpory rodičů. Domluvit se s rodiči, aby dítě mělo vlastní knihovničku, aby si s dítětem o přečteném vyprávěli a děti tak mohly sdílet své prožitky z četby. To ostatně mohou i ve škole- s ostatními čtenáři. Když doporučí knihu kamarád, že se mu líbila, určitě si ji dítě přečte raději, než kdyby mu ji doporučil přečíst učitel či rodič. A co říci závěrem k rozvoji čtenářství? Důležité je motivovat děti k vlastní četbě a ve čtení je maximálně podporovat. Při čtení knížky si totiž vytváříme ještě další příběh, a to náš vlastní a rozvíjíme tím naši představivost. A to je v dnešní počítačové době velice důležité.

2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

2.1 Základní informace

„Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání vychází z programových priorit Bílé knihy (Národní program rozvoje vzdělávání ČR), byl zpracovaný Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze. Školský zákon č. 561/2004 Sb., který platí od 1. 1. 2005 a stanovuje školám povinnost vytvořit školní vzdělávací programy, ve kterých je rozpracován rámcový vzdělávací program, organizace výchovně-vzdělávacího procesu a plánování učiva“ (Vališová, Kosíková, 2011, s. 290).

Pojetí základního vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávání a na výchovu v rodině. Základní vzdělávání na 1. stupni usnadňuje přechod žáků z předškolního vzdělávání a rodinné péče do povinného, pravidelného a systematického vzdělávání, které je založeno na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka (včetně žáků se specifickými vzdělávacími potřebami). Vzdělávání svým charakterem a svými metodami motivuje žáky k dalšímu učení, vede je k poznávání, hledání, objevování a nalézání cest, které jsou vhodné k řešení problémů.

Základní vzdělávání na 1. i na 2. stupni vyžaduje podnětné a tvůrčí školní prostředí, pro optimální vývoj dítěte výuku přizpůsobenou individuálním potřebám, hodnocení výkonů a výsledků postavené na splnitelných úkolech, posuzování individuálních změn žáka, poskytnutí možnosti žákům zažít úspěch, nechat žáky pracovat s chybou a nebát se jí.

V průběhu základního vzdělávání získávají žáci kvality osobnosti, umožňující jim další studium, zdokonalování se v profesi a celoživotní vzdělávání, aby se dle svých možností mohli podílet na životě společnosti.

Cílem základního vzdělávání je utváření a rozvíjení klíčových kompetencí a získání všeobecného vzdělání zaměřeného na život a praktické jednání. Základní vzdělávání usiluje o tyto cíle (VÚP Praha 2007, s. 12, 13):

- osvojení strategií učení a motivace pro celoživotní učení
- tvořivé myšlení, logické uvažování a řešení problémů
- účinná komunikace
- schopnost spolupráce, respektování práce a úspěchů vlastních i druhých
- připravit žáky k uplatňování svých práv a naplňování svých povinností
- rozvíjet vnímavost a citlivé vztahy k lidem, prostředí i k přírodě
- učit žáky k rozvoji a ochraně fyzického, duševního i sociálního zdraví a odpovědnosti za ně

- vést žáky k toleranci k jiným lidem, jejich kulturám, učit se s nimi společně žít
- učit žáky poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti a uplatňovat je s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci

2.2 Klíčové kompetence

Prostřednictvím pracovních listů, které jsou představeny a podrobně popsány v teoretické části, jsou rozvíjeny některé klíčové kompetence uvedené v RVP ZV. Proto považuji za potřebné uvést alespoň několik slov k této problematice.

Klíčové kompetence jsou souhrnem vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Cílem vzdělávání je vybavit žáky tímto souhrnem klíčových kompetencí a připravit je na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Osvojování si klíčových kompetencí je dlouhodobým procesem, který by měl začít již v předškolním vzdělávání.

Jak uvádí Čechová (2009, str.9–13) „podle výzkumů si učitelé uvědomují, co budou jejich žáci v životě potřebovat a tak pro ně nastává úkol: zaměřit výuku na klíčové kompetence. RVP ZV stanovuje klíčové kompetence jako cíle výuky. Jak ale do školní praxe zařadit rozvoj dovedností? Je každý žák schopen tyto klíčové kompetence rozvíjet? Dají se vůbec klíčové kompetence hodnotit? To jsou otázky, které kladou zvýšené nároky na učitele, kteří se kromě vyučovacího předmětu musí soustředit na způsob a rozvoj nových dovedností žáků. Z učitelů se tak stávají odborníci na proces, učitelé v novém pojetí výuky působí celou svou osobností, svými dovednostmi a vlastnostmi.

Hodnocení klíčových kompetencí je citlivější než hodnocení znalostí. Může ale přispět k jejich rozvoji, k nasměrování úsilí na určitou oblast a pochopení něčeho nového. Hlavním východiskem pro hodnocení klíčových kompetencí je sebehodnocení žáků. Je to dovednost, kterou musíme žáky učit rozvíjet.

V základním vzdělávání by měl žák dosáhnout těchto kompetencí (VÚP Praha 2007, str.14–17):

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní

Pracovní listy, které jsem vytvořila, rozvíjí vzhledem ke spolupráci dětí a rodičů ve své podstatě téměř všechny klíčové kompetence.

Rozdělení vzdělávacího obsahu RVP na oblasti

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou vymezeny charakteristikou vzdělávací oblasti, cílovým zaměřením oblasti, vzdělávacím obsahem, který je tvořen očekávanými výstupy a učivem. V rámci 1. stupně je vzdělávací obsah rozdělen na 1. období (1. až 3. ročník) a 2. období (4. až 5. ročník).

- Jazyk a jazyková komunikace
- Matematika a její aplikace
- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět
- Člověk a společnost
- Člověk a příroda
- Umění a kultura
- Člověk a zdraví
- Člověk a svět práce

Ve své diplomové práci se hlouběji zaměřím na vzdělávací obor Český jazyk a literatura, který je součástí oblasti Jazyk a jazyková komunikace.

2.3 Složky oboru Český jazyk a literatura

Obor český jazyk a literatura je rozdělen do tří složek, jejichž obsah se ve výuce vzájemně prolíná. Jedná se o tyto složky:

- Komunikační a slohová výchova
- Jazyková výchova
- Literární výchova

Komunikační a slohová výchova – žáci se učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a na základě přečteného nebo slyšeného textu se rozhodovat.

Jazyková výchova – žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka, vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základem jasného a srozumitelného vyjadřování

Literární výchova – žáci poznávají základní literární druhy díky četbě, učí se postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názory a rozvíjet základní čtenářské návyky a schopnosti

Verbální i neverbální komunikaci mohou žáci rozvíjet i v Dramatické výchově, která je zařazena v RVP ZV jako doplňující vzdělávací obor.

Cíle vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace

- chápání jazyka jako jevu, ve kterém se odráží historický a kulturní vývoj národa
- rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku
- osvojování jazyka jako prostředku k získávání a předávání informací, k vyjadřování potřeb a ke sdělování názorů
- zvládnutí pravidel mezilidské komunikace daného kulturního prostředí
- samostatné získávání informací a práce s jazykovými a literárními prameny a texty
- získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti
- individuální prožívání uměleckého díla a sdílení čtenářských zážitků, rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře

Komunikační a slohová výchova – 1. stupeň

Vzhledem k cíli diplomové práce jsem se rozhodla uvést, jaké jsou očekávané výstupy v jednotlivých složkách oboru Český jazyk a literatura v RVP, protože koresponduje přímo s cíli mé práce. Vzhledem k tomu, že s pracovními listy pracovali žáci celého 1. stupně, uvádím zde očekávané výstupy 1. i 2. období 1. stupně.

Očekávané výstupy žáka – 1. období

- plynule čte s porozuměním přiměřené texty
- respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru
- pečlivě vyslovuje
- tvoří krátký plynulý projev
- zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním a se čtením
- píše správné tvary číslic a písmen, správně spojuje písmena a slabiky, kontroluje vlastní písemný projev
- seřadí ilustrace dle dějové posloupnosti a vypráví podle nich příběh

Očekávané výstupy žáka – 2. období:

- čte s porozuměním přiměřené texty potichu i nahlas
- rozlišuje podstatné a okrajové informace
- reprodukuje obsah složitějšího sdělení a zapamatuje si podstatná fakta
- vede správně dialog, telefonický rozhovor
- volí správně intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru
- rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá

- píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry
- sestaví osnovu vyprávění a vytváří krátký mluvený nebo písemný projev na jejím základě

Jazyková výchova

Očekávané výstupy žáka – 1. období

- rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky
- porovnává významy slov
- porovnává a třídí slova dle významu
- rozlišuje slovní druhy
- spojuje věty do jednodušších souvětí
- rozlišuje druhy vět dle postoje mluvčího
- odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech, velká písmena na začátku věty

Očekávané výstupy žáka – 2. období:

- porovnává významy slov
- rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku
- určuje slovní druhy
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary
- vyhledává základní skladební dvojici
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí
- píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách

Literární výchova

Očekávané výstupy žáka – 1. období:

- čte a přednáší z paměti texty přiměřené jeho věku
- vyjadřuje své pocity z přečteného textu
- rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších
- pracuje tvořivě s literárním textem

Očekávané výstupy žáka – 2. období:

- vyjadřuje své dojmy z četby
- volně reprodukuje text podle svých schopností
- rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů

Učivo by mělo obsahovat:

- poslech literárních textů
- zážitkové čtení a naslouchání
- tvořivé činnosti s literárním textem
- základní literární pojmy

2.4 Školní vzdělávací program

Rozhodla jsem se pro přehlednost a možnost posouzení korespondence obsahu pracovních listů se vzdělávacími cíli školy uvést zde také charakteristiku Školního vzdělávacího programu ZŠ Svážná v Mostě, ve které byly ověřeny pracovní listy a dotazník.

ŠVP vychází z obecných vzdělávacích cílů a klíčových kompetencí RVP ZV a koncepce, která vznikla několikaletou snahou o inovaci pedagogického procesu a života školy vůbec, analýzou vlastních možností a schopností pedagogického sboru, požadavků rodičů a navázáním na tradice školy. Byla stanovena klíčová slova, která stručně vyjadřují postup, kterého chce škola dosáhnout. Počáteční písmena tvoří slovo „KRUH“, ve kterém budou žáci orientováni na výchovu k udržitelnému rozvoji. Kruh symbolizuje neustálý koloběh života na Zemi.

K – Komunikace – mezi žáky, rodiči a pedagogy umožní nacházet cestu k vybudování příznivého klimatu ve škole. Hlavní důraz bude kladen na vybudování adekvátní verbální i neverbální komunikace se spolužákem a dospělým ve škole i mimo ni.

R – Rozvoj – žákovy osobnosti bude všestranný. Sportovní, pracovní i umělecké aktivity budou podporovat estetické cítění žáků a povedou je ke zdravému životnímu stylu.

U – Učení – bude zaměřeno na rozvoj schopnosti učit se, schopnost promýšlet různé strategie při řešení úloh, podněcování k tvořivému myšlení a logickému uvažování. Rozvoj dovedností, návyků a postojů žáků bude respektovat jejich individuální potřeby. Radost z poznání je prvořadá.

H – Hledání, Hodnocení – pomůže vytvořit žákům jejich první portfolia a diagnostikovat děti zvláště nadané. Škola bude hledat rozmanité způsoby, jak jejich mimořádné nadání rozvíjet, a poskytovat jim služby nad rámec „klasického vzdělání“.

Prvořadé zaměření školního vzdělávacího programu je na ekologii, proto škola klade důraz na některé oblasti výchovy a vzdělávání, které ji odlišují od ostatních škol, a tím dochází k její profilaci. Škola má určeného školního koordinátora EVVO a vlastní školní plán EVVO. Škola má odborné pracovny přírodopisu, chemie a fyziky a malou laboratoř, která slouží výuce přírodovědných předmětů. Plynule navazuje na školní arboretum a učebny v přírodě.

Spolupráce a projekty

Součástí školního vzdělávacího programu jsou projekty, které jsou zaměřené na ekologickou výchovu (třídění odpadu, spolupráce s Nadačním fondem Veolia, Městskými, lesy Most, akce a soutěže KEV (žakovské ekologické konference, konference badatelská, Víš, kde žiji?, prezentace – výtvarná a literární soutěž). Projekty vedou žáky k lepší komunikaci mezi sebou, mezi sebou a dospělými, učí je práci ve skupině a k propojování poznatků získaných v různých předmětech.

3 ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST

3.1 Vymezení pojmu čtenářská gramotnost

Čtenářská gramotnost je v posledních letech často užívaným pojmem hlavně v oblasti školství a výsledků žákovského testování. Co ale tento pojem skutečně znamená? Jak ve své knize píše Trávníček (2008, s. 36), čtenářská gramotnost je funkční porozumění psanému textu. Je to kritérium testované zkoumáním PISA, jež je organizováno společenstvím nejvyspělejších zemí světa (OECD). Čtenářská gramotnost znamená schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosahování určitých cílů, k rozvoji vlastních schopností a vědomostí a k aktivnímu začlenění do života společnosti.

Vzdělávání je spojováno s osvojováním čtení a psaní, tzv. gramotnosti. Gramotnost ale neznamená jen umět číst a psát. Je souborem jazykových kompetencí, které kladou důraz na komunikační, expresivní, poznávací a jiné funkce“ (Bednářová, 2008, s. 17).

Další definice čtenářské gramotnosti zní: „porozumění psanému textu, používání psaného textu a přemýšlení o něm za účelem cílů jedince, rozvoje jeho vědomostí a potenciálu, a za účelem jeho aktivní účasti ve společnosti“ (Řeřichová in Bednářová 2008, s. 18).

„Velmi významnou a nenahraditelnou funkci má čtenářská gramotnost ve vzdělávání, protože umožňuje získávat, osvojovat, zapamatovat a vybavovat si poznatky a informace z dalších vzdělávacích oborů. Dle panelu odborníků na čtenářskou gramotnost v sobě čtenářská gramotnost zahrnuje určité složky, z nichž některé nelze testovat. Tyto složky jsou představeny ve studii Gramotnosti ve vzdělávání (2010) a nazvány „rovinami čtenářské gramotnosti“. Jsou to (VUP, 2010, s. 7):

- vztah ke čtení (potěšení z četby a vnitřní motivace číst)
- doslovné porozumění (dovednost dekódovat psané texty se zapojením dosavadních znalostí a zkušeností)
- vysuzování a hodnocení (z přečteného vyvodit závěry a kriticky hodnotit texty z různých hledisek – včetně autorových záměrů)
- metakognice (dovednost a návyk seberegulace, tzn. reflektovat záměr vlastního čtení, v souladu s ním volit texty a způsob čtení, sledovat a vyhodnocovat vlastní porozumění textu, záměrně volit strategie pro lepší porozumění, překonávání obtížnosti obsahu i složitosti vyjádření)
- sdílení (sdílet své prožitky porozumění a pochopení s dalšími čtenáři, přemýšlení o rozdílech)
- aplikace (využívání čtení k seberozvoji i ke svému konání, četbu zúročit v dalším životě“

3.2 Faktory ovlivňující čtenářskou gramotnost

První předpoklady pro rozvoj čtenářské gramotnosti dává dítěti rodina. Záleží na rodičích, zda dítěti čtou, a to nejen v předškolním věku, ale také v době, kdy se již dítě začíná učit číst ve škole, potom se již s rodiči mohou ve čtení střídat a dítě čte s větší chutí, než kdyby mělo číst jen samo. Nestačí ovšem jen číst, o přečteném si rodič a dítě mohou povídat, diskutovat, při nedočtení textu mohou zkoušet vymýšlet různé závěry.

Závěrečná zpráva z výzkumu zjišťujícího vlivy sociokulturního prostředí na čtenářství českých dětí společnosti Gabal Analysis & Consulting ve svých závěrech mj. konstatuje (Gabal, Václavíková Helšusová, 2002 in Vykoukalová, Wildová, 2013):

- (a) *„Nejsilnějším hráčem z hlediska možnosti získat dítě pro čtení je rodina, která je pro čtení přibližně dvojnásobně významnější než škola.“*
- (b) *„Intenzitu čtení dítěte pozitivně stimuluje kvalitní čtenářské zázemí v rodině, celkové rodinné klima z hlediska komunikace a společného trávení času. Rozhodující jsou také socioekonomické charakteristiky rodiny, jako je vyšší vzdělání rodičů, jejich postavení v zaměstnání a vyšší příjem.“*
- (c) *„Čas, který rodiče věnují společnému čtení s dítětem v jeho raném věku, pozitivně ovlivňuje jeho další čtenářské návyky. 70 % dětí, se kterými rodiče četli pravidelně, když byly malé, čtou dnes denně již samostatně.“*

Pokud rodiče sami navštěvují knihovnu, pak je dobré brát s sebou i dítě a společně vybírat knihy, které si doma nebo již v knihovně přečtou. Děti rády soutěží a knihovny pro ně připravují různé aktivity: Den pro dětskou knihu, Noc s Andersenem a další, viz kap. 5.2.1.

Dalším faktorem ovlivňujícím čtenářskou gramotnost je škola. Dalo by se říci, že škola má daleko více možností. „Jednak je to osobnost učitele, který má na své žáky velký vliv. Pokud je učitel zapáleným čtenářem, při vhodném působení na žáky budou i oni zapálení čtenáři. Každá hodina by měla začínat motivací, která žáky nabudí k soustředění a vnímání probíraného učiva. Někdy můžeme začít písničkou, někdy fotografií nebo třeba krátkou dramatickou scénkou- prostě vzbudit v dětech zvědavost, aby se těšily na to, co přijde. Záleží na kreativitě učitele, jak dokáže pracovat s daným textem a jak ho využije třeba i v jiných předmětech.“ (Sulovská, 2012)²

Učitel by měl pravidelně chodit se svými žáky do knihovny, obvykle má na výběr dvě – školní knihovnu a knihovnu v obci či městě. Na vybavenosti školní knihovny má samozřejmě vliv finanční stránka dané školy. Školy ale spolupracují s městskými knihovnami, a tak nemusí některé publikace kupovat, ale mohou si je na nějaký čas zapůjčit z knihovny. Naše

² Bylo čerpáno ze semináře akreditovaného MŠMT – viz příloha č. 5

škola dlouhodobě spolupracuje s Městskou knihovnou v Mostě. Každé tři měsíce nám knihovna zapůjčí cca 10 nových titulů, a to v sadách po třiceti kusech. Na obnově knih naší školní knihovny nepodílí i samotní žáci, kteří pravidelně nosí do školy sběr. Část výtěžku z této akce jde právě na nákup nových knih. Některé školy mají velkou knihovnu, kde se mohou žáci zároveň učit i v rámci jiných hodin. Je dobré, když této možnosti učitelé využívají, protože se tím nejen oživí výuka (většinou českého jazyka), ale podpoří tím vztah žáků ke čtení.

Škola má naučit žáky číst. Pro rozvoj čtenářské gramotnosti ale tato dovednost nestačí. Je potřeba naučit žáky číst s porozuměním. Pracovat s texty z různých žánrů, naučit žáky smysluplně informace interpretovat a pak je používat v reálných situacích.

3.3 Čtenářské strategie

Učitelé používají při výuce různých metod práce s textem. Snaží se tím, aby se žáci naučili číst s porozuměním, aby uměli vyhledat potřebné informace a hodnotit obsah toho, co četli. Pokud se žáci naučí potřebné informace používat, a to v jakékoli fázi čtení, mluvíme již o čtenářských strategiích. Čtenářské strategie jsou postupy, které čtenáři usnadní porozumět danému textu. Pokud je čtenář začne používat automaticky, bez uvědomování si jich, stávají se čtenářskými dovednostmi.

Jak píše Najvarová ve své studii, „Tompkinsonová uvádí osm základních čtenářských strategií, které usnadňují/umožňují čtenáři porozumět textu. Řadí mezi ně předpovídání, propojování informací, vizualizaci, kladení otázek, identifikaci hlavních myšlenek, vytváření souhrnů, kontrolování a hodnocení“ (Tompkinsonová 2006, s. 229 in Najvarová, 2010). Toto třídění použila Najvarová i pro svůj výzkum. Předmětem výzkumu bylo zjistit, které strategie žáci znají, které používají a které od nich při práci s texty vyžadují učitelé. Byly zkoumány čtenářské strategie žáků 5. ročníku ZŠ. Dívky dosáhly celkově lepších výsledků než chlapci. Dále vyplynulo, že žáci, kteří byli úspěšní v testu, používají častěji čtenářské strategie. Žákyně, která byla v testu nejméně úspěšná, použila pouze 2 z 22 strategií. Nejčastěji žáci využívají tyto strategie (Najvarová 2010, s. 57, 58)

- vytváření souhrnů = kondenzace informací bez ztráty významu- využívají hlavně ti, kteří píšou krátké textové zprávy
- identifikace hlavních myšlenek = vybírání podstatných informací- tato strategie se s žáky ve škole často procvičuje
- kladení otázek – žáky hodně využívána, ve škole se hodně procvičuje
- přeformulování = vytváření souhrnů (vyjádří obsah svými slovy)

A naopak málo používané strategie jsou:

- kontrola porozumění přečtenému textu (využili ji jen žáci, kteří jsou ve čtení úspěšnější. Ti méně úspěšní kontrolu neprovádí, protože k ní nevidí důvod a nejsou k ní ve škole vedeni)
- podtrhávání a odškrtávání- žáci vysvětlili, že jim učitelé na tabuli podtrhují sami, co je důležité a do učebnic podtrhávat nemohou, na odškrtávání buď přišli sami, nebo jim to poradili rodiče
- hodnocení informací- důvodem může být chybění doplňkových textů ve škole, kde by si mohli ověřit zdroj informací a jeho věrohodnost
- odhadování významu na základě kontextu- žáci uvedli, že neznámá slova jim vysvětlí učitel
- zobecňování a vyvozování závěrů- žáci často nahrazují zapamatováním informací a doslovnou reprodukcí dle požadavku učitelů

Ze závěru studie vyplývá, že problematika čtenářských strategií není v České republice příliš rozpracovaná, přestože čtenářské strategie přispívají ke zlepšení čtenářské gramotnosti. Jak ukazují výsledky výzkumu, žáci zkoumaných tříd nejsou k používání čtenářských strategií vedeni a významnou roli v rozvoji čtenářské gramotnosti zastává rodina. Ve školách nejsou zohledňovány individuální možnosti žáků, není podporována aktivní práce s textem, upřednostňuje se frontální práce s texty, hlavně s učebnicemi a převládá hlasité čtení. Učitelé často od žáků vyžadují reprodukci učiva. Některé z těchto výsledků potvrzují i závěry výzkumu PIRLS 2001. V českých školách stále zůstává čtení vysoce organizovanou činností řízenou učitelem, což k rozvoji čtenářské gramotnosti nepřispívá.

3.4 Možnosti rozvoje čtenářské gramotnosti

Jak jsem již zmínila, prvotní předpoklady pro čtenářskou gramotnost a její rozvoj dává dítěti rodina. Rodiče jsou dítěti vzorem, takže pokud dítě vidí rodiče číst, je velký předpoklad, že i z něj se stane čtenář. S rozvojem čtenářské gramotnosti však mohou rodiče začít již v době, kdy dítě ještě číst neumí. Různé slovní hříčky, doplňovačky, rýmování. Při prohlížení ilustrací v knize či časopise mohou společně vymýšlet příběhy. Seřazení obrázků dle posloupnosti a vyprávění příběhu podle nich se často objevuje v časopise Měďa Pusík. Obrázkové čtení, kdy rodiče čtou text a děti „čtou“ obrázky, je také častým námětem časopisů (Dáda, Mateřídouška, Sluníčko). Časopis má tu výhodu, že je malý, lehký, dá se vzít kamkoli, takže rodič může zábavnou formou dítě vzdělávat třeba při čekání v ordinaci lékaře, na úřadě, při cestě vlakem (ČD dokonce svým malým pasažérům tisknou také časopis, kde jsou kromě příběhů i různé doplňovačky, ale i soutěže). Myslím si, že možností pro rozvoj čtenářské gramotnosti je opravdu hodně a záleží jen na rodičích (i prarodičích), jak moc se v tomto ohledu budou dítěti věnovat.

Zlom nastává v době, kdy dítě nastoupí do první třídy. Dostává úkoly, musí se připravovat na vyučování, změní se mu denní režim. Rodiče, pokud jsou zaměstnaní, mají více starostí a na společné chvíle strávené nad knihou nebo časopisem jim nezbývá čas. Ale i se Slabikářem či Živou abecedou se dá vymýšlet spousta zábavy, záleží na rodičích, zda dětem domácí povinnou četbu zpříjemní, či zda ji budou brát jen jako povinnost a dítě to brzy přestane bavit.

Jak bude čtenářskou gramotnost rozvíjet škola, záleží na jednotlivých učitelích, jejich kreativitě, přístupu ke čtenářství, na vyučovacích metodách, které používají. Pokud učitel říká svým žákům, že by měli číst, protože si tím rozšíří slovní zásobu a zlepší se jim pravopis, možná se ve třídě najde jeden nebo dva žáci, kteří ho poslechnou. Když však učitel vymyslí např. hru či jinou aktivitu, rozvíjí čtenářskou gramotnost mnohem účinněji, protože zároveň využívá motivaci a posiluje vztah k práci s textem.

Námětem k další tvořivé práci v literatuře může být např. tvorba vlastních příběhů. Učitel může vybrat téma např. probírané v Prvouce nebo Vlastivědě a žáci mohou tvořit příběh s různými závěry. Formou skupinové práce tak vytvoří několik příběhů, které si společně přečtou a budou o nich diskutovat. Dalšími náměty pro skupinovou práci mohou být např. krátké texty s různými úkoly.

V teoretické části jsem zmínila pouze malý výčet aktivit, kterými může pomoci škola, k rozvoji čtenářské gramotnosti. Škola má výhodu v množství pomůcek a různých materiálů a také v tom, že ve skupině se lépe pracuje, než jen doma sám s rodičem či dalším sourozencem. Děti více baví aktivity, které jim předkládáme formou her, takže velmi záleží na učiteli, zda dokáže učivo podat neobvyklými, zábavnými a aktivizačními formami, aby bylo pro žáky přitažlivější.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Cíl práce a použité metody

Cílem mé diplomové práce je návrh, jak lze rozvíjet čtenářství a čtenářské gramotnosti žáků 1. stupně prostřednictvím mezigeneračních aktivit při práci s knihou. V rámci tohoto cíle byly zjišťovány postoje žáků a jejich rodičů ke čtení a čtenářství.

Cíle jsem dosahovala následujícími prostředky.

- a) Dotazník pro žáky a rodiče, kterým jsem zjišťovala postoje ke čtení a čtenářství žáků a rodičů. Prostřednictvím mezigeneračního dotazníku jsem zjišťovala, zda existují knihy, které spojují několik generací, tj. knihy, které četli prarodiče, potom rodiče a dnes i jejich děti. Také jsem zjišťovala, zda dnešní děti budou rozumět obsahu těchto knih a zda se jim budou líbit tak, jako se kdysi líbily jejich rodičům a prarodičům (viz kap. 4.2).
- b) Na základě studia odborných publikací jsem vytvořila pracovní listy pro žáky a jejich rodiče, ve kterých se uplatňovaly principy mezigeneračního čtení – společné úkoly, střídavá četba, motivace ke vzájemnému sdělování atd. (viz kap. 4.3.2)

4.1 Výběr vzorku žáků

K vytváření kladného vztahu ke škole a školním povinnostem přispívá spolupráce školy (učitelů a vychovatelů) s rodiči. Pokud se škole podaří získat rodiče „na svou stranu“, budou i žáci ochotni lépe pracovat a plnit své školní povinnosti. Pracovní listy, které jsem vytvářela, jsou určeny pro žáky 1. stupně ZŠ a jejich rodiče, případně prarodiče. Jelikož pracuji na menší škole, kde máme pouze v prvním ročníku tři paralelní třídy, ve druhém až čtvrtém ročníku jsou třídy dvě a v pátém ročníku pouze jedna třída, získala jsem jen malý vzorek pro celkové zhodnocení. Proto jsem požádala o spolupráci ještě další mosteckou školu, kterou navštěvuje mnohem více dětí a tato škola má dobré vztahy s rodiči. Díky ochotě paní ředitelky, paních učitelek, žáků a jejich rodičů jsem tak získala dostatečné množství vrácených pracovních listů, ze kterých jsem již mohla stanovit závěry. Celkem se mi vrátilo 394 pracovních listů.

4.2 Dotazník pro žáky a rodiče

„Dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny, a na které dotazovaná osoba odpovídá písemně“ (Chrásková 2007, s. 163). V pedagogickém výzkumu se velmi často používá právě dotazník, protože je to rychlý a ekonomicky výhodná forma sběru dat od velkého počtu respondentů. Je ale zapotřebí pečlivě promyslet jednotlivé položky, aby respondent věděl, jak má odpovídat, aby došlo k navázání

kontaktu mezi autorem dotazníku a respondentem. Je také třeba vložit kontrolní položky pro ověření věrohodnosti údajů, které zjišťujeme. Podle Chrásky (2007, s. 169, 170) jsou nejdůležitější požadavky na konstrukci dotazníku tyto: jasné a srozumitelné položky, jednoznačná formulace položek, zjišťování jen nezbytných údajů, ochota respondenta spolupracovat (motivace v úvodu), důvod, proč děláme šetření, jasné pokyny k vyplňování, konstrukce dotazníku – snadné zpracování řazení položek dle psychologického hlediska.

Při vytváření dotazníku je důležité stanovit si jasný cíl a držet se určitých pravidel. Mým cílem byly knihy, které četli jak rodiče, tak i jejich děti. Ostatně tuto otázku jsem položila již v úvodu dotazníku. První část dotazníku měly vyplnit děti, u malých dětí jsem požádala o pomoc rodiče. Druhá část patřila jen rodičům. Několika otázkami jsem se snažila zjistit, které knihy četli v mládí rodiče, zda tyto knihy nabízí nebo čtou svým dětem, zda rodiče svým dětem četli nebo vyprávěli, zda v této činnosti pokračují i v době, když již jejich děti umí číst. Další otázka se zaměřila na společnou návštěvu knihovny (rodič a dítě), zda si rodiče najdou čas na čtení a jestli je vidí děti číst. A poslední otázka, která se objevila v obou částech, jak dětské, tak i dospělé, zda si o přečtených knihách společně povídají. Zda své zážitky z četby sdílí se svými blízkými, ať již jsou to rodiče, sourozenci, prarodiče, či třeba učitel. Děti jsem se ptala, jak často si samy čtou, jaký druh literatury si čtou, zda jim čtou rodiče nebo někdo jiný. Také jsem chtěla, aby mi napsaly název knihy, kterou četly naposledy, případně i jejího autora. A otázky na věk a pohlaví měly pomoci určit oblíbenou četbu dívek a četbu chlapců.

Celkem se mi vrátilo 143 dotazníků. Pro účely vyhodnocení jsem je rozdělila po jednotlivých ročnících (dotazníky žáků a rodičů pátých a šestých tříd jsem vyhodnocovala jako společnou skupinu). Na základě údajů z dotazníku jsem se pokusila vybrat dvě knihy, které budou sloužit jako základní materiál pro tvorbu pracovních listů.

4.3 Pracovní listy pro žáky a rodiče

Pracovní listy jsem vytvářela pro žáky 1. stupně ZŠ, tzn. pro první až pátou třídu. Vzhledem k počtu žáků jednotlivých ročníků jsem zařadila práci s pracovními listy u žáků všech pěti ročníků. Na základě dotazníku (viz kap. 4.1.1) jsem vybrala dvě knihy, které sloužily jako základní materiál pro tvorbu pracovních listů.

Většina pracovních listů, které mají žáci vyplňovat, je určena pro samostatnou nebo skupinovou práci ve škole. Některé listy vyplňují žáci sami doma. Samozřejmě, pokud si s nimi neví rady, požádají o pomoc starší sourozence nebo rodiče. Pracovní listy, které jsem se snažila vytvořit, jsou ale jiného charakteru. Jsou určeny pro společnou chvíli, kterou spolu stráví rodič s dítětem. Mé doporučení bylo, aby využili večerní chvílky před spaním a společným čtením tak navodili příjemnou a klidnou atmosféru pro usínání. Protože si uvědomuji pracovní vytíženost většiny rodičů, nechtěla jsem, aby společné čtení považovali za další domácí úkol, který jim

zabere spoustu času. Proto jsem použila jen krátkou ukázkou z knihy a přidala několik úkolů k ověření porozumění textu. Rodiče jsem v závěru žádala o zhodnocení aktivity. V některých listech byl i dotaz na čas, strávený četbou a „luštěním“. Většinou rodiče uváděli, že jim tato aktivita zabrala 15 až 20 minut.

4.3.1 Zaměření pracovních listů

Pracovní listy jsou určeny pro žáky 1. stupně ZŠ. Jak jsem již ale zmiňovala, liší se charakter četby, kterou mají rády dívky a jinou četbu mají zase v oblíbě chlapci. Ve většině případů jsem se toto hledisko snažila zohlednit a pro každý ročník jsem zpracovala dvě odlišné knihy, o kterých jsem se domnívala, že by mohly oslovit tyto dvě skupiny. Jak jsem však později zjistila z výsledků pracovních listů a dotazníků, oblíbené žánry chlapců a dívek se velice liší.

Při tvorbě každého listu jsem se snažila vybrat takovou ukázkou z knihy, kde bych mohla využít nejen probírané nebo již probrané učivo, ale především, kde by žáci mohli použít čtenářské strategie. Vycházela jsem z tematických plánů naší školy.

4.3.2 Pracovní listy a čtenářské strategie

Čtenářské strategie pomáhají čtenářům k lepšímu pochopení významu daného textu a s jeho pochopením se jim pak i daří vyřešit zadaný úkol. V pracovních listech jsem použila hlavně strategie, které jsou žáky málo využívány (dle výzkumu Najvarové). Nemohu plně zhodnotit, nakolik pomohla čtenářské strategie a nakolik pomohl s vyřešením úkolu rodič. Cílem bylo, aby si žáci uvědomili, jakým způsobem se mohou dostat ke správnému řešení, a aby danou strategii vyzkoušeli třeba i v jiných předmětech ve škole, aby o ní diskutovali se spolužáky nebo i učiteli a naučili se ji pravidelně používat. To by samozřejmě vedlo ke zlepšení jejich studijních výsledků a další motivaci ke čtení.

V pracovním listu pro 1. třídu s textem z knihy **Honzíkova cesta**, jsem použila strategii předvídání. Úkolem bylo vymyslet, jak by příběh mohl dále pokračovat. Dále také strategii kladení otázek v křížovce a vyhledávání informací z jiného zdroje. Ne každý má doma tuto knihu, tak jsem chtěla, aby jméno autora vyhledali v kalendáři. Další strategií byla kontrola porozumění ve formě vybavení si vlastních jmen, která se objevila v textu. Velká část textu se týkala vaření a jídla a tak jsem i jednu otázku směřovala tímto směrem. Rodič s dítětem se měli domluvit na společném oblíbeném jídle a napsat, které suroviny jsou na něj zapotřebí. Z hodnocení rodičů se jim tato otázka moc líbila. Hodně malých dětí doma pomáhá s přípravou jídla a jsou pyšní, když dokážou sami něco uvařit. Tato kniha popisuje příběhy šestiletého chlapce, který sice ještě chodí do školky, ale je velmi samostatný. Domnívala jsem se, že by mohla oslovit chlapce. Pro dívky jsem vybrala knihu **Povídání o pejskovi a kočičce**. Použila jsem strategii kladení otázek. Dále jsem využila probrané učivo předmětu Svět kolem nás a pomocí vyškrtávání a prvních písmen zbylých slov (obrázků) měli společně vyluštit tajemku. Protože tato kniha byla o zvířatech, jednu

otázku jsem použila opět na domácí prostředí. Děti mají moc rády zvířátka, a každé dítě si přeje mít nějaké doma. Pokud jim rodiče tento sen splnili, chtěla jsem, aby o zvířátku prostřednictvím rodičů něco napsaly.

Pro druhou třídu jsem vybrala ukázkou z knihy **Kubula a Kuba Kubikula**. V chlapecký dobrodružném čtení měli čtenáři využít strategii předvídání a vymyslet, co nebo kdo spustilo strašidelný povyk. Dále měli vybrat podstatné informace ke stavbě mostu a odhadnout, jak bude asi velký. V textu jsou použity staré míry, se kterými se již dnes tak často nesetkáváme. Zde měli pomoci rodiče nebo jiný zdroj k ověření informací. Jen pro potřeby žáků 2. třídy jsem upravila původní text, aby mohli sami spočítat délku mostu. Kontrolu svého odhadu našli při vyluštění tajenky v následujícím úkolu, za využití učiva 2. ročníku (slova nadřazená).

Druhou knihou byly **Neznámkovy příhody**. Byla určena spíše dívkám. Na zapamatování obsahu textu jsem opět využila strategii kladení otázek, a to formou testu. Úkolem bylo vybrat pouze správnou odpověď ze tří nabízených možností. Strategii odhadování významu na základě kontextu jsem použila při vysvětlení výrazu „za dva nic“. Již jsem zmiňovala, že žáci často v textu přejdou neznámá slova, aniž by se zeptali, co znamenají. Proto jsem chtěla ověřit, zda tomuto výrazu porozumí z textu. A nakonec jsem se pokusila o rozvoj představivosti, tvořivosti a kreativity v úkolech, kde měli žáci vymyslet názvy ulic a nakreslit malé postavičky, jak si je podle přečteného úryvku představují.

Pro třetí třídu jsem použila úryvek z knihy **Boříkovy lapálie**. Myslím si, že tato ukáзка se líbila hlavně chlapcům. Hned v prvních otázkách jsem použila strategii kontroly porozumění přečteného textu (dopravní prostředek, popis a počet osob). Název knihy měli žáci vyluštit pomocí strategie kladení otázek. Nejtěžší byla poslední otázka: nahradit slovo „objasnit“. S tímto ale pomohli rodiče nebo si žáci poradili pomocí vyluštěné tajenky. Druhou část názvu knihy zase zjistili pomocí vyškrtávání lichých písmen v rébusu. Tím si zopakovali i matematické pojmy sudý a lichý. Vyjádřit vlastní pocity z jízdy vlakem měli v posledním úkolu. Myslím si, že je dost smutné, že někteří „třetáci“ ještě nejeli vlakem. V tomto dopravním prostředku se totiž dá zažít spousta dobrodružství.

Pro dívky ze třetího ročníku jsem vybrala knihu **Pipi Dlouhá punčocha**. Žáci tuto legrační dívku znají z televize i ze školní četby. Pro zpracování úryvku z této knihy jsem chtěla použít metodu kritického čtení I.N.S.E.R.T., ale nebyla to dobrá volba. Buď jsem měla použít jinou ukázkou, nebo je tato metoda bez řádného vysvětlení pro žáky 3. třídy moc těžká. Neměla jsem možnost vysvětlit rodičům, jak se touto metodou pracuje. Většina listů se mi vrátila nevyplněných, nebo se vzkazy rodičů, že tomu nerozumí. Jen velmi málo listů bylo vyplněno dle instrukcí. Možná tedy použít tuto metodu až pro starší žáky nebo ji nejprve se žáky vyzkoušet ve škole, aby mohli rodičům říci, jak se má postupovat. Je to ale velká zkušenost pro mne. Ne vždy

všechno, co si myslím, že by mohlo být pro žáky přínosné, se vydaří, ale na těchto zkušenostech se učím a pak volím jiné metody. V metodě I.N.S.E.R.T. se využívá podrobná práce s textem, zaznamenávají se známé a nové informace, dále informace, se kterými čtenář nesouhlasí a ty, o kterých by se chtěl dozvědět více. Potom se o některé skupině informací diskutuje, vyhledávají se neznámé informace, takže se využívá strategie hodnocení informací.

Až dosud byly všechny úryvky z knížek přečteny hlasitým čtením, většinou rodiči, případně se ve čtení měli střídát rodiče s dětmi. Pro 4. třídu jsem ale zvolila již tiché čtení, při kterém se dítě více soustředí na obsah textu. Text, který měl oslovit hlavně chlapce, jsem upravila tak, aby se žáci učili pracovat s chybou, sami ji vyhledali i opravili. Určitě je to mnohem lepší, než když jim chyby vyznačí učitel a žáci je mají odůvodnit. Protože učím tělesnou výchovu ve 4. ročníku, v závěru jedné z hodin jsem žákům rozdala pracovní listy a požádala je, aby si je přečetli až doma a společně s rodiči vyplnili otázky. Žáci ale byli zvědaví, takže začali číst již cestou do třídy a hned mi hlásili, že tam našli chyby. Znovu jsem jim připomněla, že mají číst až doma, ale někteří přečetli úryvek, než došli do své třídy. Napadá mě, kdybychom žákům čtení „zakazovali“, možná by četli daleko více a s větší chutí, než když jim neustále říkáme: „Přečti si to“. „Měl bys více číst“. „Kdybys četl, tak bys to věděl“ apod. Těmito větami je spíše od čtení odrazujeme. Pro pracovní list jsem použila úryvek z knihy **Bílý Tesák**. Pouze z krátkého úryvku měli odhadnout název knihy a následně svůj odhad zkontrolovat vyluštěním tajenky. Tu dávali dohromady právě vyhledáváním chyb v textu. Strategii přeformulování jsem použila v další otázce, ve které měli obsah napsat svými slovy. Další úkol byl zaměřen na tvořivost a kreativitu. Žáci si měli zahrát na ilustrátory. Některé ilustrace byly velmi pěkné a výstižné. Poslední úkol byl zaměřený na vyhledávání informací z jiných zdrojů. Mile mě překvapilo, že to nebyl pouze počítač, který žáci použili, ale také návštěva knihovny, či vyhledání této knihy v domácí knihovně.

Další ukázka, tentokrát spíše pro děvčata, měla být přečtena také tichým čtením. Byl to úryvek z knihy **Luisa a Lotka**. Pro tuto knihu jsem se rozhodla i díky tomu, že ve 4. ročníku máme čtyři dvojčata. V prvním úkolu měli žáci rozvíjet svoji představivost a domyslet a napsat, co se asi mohlo stát. Svůj odhad si mohly ověřit a zkontrolovat při správném vyluštění tajenky v posledním úkolu, kde jsem použila otázky k textu. Dalším úkolem bylo přeformulování daného výrazu svými slovy. Strategie odhadování na základě kontextu byla použita v zeměpisných otázkách a měla být zdůvodněna, dle čeho usuzovali (ve které zemi a ve které roční době se příběh odehrává). Z hodnocení vyplynulo, že tuto knihu žáci většinou neznali, ale ukázka se jim líbila. Některí žáci znali filmovou podobu této knihy. Tato kniha patřila k mým velmi oblíbeným. Jako dítě jsem ji četla asi čtyřikrát a poté i několikrát svým dětem, hlavně dceři.

Pro pátou třídu jsem opět zvolila techniku tichého čtení. Vybrala jsem delší úryvek z knihy **Staré řecké báje a pověsti**. Na doporučení paní doktorky Vykoukalové jsem ale text rozdělila na dvě části. První část textu měli přečíst rodiče, druhou část děti a potom společně vypracovat

úkoly. Úkoly mohli rodiče s dětmi dělat v libovolném pořadí, jen měli využít strategii odškrtávání, aby pak na nějaký úkol nezapomněli a měli přehled, které úkoly již mají splněné. Tato strategie je velice užitečná i ve škole při různých testech, ale myslím, že na ni učitelé příliš žáky neupozorňují. A to je škoda. Žáci odpovídají postupně, když některou otázku neví, ztrácí zbytečně čas, který by mohli využít na další otázky. Strategii vytváření souhrnů jsem použila v otázce, kde měli společně vymyslet název báje, na základě přečteného úryvku. Odhadování významu na základě kontextu, v tomto případě to byla rada bohyně Themis, měli využít v další otázce a svůj odhad zkontrolovat v závěru pracovního listu, kde jsem malým písmem uvedla správnou odpověď. Za pomoci probraného učiva českého jazyka (antonyma) měli vylustit tajenku, ve které se skrývalo jméno spisovatele. Kontrolu porozumění přečteného textu si pak mohli vyzkoušet při doplňování stromu života a k ověření pravdivosti využít i jiný zdroj informací.

I druhý pracovní list pro žáky z páté třídy se čte tichým čtením. Je to ukázka z knihy **Lovci mamutů**. Text je opět rozdělen na dvě části. V první z nich mají žáci využít strategii podtrhávání a zároveň identifikaci hlavních myšlenek, to znamená, že mají vybrat podstatné informace. Následně tyto informace mají přeformulovat do svých slov. Ve společné diskusi s rodiči pak mají zobecnit postavení mužů a žen v pravěku a v současnosti. Těšila jsem se na odpovědi, které zde napíší. Poslední otázkou jsem chtěla připomenout, že se nemusíme dorozumívat pouze slovně, ale že existují i jiné formy komunikace. Úkolem bylo pomocí symbolů, značek či obrázků vyjádřit setkání dvou hlavních postav příběhu. Někdo to však pojal jako vytvoření ilustrace, někde se objevily opravdu jen značky či jakési piktogramy.

Doufám, že si některé strategie žáci zapamatují a budou je využívat nejen při čtení, ale i při učení. To ale záleží i na učitelích dalších předmětů, zvláště pak učitelů na druhém stupni. My můžeme dát žákům základy a často strategie připomínat a ověřovat. Tím se je žáci naučí automaticky používat a ze strategií se stanou čtenářské dovednosti, které pomohou žákům k lepším školním výsledkům.

Ukázky jednotlivých pracovních listů viz přílohy.

5 Vyhodnocení postojů rodičů a žáků ke čtení

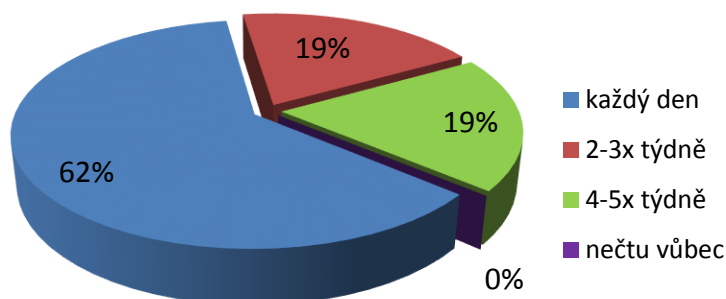
5.1 Vyhodnocení postojů žáků

V této části budou vyhodnoceny dotazníky žáků, které byly použity jako podkladový materiál pro tvorbu pracovních listů. Výsledky dotazníků ukazují postoje žáků k problematice čtení a čtenářství, a tím i podpoře čtenářské gramotnosti žáků.

5.1.1 Postoje žáků 1. ročníku

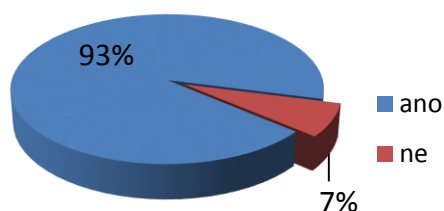
Z 1. ročníku se šetření účastnilo 42 žáků, z toho 21 dívek a 21 chlapců. Zkoumaní respondenti byli ve věku 6–8 let.

Graf 1: Čtu si sám

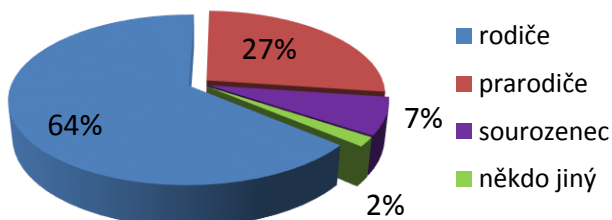

V tomto grafu jsem sečetla hodnoty udané chlapci i dívkami, jelikož poměr mezi jednotlivými položkami byl přibližně stejný. Přesné hodnoty uvádím v tabulkách (s. 57). Domnívám se však, že u této otázky mohlo dojít ke zkreslení odpovědí. Otázka zněla: čtu si sám. U žáků 1. třídy je předpoklad, že by s nimi měli číst každý den rodiče, dohlížet na jejich četbu, střídat se s nimi ve čtení apod. Většina žáků sice uvedla, že čtou každý den, ale pokud čtou opravdu sami, rodiče u toho nejsou a nekontrolují a nepomáhají, je to docela smutné zjištění. Protože pouze dva žáci uvedli, že sami nečtou vůbec, to znamená, že je vždy u toho někdo dospělý. Myslím, že jsem měla do dotazníků určených pro 1. třídu upřesnit tuto otázku (např. čtu pod dohledem rodiče či prarodiče). Výsledný počet žáků, kteří čtou každý den je velice dobrý. O pravidelné přípravě do školy však již nesvědčí hodnoty při frekvenci čtení 2–3 krát týdně (6 žáků) a 4–5 krát týdně (7 žáků).

Graf 2: Čte mi někdo jiný

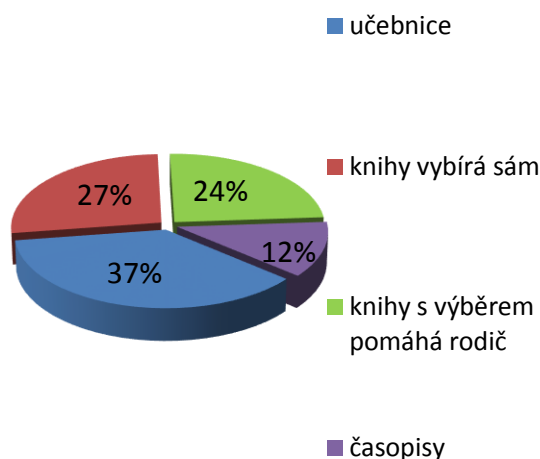
Graf 3: Kdo mi čte

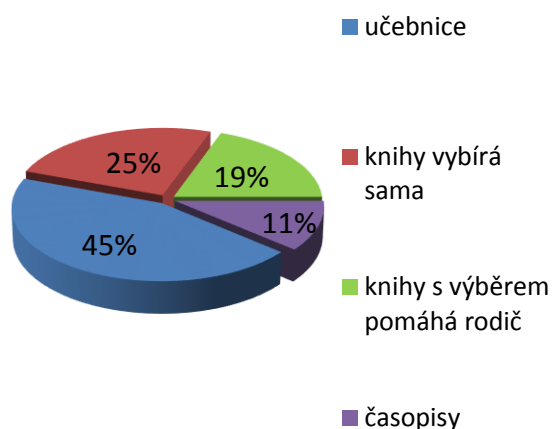
U tohoto grafu jsem opět sečetla hodnoty chlapců a dívek, poměry zastoupených položek byly podobné (viz tabulky na s. 58). Předpokládala jsem, že u všech žáků se objeví odpovědi, že jim čtou rodiče, jelikož většina žáků se v 1. třídě teprve učí číst, ještě neznají všechna písmenka, a tak jim rodiče budou číst. Je sice pravda, že několik žáků, zvláště ti, co měli odklad školní docházky a navštěvovali přípravnou třídu, již čtou sami, ale přesto se domnívám, že čtení rodičů

je nenahraditelná společná příjemná chvíle rodiče s dítětem. Je však možné, že takto odpovídali žáci, kteří jsou vychovávaní prarodiči, případně je prarodiče vyzvedávají ze školy, dělají s nimi úkoly, čtou s nimi a večer je předají rodičům a ti jim raději pustí pohádku v televizi nebo na CD nosiči, než aby jim vyprávěli či přečetli pohádku sami. Jsou to mé domněnky na základě zkušeností a rozhovorů s dětmi nejen školními, ale také předškoláky a staršími batolaty z doby, kdy jsem pracovala v jeslích a MŠ.

Graf 4: Chlapci si čtou

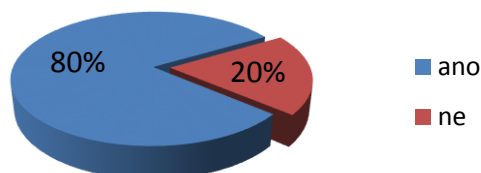

Graf 5: Dívky si čtou

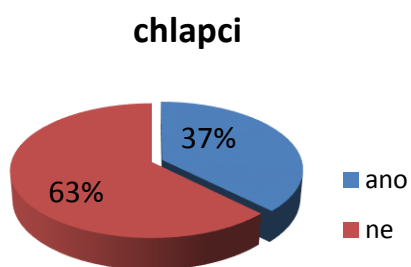
V těchto dvou grafech se splnil můj předpoklad, že nejvíce budou žáci 1. třídy číst z učebnic a pracovních sešitů. Protože však dětem i rodičům doporučuji i jiné čtení (časopisy nebo knížky-moje první čtení...), nebylo zastoupení učebnic u všech dětí. Překvapilo mě ale, jak málo dětí čte časopisy. A to si myslím, že u nás vychází poměrně dost kvalitních časopisů, ze kterých si mohou „prvňáčci“ číst. Rozdíl mezi knihami, které pomáhají vybírat rodiče a knihami, které si děti vybírají samy, je nepatrný. Domnívala jsem se, že rodiče budou více dětem nabízet knihy a pomáhat s výběrem knih. Na druhou stranu ale musím konstatovat, že když si dítě vybere knihu samo, čte ji s větším zaujetím, než když mu ji vybere rodič.

Graf 6: O knize si povídám s rodiči

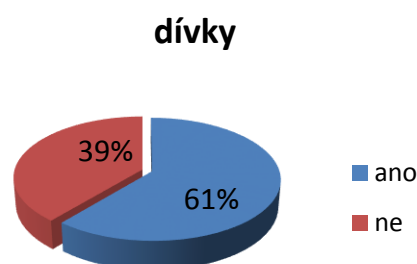

U tohoto grafu jsem opět spojila získané hodnoty chlapců a dívek. Většina z nich si o přečtené knize s rodiči povídá. Jen 8 žáků si o knize s rodiči nepovídá. Ale mohou si o ní povídat s někým jiným. Třeba jsou to právě ti, co tráví většinu času s prarodiči, či jinými příbuznými nebo mají starší sourozence, kteří je hlídají, když rodiče musí do práce.

Graf 7: O knize si povídám s někým jiným

Graf 8: O knize si povídám s někým jiným

U těchto dvou grafů je patrný rozdíl mezi hodnotami chlapců a dívek. Chlapci si více povídají s rodiči o knize, než s někým jiným. Jen šest chlapců uvedlo, že si o knize povídají s prarodiči nebo sourozenci. Naopak u dívek je více těch, které si povídají o knize s někým jiným než s rodiči, kromě prarodičů a sourozenců uváděly i spolužáky. A to si myslím, že je dobrý start k dětskému čtenářství. Když si děti navzájem vyměňují své prožitky z knih mezi sebou, budou chtít i další se k nim zapojit a začnou více číst, doporučovat si navzájem knihy, třeba si je i vzájemně půjčovat. Na každého působí kniha jinak, ale čím více dětí přečte stejnou knihu, tím více názorů se může objevit.

Nyní bych se vrátila k otázce, co děti čtou (viz Tabulka 1).

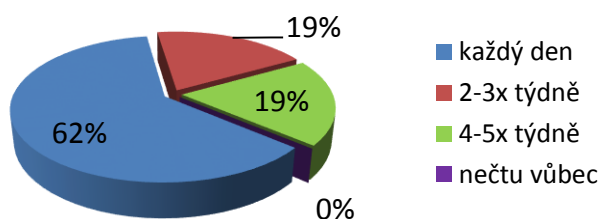
Tabulka 1: Knihy a časopisy, které byly dotazníkem zjištěny jako čtené žáky 1. ročníku (rozděleno dle pohlaví)

Časopisy čtené žáky 1. ročníku	
Chlapci	Dívky
Sluníčko	Sluníčko
ČD pro vás	Mateřídouška
Jak se žije v Myšákově	Méd'a Pusík
Čtyřlístek	
Kouzelná školka	
Animáček	
Knihy, které si žáci 1. ročníku vybírají sami	
Chlapci	Dívky
příběhy s chlapeckým hrdinou	Ztracený jezeček (2x)
knihy o zvířatech	Našlo se koťátko (2x)
knihy o přírodě	Julie a zvířátka
encyklopedie	Ztratilo se štěňátko (2)
Kuba nechce číst	O koních
Kuba nechce spát	1000 mlád'at
Jak šel Kuba do školy	Zařikávač koní
Honzíkova cesta	Pohádky z Liščího lesa
Kouzelná třída	Pojďte s námi za králíčky
Pavoučí příběhy	Nanukova dobrodružství
Velký případ školního detektiva	Dárek pro Sárú
Karkulka	Malované čtení pro děti
Jeníček a Mařenka	Děti z Bullerbynu
O Koblížkovi	O statečném Cibulkovi
Veselá farma	Dědečkovy pohádky
Na polích a loukách	Honzíkova cesta
Petr Pan	Nejlepší kamarádky
Medvídek Pú	Popelka
Jezeček Dupálek	O Palečkovi
Krtek	
Káťa a Škubánek	
Rok na vesnici	
Mickeyho Kubík	
Čtyřlístek ve filmu	
Knihy, které rodiče doporučují	
chlapcům	dívkám
Honzíkova cesta (4)	Honzíkova cesta (3)
O letadélku Káněti (3)	Království květin
Neználek (3)	Anička malířka
Rumcajs	Z deníku kocoura Modroočka
Pohádkový dědeček	Bajky o zvířatech
Letem světem	Alenčina čítanka
Šmoulové	Neviditelná Zuzanka
České pohádky	Našlo se koťátko
Kuře Cupity	Příběhy ze statku
Káťa a Škubánek	Pojďte s námi za králíčky
Pohádky na dobrou noc	O ztraceném štěňátku
Z deníku kocoura Modroočka	Zařikávač koní
Martínkova čítanka	Krtek v krabice
Ferda Mravenec	Kouzelná třída
Pohádky bratří Grimmů	Zajíček Ušáček
encyklopedie	O statečném Cibulkovi

5.1.2 Postoje žáků 2. ročníku

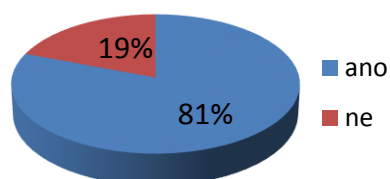
Z 2. ročníku se šetření účastnilo 26. žáků, z toho 12 dívek a 14 chlapců. Zkoumaní respondenti byli ve věku 7–8 let.

Graf 9: Čtu si sám

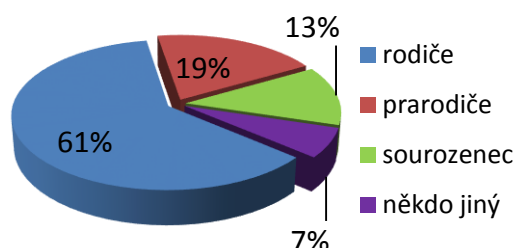

V tomto grafu jsem sečetla hodnoty udané chlapci i dívkami. Hodnoty byly velice podobné. Jsem ráda, že převážná část chlapců i dívek se sama věnuje četbě každý den, a že se neobjevil nikdo, kdo by nečetl vůbec. Domnívám se ale, že číst pouze 2–3 krát týdně je pro žáky 2. třídy nedostatečné (takto odpovědělo celkem 5 respondentů).

Graf 10: Čte mi někdo jiný

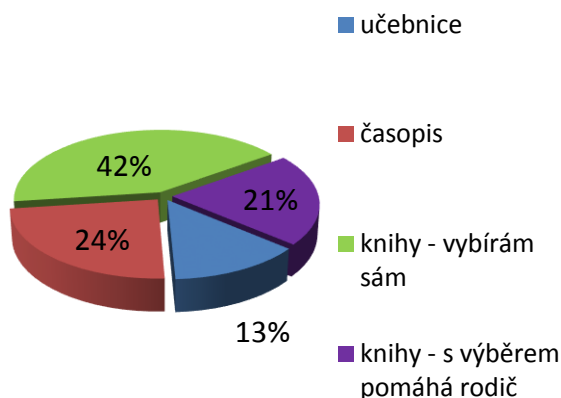

Graf 11: Kdo mi čte

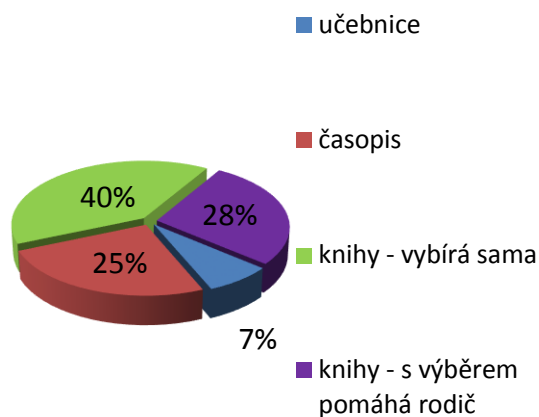

V případě tohoto grafu jsem také sečetla hodnoty chlapců a dívek. Mé očekávání, že by „druháčkům“ měl číst ještě někdo jiný, se splnilo. Jen 5 respondentů uvedlo, že jim nikdo jiný nečte, ostatním ano. Ve 2. třídě, přestože již děti umí číst, je stále potřeba, aby na čtení dohlížel dospělý nebo i starší sourozenec, ve čtení se mohou střídat a co je důležité, večerní čtení před usínáním má navodit příjemnou a klidnou atmosféru. Jen málokteré dítě ve 2. třídě již ovládá techniku čtení natolik, aby bylo samo schopné soustředit se na čtení a zároveň na obsah. Takže si myslím, že je lepší, když večer jen poslouchá a pak si společně s rodičem, prarodičem či starším sourozencem povídají o pocitech z četby.

Graf 12: Chlapci si čtou

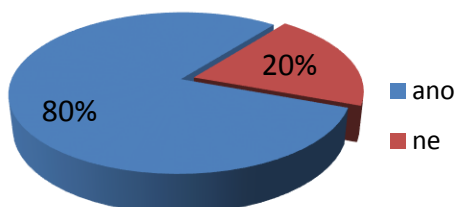

Graf 13: Dívky si čtou

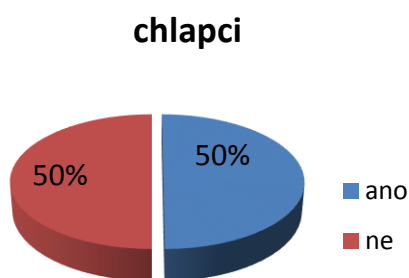
Z těchto dvou grafů je patrné, že žáci 2. třídy čtou nejčastěji knihy, které si vybírají sami. Na druhém místě u chlapců to jsou časopisy, u dívek opět knihy, ale ty, které jim pomohli vybrat jejich rodiče. Nejméně respondentů se věnuje čtení učebnic a pracovních sešitů. Na jednu stranu je dobře, že si sami čtou knížky, ale příprava na vyučování je také důležitá. I u této otázky však mohlo dojít ke zkreslení. Přečíst a vypracovat domácí úkol z učebnice je také čtení, ale někdo z respondentů to tak nemusí brát.

Graf 14: O knize si povídám s rodiči

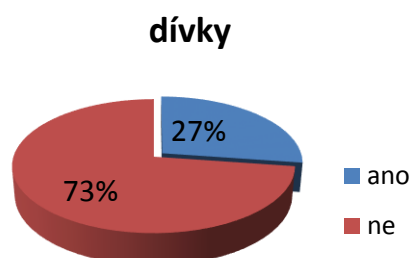

Hodnoty udané chlapci a dívkami jsem spojila do jednoho grafu. Většina respondentů si povídá o knize s rodiči, jen jeden chlapec a 4 dívky si s rodiči o knize nepovídají. To ale neznamená, že své zážitky z četby nesdílí s někým jiným. Hned v následující otázce (o přečtené knize si povídám s někým jiným) jsem ale zjistila, že tito respondenti si nepovídají o knize vůbec s nikým. A to je myslím velká škoda.

Graf 15: O knize si povídám s někým jiným

Graf 16: O knize si povídám s někým jiným

Z těchto dvou grafů je vidět rozdíl mezi chlapci a dívkami. Zatímco u chlapců je poměr stejný, dívky si více povídají o knihách i s někým jiným, než jen s rodiči. Chlapci i dívky uváděli prarodiče, sourozence a kamarády ve škole, se kterými sdílí své zážitky z četby.

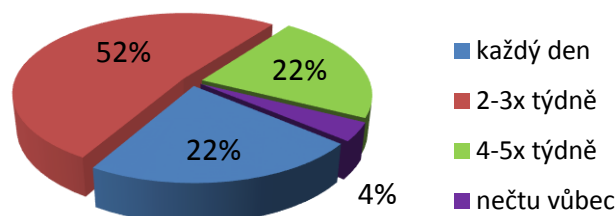
Tabulka 2: Knihy a časopisy, které byly dotazníkem zjištěny jako čtené žáky 2. ročníku (rozděleno dle pohlaví)

Časopisy čtené žáky 2. ročníku	
Chlapci	Dívky
ABC	Čtyřlístek
Mateřídouška	Sluníčko
Čtyřlístek	Mateřídouška
Kouzelná školka	Měď a Pusík
Simpsonovi	Wings
	Monster Hight
Knihy, které si žáci 2. ročníku vybírají sami	
Chlapci	Dívky
Mikulášovo patálie	pohádky
Mach a Šebestová	encyklopedie
Neználek	knihy o vaření
Popelka	knihy o zvířátkách
Sněhurka	o rybách a rybaření
Malá mořská víla	o lidském těle
encyklopedie o dinosaurech	příběhy koní
knihy o rybaření	Včelka Mája
Babička drsňačka	O Človíčkovi
	Áďa a myši strašidla
	Děti z Bullerbynu
Knihy, které rodiče doporučují	
chlapcům	dívkám
Mikulášovo průšvihy	Ferda Mravenec
Martínkova čítanka	Kubula a Kuba Kubikula
Neználek	Dášenska
Rošťák Bertík	Hup a Hop
Káťa a Škubánek	Šmoulové
Bella a Sebastian	Pipi Dlouhá punčocha
Karkulín	Písmenkové pohádky
	Krteček

5.1.3 Postoje žáků 3. ročníku

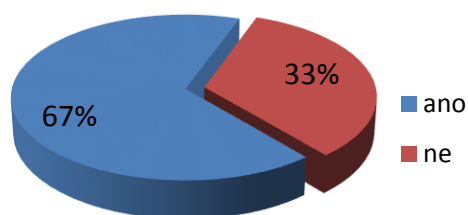
Z 3. ročníku se šetření účastnilo 27 žáků, z toho 12 dívek a 15 chlapců. Zkoumaní respondenti byli ve věku 8–9 let.

Graf 17: Čtu si sám

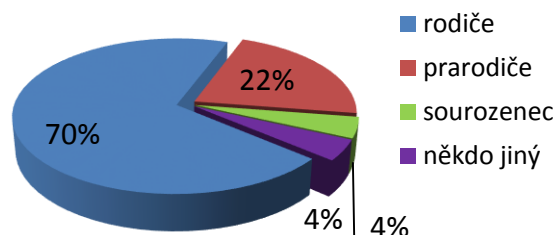

V tomto grafu jsem sečetla hodnoty udané chlapci a dívkami. Nejvíce žáků 3. třídy si čte 2–3 krát týdně a to je dle mého názoru velmi málo. Nemohu ale posoudit, zda je to vinou jiných aktivit (sport, počítačové hry apod.), či zda spoléhají na předčítání rodičů. Dotazníkem jsem nesledovala čas strávený nad knihou, ale chtěla jsem najít společné knihy, které četli rodiče, a které nabízí svým dětem ke čtení. A také společné chvíle, které spolu rodiče se svými dětmi tráví s knížkami. Na druhou stranu si myslím, že je velmi pozitivní výsledek ten, že pouze jeden žák 3. třídy si nečte vůbec. Ostatní respondenti uvedli, že čtou každý den nebo 4–5 krát týdně. A to je velmi dobře.

Graf 18: Čte mi někdo jiný

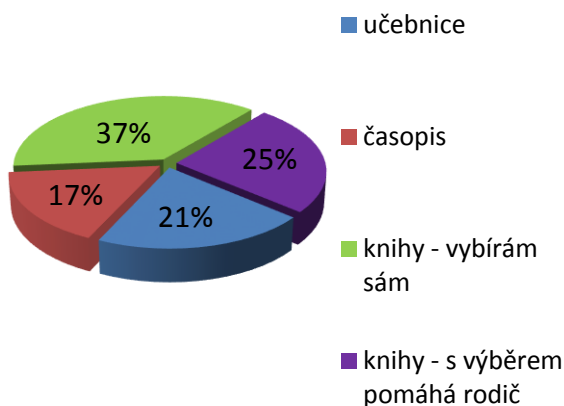

Graf 19: Kdo mi čte

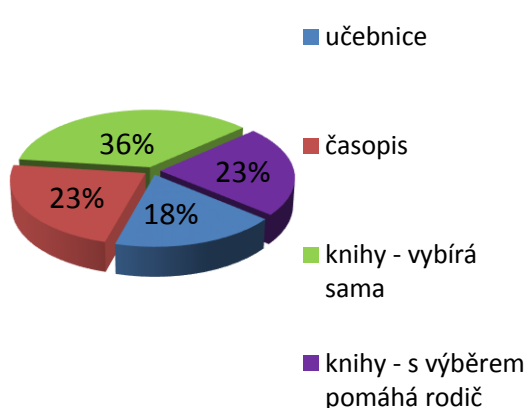

Graf 18 ukazuje, že většině „třetáků“ čte někdo jiný. Je dobře, že si rodiče, prarodiče a další příbuzní udělají čas na společnou chvíli se svým dítětem a knihou a pak si o ní společně povídají. Hodnoty chlapců a dívek jsem pro tento graf sečetla, ale jak je patrné z podrobnější tabulky (str. 58), více čtou rodiče dívkám, než chlapcům. Graf 19 nám ukazuje, že největší zastoupení v předčítání dětem mají rodiče. Potom jsou to prarodiče a v malé míře sourozenci nebo jiný příbuzný (v tomto případě strýc).

Graf 20: Chlapci si čtou

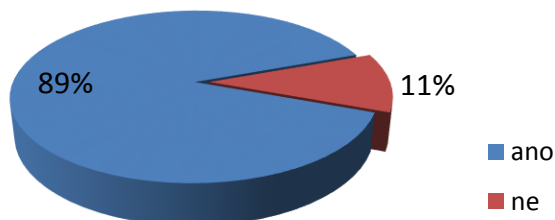

Graf 21: Dívky si čtou

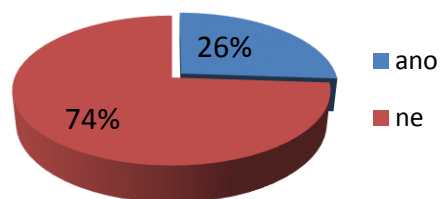
Grafy 20 a 21 jasně ukazují, že respondenti 3. třídy čtou nejčastěji knihy, které si vybírají sami. U chlapců jsou to dále knihy, které jim pomáhají vybírat rodiče, učebnice a nejméně čtou chlapci časopisy. U dívek mají stejné zastoupení knihy doporučované rodiči a časopisy a nejméně se dívky věnují učebnicím a pracovním sešitům. Předpokládala jsem, že v tomto ohledu budou dívky svědomitější. Ale zase záleží na pochopení této otázky, jak jsem již zmiňovala u výsledků respondentů 2. třídy.

Graf 22: O knize si povídám s rodiči

V tomto grafu jsem sečetla hodnoty udané chlapci a dívkami. Většina respondentů si o přečtené knize povídá s rodiči. A to je velmi dobře. Rodiče nejen poznají, jaké má zájmy jeho dítě, mohou se ke knize sami vyjádřit a společně pak mohou vybírat další knihy, které jsou podobného žánru a budou se dítěti líbit. Ne vždy se dítěti líbí kniha, kterou mu předkládá rodič, a to už z různých důvodů. Mohou to být postavičky, které dítě nezná z televizních pořadů a jsou pro ně neznámé, mohou to být neznámá, dnes již málo používaná slova. Malé množství obrázků a převažující text je důvodem, proč daná kniha dnešní dítě nezaujme.

Graf 23: O knize si povídám s někým jiným

Do tohoto grafu jsem udala společně hodnoty chlapců a dívek. Převažovaly odpovědi, že si o přečtené knize nepovídají s někým jiným. Jak tedy vyplývá z grafů 22 a 23, respondenti 3. třídy si nejvíce o přečtené knize povídají se svými rodiči a jen někteří s prarodiči, sourozenci, kamarády nebo tetou. Dívka, která si o knize nepovídá s rodiči, si ale povídá se sestrou a jen jeden chlapec si o knize nepovídá s nikým.

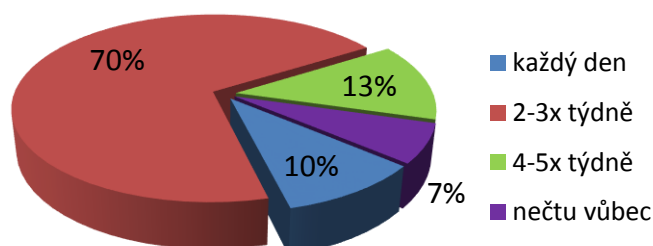
Tabulka 3: Knihy a časopisy, které byly dotazníkem zjištěny jako čtené žáky 3. ročníku (rozděleno dle pohlaví)

Časopisy čtené žáky 3. ročníku	
Chlapci	Dívky
ABC	Čtyřlístek
Junior	Barbie
Čtyřlístek	Mateřidouška
Světýlko na dlani	Violetta
Vitae	Sluníčko
	Monster Hight
Knihy, které si žáci 3. ročníku vybírají sami	
Chlapci	Dívky
Deník malého poseroutky	Našlo se koťátko
Harry Potter	Zatoulané štěňátko
Klub záhad	Tajný deník Violetty
knihy o zvířatech	Ošklivé zlobivky
knihy o letadlech	Kouzelný mlýnek
knihy o hokeji	Kvak a Žbluňk
Dráček mráček	Ztracený jezeček
Kocour v botách	Zapomenuté jehňátko
Diogenés v sudu	Kocour Mikeš
	O Květušce a její zahrádce
	Julinka a její zvířátka
	Monster Hight
Knihy, které rodiče doporučují	
chlapcům	dívkám
Honzíkova cesta	Pipi Dlouhá punčocha
O letadélku Káněti	Nejkrásnější pohádky
Kája super frája	Pohádky H. Ch. Andersena
Kuky se vrací	Mach a Šebestová
Rumcajs	Anička u moře
Já a moje příšera	Prázdniny u babičky
Dračí meč	Srneček
Minecraft	Pučálkovic Amina
o žralocích	Příběhy ze sedla
encyklopedie	Matylda

5.1.4 Postoje žáků 4. ročníku

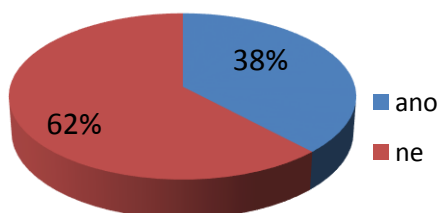
Ze 4. ročníku se šetření účastnilo 29 žáků, z toho 13 dívek a 16 chlapců. Zkoumaní respondenti byli ve věku 9–11 let.

Graf 24: Čtu si sám

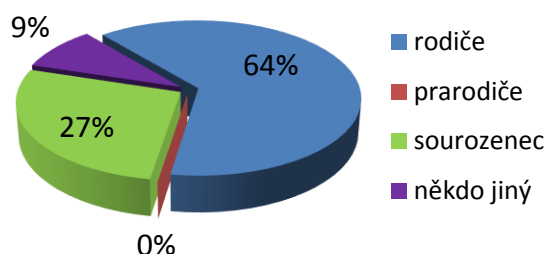

Pro tento graf jsem sečetla získané hodnoty chlapců a dívek. Nejčastější frekvence čtení žáků 4. třídy je 2–3 krát týdně. Zde je již patrný rozdíl oproti mladším žákům. Nízké, ale vyrovnané hodnoty se objevily u ostatních položek, dva žáci uvedli, že nečtou vůbec. Nemohu dělat objektivní závěry, proč se tak málo tyto respondenti věnují čtení. Jen mohu vyjádřit svou domněnku, že pro rozvoj čtenářství a čtenářské gramotnosti tyto výsledky jsou nedostačující. Jen pravidelným čtením získá čtenář dostatek zkušeností, čtenářských dovedností, obohatí si slovní zásobu a čtením s porozuměním se zlepší i jeho výsledky při testování čtenářské gramotnosti. Myslím si, že by se rodiče měli více zajímat o to, jak jejich dítě tráví volný čas a zda by se počítač nedal alespoň na chvíli vyměnit za hodnotnou literaturu. Není to ale jen na rodičích. I učitelé by měli na žáky vhodně působit, nejlépe vlastním příkladem a tím, že si s dětmi o knihách budou často povídat. Myslím si, že ti, kteří tolik nečtou, se budou chtít ve škole vyrovnat těm zdatnějším čtenářům a budou se více snažit, než když jim to řeknou rodiče, že by měli více číst. A děti pak třeba vidí rodiče jen u televizní obrazovky nebo také u počítače.

Graf 25: Čte mi někdo jiný

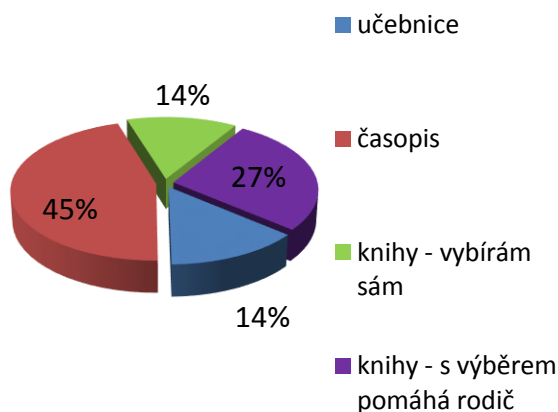
Graf 26: Kdo mi čte

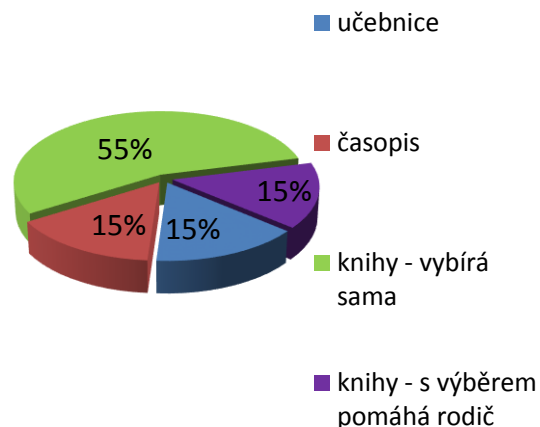
U těchto grafů jsem sečetla hodnoty chlapců a dívek. Více je předčítáno chlapcům, než dívkám, ale v celkových hodnotách si čtou více děti samy, než je jim předčítáno. Pokud dětem někdo čte, jsou to především rodiče. Překvapilo mě, že nikdo z respondentů nevedl, že by mu

četli prarodiče. Pro mě překvapující výsledek, že žákům 4. třídy čte ještě sourozenec. To bych předpokládala spíše u mladších žáků. Jednomu chlapci čte strýc.

Graf 27: Chlapci si čtou

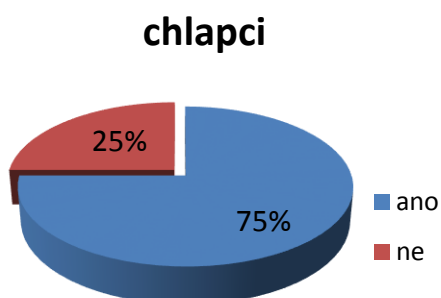
Graf 28: Dívky si čtou

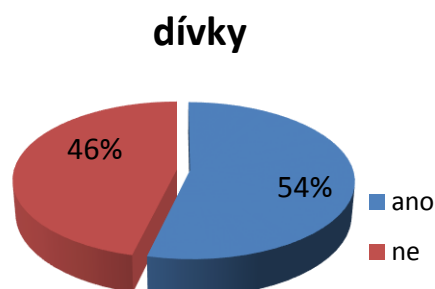
Tento graf nám ukazuje, že největší podíl četby chlapců 4. třídy tvoří knihy, které si vybírají sami, na druhém místě jsou to časopisy a nejmenší zastoupení mají učebnice a knihy, které pomáhají vybírat rodiče.

U dívek je to podobné. Největší podíl na četbě mají knihy, které si dívky vybírají samy a pak se stejnými hodnotami četbu dívek zastupují jak časopisy, knihy nabízené rodiči, tak i učebnice a pracovní sešity. Předpokládala jsem, že ve věku 10 let si již žáci budou vybírat knihy spíše sami, než že si nechají poradit od rodičů. Co mě ale překvapilo, byla nízká hodnota u čtení časopisů. Chlapců je sice o něco více než dívek, ale stejně je to málo, vzhledem k tomu, jaké časopisy jsou mladým čtenářům k dispozici. Pravda je, že časopisy jsou poměrně drahé. Na druhou stranu ale musím poznamenat, že i časopisy si děti mohou půjčit v knihovně. A cena ročního členství v knihovně se vrátí již při zapůjčení dvou časopisů. Časopisy by žáci mohli používat i ve výuce. Takže je třeba apelovat na učitele, aby je vedli k těmto zdrojům informací a zábavnou formou jim ukázali, jaké množství časopisů máme a jak se jich dá využít.

Graf 29: O knize si povídám s rodiči

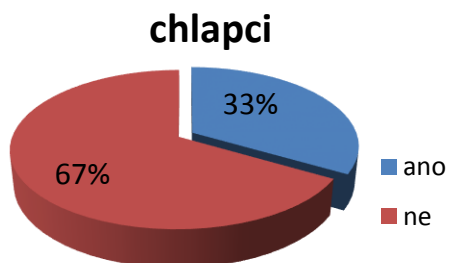

Graf 30: O knize si povídám s rodiči

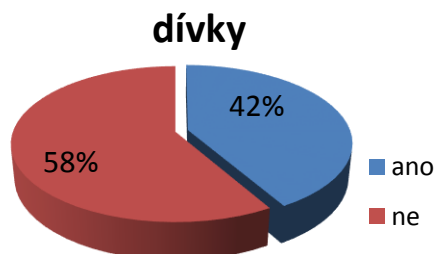

Hodnoty chlapců a dívek se podstatně lišily, proto jsem je dala do samostatných grafů a nesčítala jednotlivé položky. Většina chlapců si o přečtené knize s rodiči povídá, u dívek je jen nepatrný rozdíl mezi odpovědí ano a ne. Dívky si s rodiči povídají mnohem méně než chlapci. Nabízí se tedy otázka. Proč nemají dívky potřebu sdílet s rodiči zážitky z četby? Nemají snad s rodiči kamarádský vztah? Nebo rodiče nemají zájem o to, co jejich dcery čtou nebo je tyto knihy nezajímají? Nebo si dívky raději o knihách povídají se stejně starými kamarádkami nebo naopak s prarodiči, kteří na ně mají kolikrát více času než vlastní rodiče? Možná, že odpověď dostanu již z následujících grafů.

Graf 31: O knize se povídám s někým jiným

Graf 32: O knize si povídám s někým jiným

Tyto dva grafy (31, 32) ukazují, že si jen velmi málo chlapců a dívek povídá o přečtené knize s někým jiným. V porovnání s grafem 29 je zřejmé, že nejvíce si chlapci o knížkách povídají s rodiči a někteří s kamarády, prarodiči a také s paní učitelkou. U dívek hodnoty grafů 30 a 32 nasvědčují tomu, že častěji to jsou rodiče, než někdo jiný, s kým si dívky sdílí své čtenářské prožitky. A v ještě menší míře jsou to kamarádi, sourozenci a prarodiče. Odpověď na mou předchozí otázku (Proč nemají dívky potřebu s rodiči sdílet zážitky z četby?) je stále nejasná.

Tabulka 4: Knihy a časopisy, které byly dotazníkem zjištěny jako čtené žáky 4. ročníku (rozděleno dle pohlaví)

Časopisy čtené žáky 4. ročníku	
Chlapci	Dívky
Čtyřlístek	Čtyřlístek
ABC	Méd'a Bublík
Auto tuning	Hannah Montana
PC	časopis o koních
Junior 21. st.	
Knihy, které si žáci 4. ročníku vybírají sami	
Chlapci	Dívky
Deník malého poseroutky	Malá mořská víla
Volumen a duchové	Tajný deník Violetty
Modrožlutí d'áblové	knihy o koních
Klub záhad	Anička u moře
Expedice Kolumbus	Deník malého poseroutky
Kája super frája	Zatoulané štěňátko
Pohřešovaná	Čtyřlístek
Už mě vidíš	Goblini
Děsivé storky	Moje trapný dvojče
Ferda Mravenec	
Knihy, které rodiče doporučují	
chlapcům	dívkám
Deník malého poseroutky	Luisa a Lotka
Boříkovy lapálie	Martinka se stěhuje
dětské detektivky	

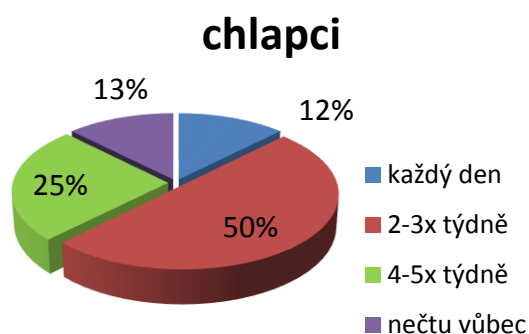
Z těchto výsledků je zcela patrné, že rodiče již převážně nechávají výběr knih na svých dětech, jen občas jim doporučí nějakou knihu. Opět se nabízí otázka. Proč tomu tak je? Nemají čas? Neznají zájmy svého dítěte? Myslí si, že knihy, které četli oni, by jejich děti nezajímaly? A nestačilo by si s dětmi o knížkách více povídat nebo si přečíst knihu, kterou právě jejich syn nebo dcera čte? A pak si o ní společně povídat a porovnat s knihami z jejich dětství? Nedávno jsem hovořila s maminkou žáka 4. třídy. Tato maminka je velice pracovně vytížená a řekla mi, že je pohodlnější nechat syna hrát si na počítači, než s ním číst a ještě si pak o knížce povídat. Chápu pracovní vytížení rodičů, ale myslím si, že je moc smutné, že si na své děti neudělají čas. Každý den alespoň chvíli si s nimi popovídat. A nemusí to být jen o knížkách, je spousta věcí, které se společně dají řešit. „Provádí se řada výzkumů, které sledují spoluúčast rodičů na životě dítěte. Za jedny z nejprůkaznějších pokládá Chaloupka ty, které se zaměřují na rozhovory s dětmi. Z výsledků těchto výzkumů vyplývá, že právě zde je leccos v nepořádku. Jsou to výzkumy řečové

komunikace a rozlišují dvě roviny. Tou první je „mluvení“. Dětem jsou kladeny základní otázky, které bychom mohli nazvat provozními (jestli má hlad, jestli se umylo, udělalo to, či ono), dítě na ně prostě a stručně odpovídá, dále jsou mu sdělovány jednoduché pokyny, příkazy nebo sdělení (mléko je v lednici, je rozbitá televize). Druhou rovinu tvoří skutečné „vedení rozhovoru“, rodiče dítěti něco vypravují, ptají se ho na jeho vlastní zážitky, pocity, hry. Dítě jim souvisle vypravuje, ptá se, svěřuje se s tím, co jej nejvíce zajímá. Cítíme, že to podstatné, co vytváří skutečný vztah mezi rodiči a dětmi se bude odehrávat v rovině „vedení rozhovorů“. Výsledky výzkumů ale říkají něco jiného. Jen malá část rodičů si najde čas na rozhovor s dětmi a ještě menší vede tento rozhovor skutečně jako rozhovor, při kterém má dítě prostor samo hovořit a projevit se. Pak není divu, že mnoho rodičů se přiznává: „Já ani nemám ponětí, co ten náš kluk čte“. Oni mají dát svému klukovi možnost, aby jim o své četbě něco pověděl“ (Chaloupka, 1995, s. 28, 29).

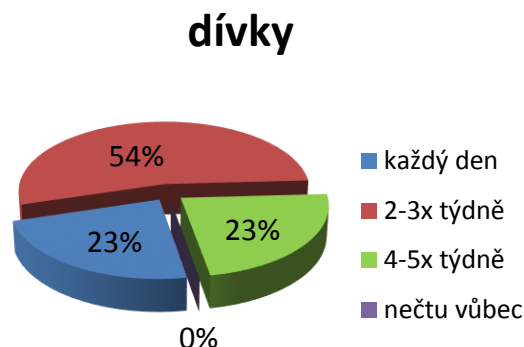
5.1.5 Postoje žáků 5. a 6. ročníku

Jak jsem již uvedla dříve, pro malý počet žáků 5. třídy jsem dotazníky rozdala i v 6. třídě a zde uvádím celkově výsledky těchto dvou ročníků. Celkem odpovídalo 21 žáků, z toho 13 dívek a 8 chlapců. Zkoumaní respondenti byli ve věku 10–13 let. Chlapci mají zastoupení pouze v kategorii 11–12 let. Odpovídalo více jedenáctiletých chlapců. U dívek je věkový rozdíl až tři roky, takže jsem zvědavá, na výsledky dalších položek dotazníku a především na výběr čtených knih. Nejvíce odpovídalo 12letých a 10letých dívek, nejméně 11letých a pouze jedna 13letá dívka.

Graf 33: Čtu si sám

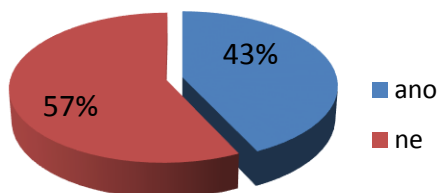

Graf 34: Čtu si sám

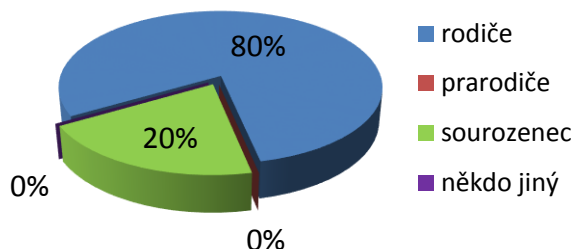

Pro chlapce i dívky jsem udělala samostatný graf. Nejvíce chlapců čte 2–3 krát týdně, jeden chlapec čte každý den a jeden se přiznal, že nečte vůbec. U dívek převažuje také frekvence čtení 2–3 krát týdně, méně jich čte každý den nebo 4–5 krát týdně. Všechny dívky ale čtou.

Graf 35: Čte mi někdo jiný

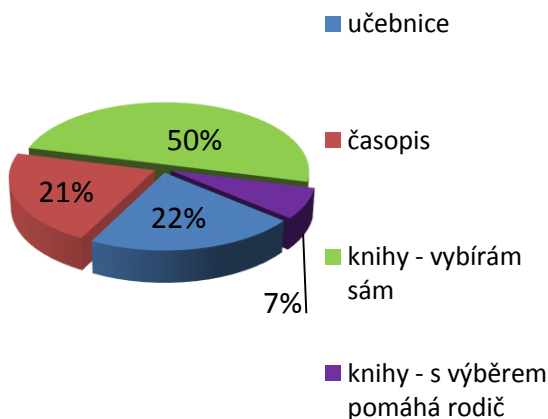

Graf 36: Kdo mi čte

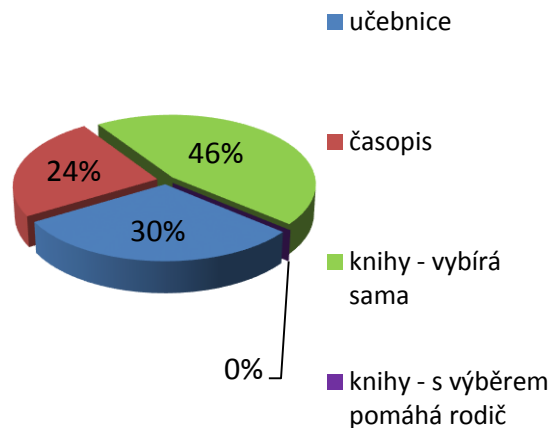

Byla jsem zvědavá na odpovědi žáků 5. a 6. třídy. Neočekávala jsem, že by rodiče ještě v tomto věku svým dětem četli. Je sice pravda, že já jsem to dělala a občas ještě nyní, náctiletým dětem čtu, hlavně o prázdninách. Ale vzhledem k výsledkům dotazníků 3. a hlavně 4. třídy jsem byla spíše pesimistická. Mile mě ale překvapil výsledek, který žáci uvedli. Je sice více těch, kterým již rodiče nebo někdo jiný nečte, ale přesto je poměrně dost rodičů, kteří i v tomto věku svým dětem čtou. A z toho mám velkou radost. Opravdu záleží na konkrétní rodině a jejím vztahu ke čtení, ke komunikaci, k dětem, jak se z jejich dítěte stane či nestane „čtenář“. Více čtou rodiče chlapcům, dívkám o trochu méně. Kromě rodičů čtou také sourozenci a to opět chlapcům.

Graf 37: Chlapci si čtou

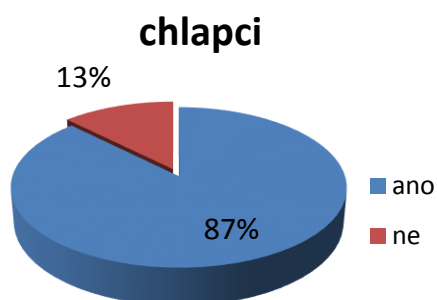
Graf 38: Dívky si čtou

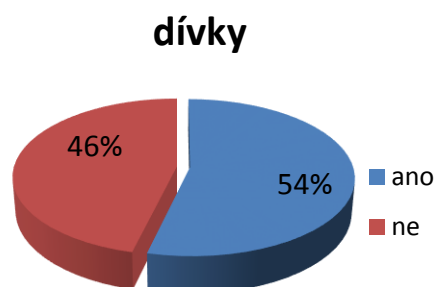
Chlapci- čtenáři dávají přednost knihám, které si vyberou sami. Potom jsou to učebnice a časopisy a jen jeden chlapec uvedl, že mu knihu pomáhá vybrat rodič. Napadá mě, že jsem do odpovědí mohla nabídnout i možnost, kdy nabízí nebo doporučuje knihu učitel. Není vůbec snadné sestavit dobře dotazník a již chápu, proč se doporučuje vyzkoušet na malém vzorku respondentů a pak případně položky poopravit. Je to pro mě velká zkušenost pro další podobné práce.

I dívky si nejčastěji vybírají knihy samy, velké zastoupení mají učebnice a pracovní sešity (toto jsem u dívek očekávala, jelikož sama mám jednu dceru a dva syny a jejich přístup k učení a ke čtení je velmi rozdílný), nejméně dívek si čte časopis a žádné dívky neradí rodiče s výběrem knihy ke čtení.

Graf 39: O knize si povídám s rodiči

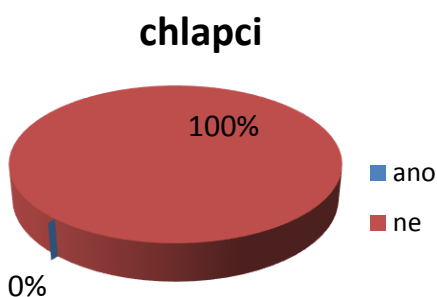

Graf 40: O knize si povídám s rodiči

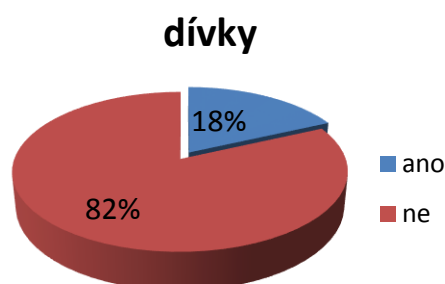

Výsledky těchto grafů potvrzují odpovědi v grafu 35 a 36. Vlastně by se tato položka dala nazvat jako ověření pravdivosti. Pokud rodiče žákům čtou, je velký předpoklad, že si s nimi zároveň o knize povídají. Což se v těchto grafech také projevilo. Většina chlapců si s rodiči o knize povídá, dívek je to o něco více než polovina, která si také s rodiči o knize povídá.

Graf 41: O knize si povídám s někým jiným

Graf 42: O knize si povídám s někým jiným

Chlapci si kromě rodičů s nikým jiným o knížkách nepovídají. Jeden chlapec na tuto otázku vůbec neodpověděl. U dívek je situace podobná, dvě dívky sdílí své prožitky z četby buď s kamarádkou, nebo s prarodiči, ostatní se o své zážitky s nikým nedělí. Tyto výsledky mě dost překvapily. Již jsem uvedla, že jsem měla žákům nabídnout do možností i učitele, ale oni sami ho vlastně mohli dopsat do nabídky s někým jiným- s kým? Nikdo to však neudělal a já vím, od učitelů českého jazyka, že v hodinách literatury tuto práci dělají. Proč to tedy žáci neuvedli? Berou čtenářský deník jen jako povinný úkol a nepovažují za komunikaci, když o knize hovoří? Nebo se stydí mluvit o tom, že čtou, že by se shodili před kamarády? Nebo že čtení není v dnešní době moderní? Vzpomínám si, jak jsem v 5. třídě při hodinách fyziky, která mě vůbec nebavila, povídala s kamarádem o dobrodružných a napínavých knížkách z období pravěku a vůbec jsme nevnímali paní učitelku, co nám vykládá. Také jsme do školy nosili knížky a časopisy a tajně je četli pod lavicí při „nudném“ výkladu. Dnešní žáci tam však místo knih schovávají mobilní telefony a píší SMS zprávy či hrají hry. Ano, je jiná doba, mění se zvyklosti, názory, metody, ale přesto si myslím, že kniha byla, je a bude vždy dobrým přítelem a rádcem člověka. A že zase

přijde její čas, kdy se za ni nebudou muset „knihomilové“ stydět. Pouze dvě dívky uvedly, že si o knížkách povídají. A to buď s kamarádkou, nebo prarodiči.

Tabulka 5: Knihy a časopisy, které byly dotazníkem zjištěny jako čtené žáky 5. a 6. ročníku (rozděleno dle pohlaví)

Časopisy čtené žáky 5. a 6. ročníku	
Chlapci	Dívky
Sportovní auta	ABC
ABC	Čtyřlístek
komiksy	Bravo
	Top dívka
	Popcorn
Knihy, které si žáci 5. a 6. ročníku vybírají sami	
Chlapci	Dívky
Malý princ	Děti z Bullerbynu
Děti z Bullerbynu	Chytni zloděje
Deník malého poseroutky	Tarzan
Jenom ponožky nestačí	Letadélko Káně
Honzíkova cesta	Klub záhad
Ferda Mravenec	Klub zlodějů
Mach a Šebestová	Etiketa
Staré řecké báje a pověsti	Špionáž
	Nelly a příšerky
	Stmívání
	Můj milý deníčku
	Šílené prázdniny
	Čarodějky z jezdecké školy
	Deník Mimoňky
	Král míčů
	Ségry a hromada malérů
	Saxana–Lexikon kouzel
	Řekni, jsem krásná
	Rozbřesk
	Poslední kapka
	Nella náladová
	Úžasňákovi
Knihy, které rodiče doporučují	
chlapcům	dívkám
Po strništi bos	

5.1.6 Souhrnné výsledky dotazníků žáků

Pro větší přehlednost tabulek jsem se rozhodla ponechat reálná čísla a neuvádět hodnoty v procentech.

Tabulka 6: Chlapci si čtou sami

Třída (počet respondentů)	Každý den	2–3x týdně	4–5x týdně	Nečte vůbec
1. třída (21)	14	2	4	1
2. třída (14)	9	2	3	0
3. třída (15)	2	9	3	1
4. třída (15)	0	12	2	1
5. + 6. třída (7)	1	3	2	1

Můj předpoklad, že žáci 1. třídy budou číst každý den, se potvrdil, přestože mohlo dojít ke zkreslení díky nepřesnosti položení otázky. Tato frekvence převažuje i u chlapců 2. třídy. Od 3. třídy čtou ale chlapci méně často, převážně 2 až 3 krát týdně. V každé třídě (mimo 2. třídu) se našel jeden chlapec, který nečte vůbec.

Tabulka 7: Dívky si čtou samy

Třída (počet respondentů)	Každý den	2-3x týdně	4-5x týdně	Nečte vůbec
1. třída (21)	13	4	3	1
2. třída (12)	7	3	2	0
3. třída (12)	4	5	3	0
4. třída (13)	3	8	1	1
5. + 6. třída (13)	3	7	3	0

I zde je patrné, že každý den čtou dívky hlavně v 1. a ve 2. třídě. Od 3. třídy je více odpovědí u frekvence čtení 2 až 3 krát týdně (stejně jako u chlapců), ale další odpovědi dívek z těchto ročníků naopak preferují každodenní četbu, u nejstarších dívek i četbu 4 až 5 krát týdně. Celkově pouze dvě dívky (z 1. a 4. třídy) nečtou vůbec. Domnívám se, že u dívky z 1. třídy došlo díky nepřesnosti otázky i ke zkreslení odpovědi. Rodiče této dívky dotazník podepsali a já vím, že společně čtou každý den.

Tabulka 8: Chlapcům čte někdo jiný

Třída (počet respondentů)	Rodiče	Prarodiče	Sourozenec	Někdo jiný
1. třída (21)	19	6	1	0
2. třída (14)	11	3	2	1 (strýc)
3. třída (15)	8	4	1	0
4. třída (15)	4	0	1	1 (strýc)
5. + 6. třída (7)	4	0	2	0

Nejvíce rodičů čte chlapcům v 1. a ve 2. třídě. 1. a 3. třída má poměrně velké zastoupení (dle počtu žáků) v předčítání prarodičů. Prarodiče již ale nečtou chlapcům 4., 5. a 6. tříd, v četbě je ale vystřídal sourozenci nebo jiný příbuzný (strýc).

Tabulka 9: Dívkám čte někdo jiný

Třída (počet respondentů)	Rodiče	Prarodiče	Sourozenec	Někdo jiný
1. třída (21)	17	9	3	1 (teta)
2. třída (12)	8	3	2	1 (strýc)
3. třída (12)	8	1	0	1 (teta)
4. třída (13)	2	0	2	0
5. + 6. třída (13)	4	0	0	0

Dívkám čtou nejčastěji rodiče v 1., ve 2. a ve 3. třídě. V 1. třídě jim čtou často i prarodiče. Ti dost často zastupují rodiče i v jiných činnostech. Nejstarším dívkám čtou pouze rodiče.

Tabulka 10: Chlapci si čtou:

Třída (počet respondentů)	Texty učebnic	Časopisy	Knihy – vybírá sám	Knihy – pomáhá vybírat rodič
1. třída (21)	15	5	11	10
2. třída (14)	5	9	16	8
3. třída (15)	5	4	9	6
4. třída (15)	3	5	10	2
5. + 6. třída (7)	3	3	7	1

Předpokládala jsem, že žáci 1. třídy budou číst hlavně z učebnic a pracovních listů. Tento můj předpoklad se potvrdil. Velké zastoupení mají ale i knihy, ať již samostatně či s pomocí rodičů vybrané. Ve 2. třídě již převažují knihy, které si chlapci vybírají sami a velké zastoupení mají i časopisy. Také chlapci ze 4. až 6. třídy čtou nejvíce knihy, které si sami vyberou. Málo chlapců z těchto zmiňovaných tříd se ale věnuje čtení učebních textů. Stačí jim snad výklad ze školy? Nejvíce chlapců, věnujících se čtení časopisů je z 2., 5. a 6. třídy.

Tabulka 11: Dívky si čtou:

Třída (počet respondentů)	Texty učebnic	Časopisy	Knihy – vybírá sama	Knihy – pomáhá vybírat rodič
1. třída (21)	16	4	9	7
2. třída (12)	3	10	16	11
3. třída (12)	4	5	8	5
4. třída (13)	3	3	11	3
5. + 6. třída (13)	10	8	15	0

V první třídě jsou na tom dívky podobně jako chlapci téže třídy. Od 2. třídy převažuje u dívek četba knih dle vlastního výběru. Nejstarší dívky (na rozdíl od stejně starých chlapců) se ale mnohem více věnují učebnicím. Časopisy čtou nejčastěji dívky ve 2., 3., 5. a 6. třídě.

Tabulka 12: Chlapci si o knize povídají s rodiči

Třída (počet respondentů)	ANO	NE
1. třída (21)	18	3
2. třída (14)	12	2
3. třída (15)	13	2
4. třída (15)	11	4
5. + 6. třída (7)	7	1

Většina chlapců sdílí se svými rodiči zážitky z četby.

Tabulka 13: Dívky si o knize povídají s rodiči

Třída (počet respondentů)	ANO	NE
1. třída (21)	16	5
2. třída (12)	8	4
3. třída (12)	11	1
4. třída (13)	7	6
5. + 6. třída (13)	7	6

Dívky se o své zážitky z četby dělí s rodiči hlavně do 3. třídy. Nejvíce dívek (vzhledem k počtu odpovídajících) chce sdílet své čtenářské zážitky s rodiči ve 3. třídě.

Tabulka 14: Chlapci si povídají s někým jiným

Třída (počet respondentů)	ANO	NE	S kým
1. třída (21)	6	10	děda, babička, sestra, bratr
2. třída (14)	8	7	babička, strýc, kamarádi, bratr
3. třída (15)	4	9	prarodiče, sourozenci, kamarádi
4. třída (15)	5	9	babička, kamarádi, p. učitelka
5. + 6. třída (7)	0	7	

Z tabulky 7 a 9 je patrné, že chlapci 5. a 6. třídy si o knize povídají s rodiči. Jen málo chlapců ze 3. a 4. třídy si povídá s někým jiným o knize, většinou jsou to prarodiče, sourozenci, kamarádi a paní učitelka. Nejmladší chlapci (1. a 2. třída) si o knihách povídají s rodiči, prarodiči, sourozenci, kamarády nebo se strýcem.

Tabulka 15: Dívky si povídají s někým jiným

Třída (počet respondentů)	ANO	NE	S kým
1. třída (21)	11	7	babička, spolužáci, sourozenci
2. třída (12)	3	8	babička, sestra, spolužáci
3. třída (12)	2	8	sestra, teta, prarodiče
4. třída (13)	5	7	babička, kamarádi, sourozenci
5. + 6. třída (13)	2	9	babička, kamarádi

Tato tabulka nám ukazuje podobné zastoupení sdílení zážitků z četby s rodiči a prarodiči, a to u dívek 1. a 4. třídy. Naopak ve 2., 3., 5. a 6. třídě dívky preferují sdílení čtenářských zážitků s rodiči před někým jiným (prarodiče, sourozenci, spolužáci, kamarádi).

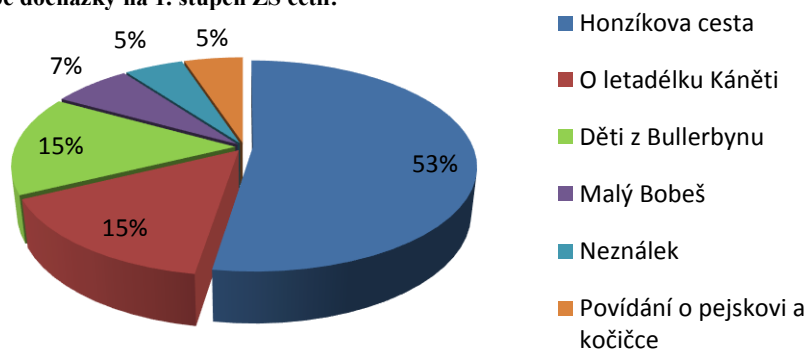
5.2 Vyhodnocení postojů rodičů

V této části budou vyhodnoceny dotazníky rodičů žáků, které byly použity jako podkladový materiál pro tvorbu pracovních listů. Výsledky dotazníků ukazují postoje rodičů k problematice čtení a čtenářství, a tím i podpoře čtenářské gramotnosti žáků.

5.2.1 Postoje rodičů žáků 1. ročníku

Z prvního ročníku jsem získala odpovědi od 42 rodičů.

Graf 43: Rodiče v době docházky na 1. stupeň ZŠ četli:

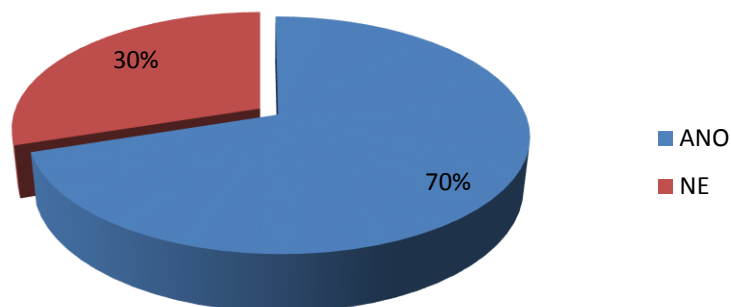

Hodnoty udané rodiči chlapců a dívek jsem sečetla, jelikož z odpovědí rodičů není jasné, zda odpovídala matka, otec či oba rodiče. Z grafu je jasné patrné, že nejčtenější knihou rodičů v době, kdy navštěvovali 1. st. ZŠ, byla Honzíkova cesta. Do grafu jsem zařadila pouze knihy, které se opakovaly nejméně ve třech dotaznících. Knihy s menší frekvencí uvádím zde:

Tabulka 16: Knihy s menší frekvencí výskytu

Knihy s menší frekvencí	
Kocour Mikeš	Pohádkový dědeček
Dášenska, čili život štěněte	Kronika města Kocourkova
Pohádky B. Němcové	Anička malířka
Pohádky K. J. Erbena	Rumcajs a Manka
Pohádky bratří Grimmů	Z deníku kocoura
Vítek na výletě	Babička
Kubula a Kuba Kubikula	Heidy, děvčátko z hor
Devatero pohádek	Bylo nás pět
Gulliverovy cesty	Luisa a Lotka
Robinson Crusoe	Poplach v Kovářské uličce
Lovci mamutů	Tajemství proutěného košíku
Jirka s Mirkou sami doma	Mikulášovi patálie
Říkali mi Leni	Staré pověsti české

Graf 44: Rodiče tyto knihy doporučují nebo čtou dětem

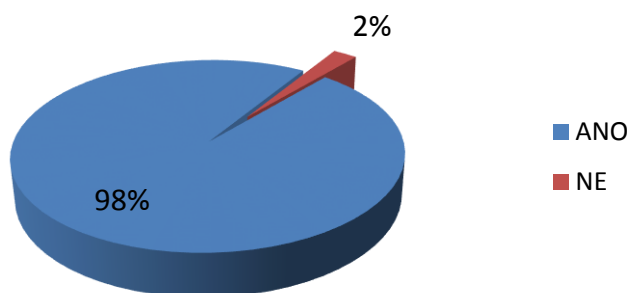

Tento graf udává hodnoty rodičů chlapců i dívek. Jak je patrné, většina rodičů svým dětem čte nebo vypráví knihy, které sami četli, když navštěvovali první stupeň ZŠ. Rodiče jednoho chlapce si nevzpomněli na žádnou knihu, další rodiče si vzpomněli pouze na Honzíkovu cestu, ale tuto otázku nevyplnili. Knihy, které zde uvádím, jsem seřadila dle frekvence výskytu:

Tabulka 17: Knihy dle frekvence výskytu

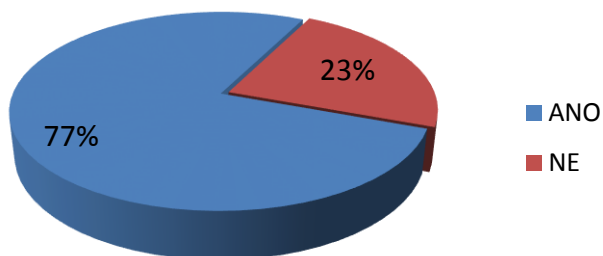
Knihy dle frekvence výskytu
Honzíkova cesta (6)
Ferda Mravenec (3)
Pohádky B. Němcové (2)
Povídání o pejskovi a kočičce (2)
Kubula a Kuba Kubikula
O letadélku Káněti
Děti z Bullerbynu
Jirka s Mirkou sami doma
Pohádky K. J. Erbena
Robinson Crusoe

Graf 45: Rodiče svým dětem četli nebo vyprávěli pohádky

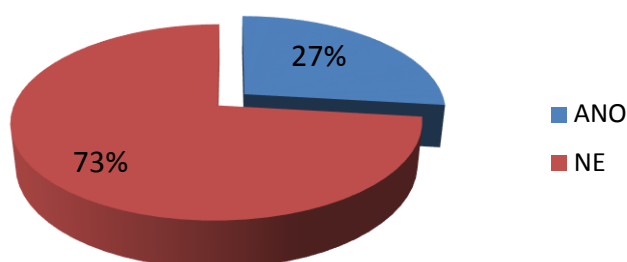
I u tohoto grafu jsem sečetla hodnoty udané rodiči dívek a chlapců. Pouze jedné dívce rodiče nečetli nebo nevyprávěli pohádky. Většina rodičů svým dětem čte nebo vypráví doposud, zvláště mi přišla odpověď „do jednoho roku“ a také několik odpovědí s udaným věkem osm až deset let? Bud' to má být předpoklad, do kdy budou asi rodiče dětem číst nebo mají ještě starší dítě, kterému do uvedeného roku četli nebo vyprávěli. „Mnozí badatelé (v čele s J. Tomanem 1999) se domnívají, že rozhodné období pro rozvoj čtenářství dětí je právě nejútlejší věk. Vzbuzení zájmu, které je podporováno předčítáním, hrou se slovy a jazykem, zanechá v psychice dítěte patrnou stopu. Je dobré využít dětské zvědavosti a tento zájem o četbu rozvíjet, aby se stal trvalým“ (Bednářová, 2014, s. 13).

Graf 46: Rodiče čtou dětem i v současné době

Na tuto otázku neodpověděli rodiče třech chlapců. Většina rodičů svým dětem čte i v době, kdy již děti umí trochu číst. Ještě to však není takové čtení, aby si dítě mohlo číst samo a mělo ze čtení ten pravý požitek. Proto je dobře, že rodiče v této činnosti pokračují, i když mají doma malé školáky. Překvapilo mě, že devět rodičů již dětem nečte, přestože rodiče v předchozí otázce odpovídali jinak. Možná špatné pochopení otázky nebo jsem měla použít jinou formulaci. Otázka mohla znít např. takto: „Čtete ještě svým dětem?“ Dotazníky jsem dávala žákům asi měsíc před ukončením 1. pololetí. „Tato doba je ještě zahrnuta do předčtenářského období věku dítěte. Wels ve svých výzkumech potvrzuje význam předčítání knih v tomto období. Poznamenává také nedocenitelnost zkušenosti z naslouchání, neboť právě přijímání poznatků poslechem je přípravou na vnímání samostatně čteného textu. Děti, které tuto zkušenost s nasloucháním nemají, se ve škole hůře soustředí při poslechu a také mohou mít potíže s rozeznáváním znaků jednotlivých slov i se čtením“ (Bednářová 2014, s.14).

Graf 47: Rodiče chodí s dítětem do knihovny

Jen někteří rodiče navštěvují se svým dítětem knihovnu. Někteří jako důvod uvedli, že mají doma zatím dostatek knih, někteří psali, že se chystají začít chodit do knihovny. Rodiče jedné dívky neodpověděli na otázku. Domnívám se, že by se děti měly seznamovat i s jinými knihami a s prostředím knihovny již v předškolním věku. Knihovny nabízí velkou škálu zajímavých knih a časopisů nejen pro děti, ale i pro rodiče. Knihovnice mohou pomoci s výběrem, doporučit vhodnou knihu pro daný věk nebo konkrétní zájem dítěte. Navíc knihovny organizují různé soutěže a pořady jak pro děti, tak i pro jejich rodiče. Je škoda, že toho rodiče nevyužívají. „Knihovny, vedle rodiny, školy a knižního trhu, mohou ovlivnit velkou část populace ve vztahu ke knize a čtení. Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP) věnuje podpoře četby a čtenářství velkou pozornost. Spolu s knihovnami organizuje akce pro širokou veřejnost:

Týden knihoven – od roku 1996, v prvním říjnovém týdnu představuje přes 400 knihoven každý rok své nové i tradiční služby svým uživatelům i veřejnosti společně s aktivitami věnovanými knize a četbě

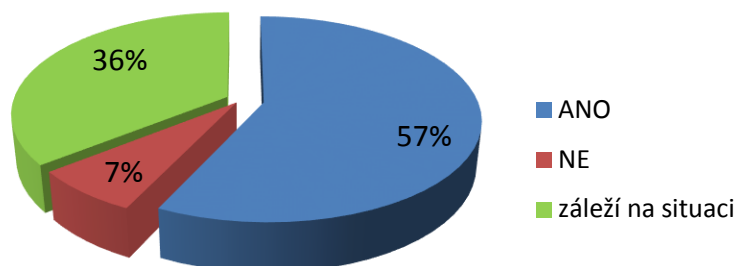
Velké říjnové společné čtení – od roku 2003, v rámci Týdne knihoven ve více než 100 knihovnách probíhá v jednom dni veřejné čtení pro všechny věkové skupiny, vždy je připomenut jeden český spisovatel nebo básník, mající v daném roce výročí

Den pro dětskou knihu – od roku 2007, v sobotu, před 1. adventní nedělí. Tato akce se stala velmi populární. Má podobu dne otevřených dveří se zaměřením na propagaci dětské knihy, četby i knihovních služeb. V knihovnách probíhá prodej dětských knih, výstavy knih, dětských literárních i výtvarných prací, soutěže, dílny, dětská divadelní a hudební vystoupení, společné čtení dětí s rodiči.

Noc s Andersenem – od roku 2001, v den výročí narození H. CH. Andersena, k českým knihovnám se přidávají nejen knihovny v dalších evropských zemích, ale také školy, dětské domovy, nemocnice, domy dětí a mládeže a další organizace. Hlavní myšlenkou je netradiční dobrodružné a zároveň zábavné strávení noci v knihovně při společném čtení a dalších aktivitách.

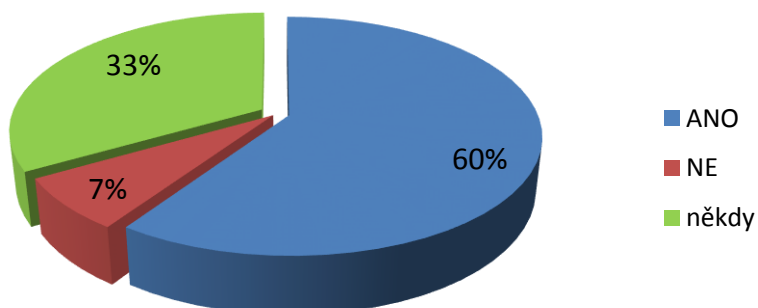
Dalšími aktivitami k podpoře četby a čtenářství jsou např. Odkaz Jaroslava Foglara, Pasování prvňáčků na čtenáře, Celé Česko čte dětem, Rosteme s knihou apod.“ (Matušík, 2008, s. 3, 4).

Graf 48: Rodiče si najdou čas na čtení

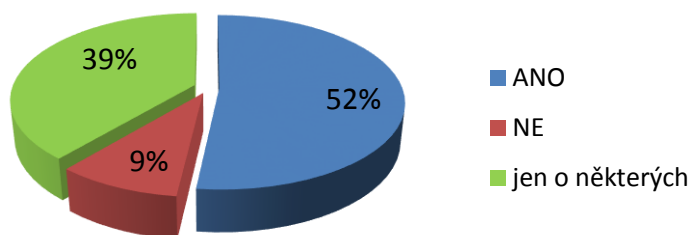
Z grafu je patrné, že většina rodičů si i v dnešní, uspěchané době najde čas na čtení. Je to jedna z aktivit, které mohou dospělí věnovat po práci svůj volný čas. Každý člověk preferuje jiné aktivity. Někdo relaxuje sportem, někdo při práci na zahrádce, někdo povídáním s přáteli a někomu zase zpříjemňuje volné chvíle právě kniha.

Graf 49: Dítě vidí své rodiče číst

Myslím si, že je dobře, když si rodiče při všem shonu najdou čas na čtení a ještě lépe, pokud je při této aktivitě vidí jejich dítě. „Dítě se snaží napodobovat to, co vidí kolem sebe. A jelikož ze všeho nejdřív vidí rodiče, snaží se napodobit rodiče. A když vidí rodiče číst, snaží se je také napodobit. Dítě vidí čtení jako činnost, kterou je možné se zabývat, která zřejmě rodičům něco dává. A tento poznatek se zapíše v mysli dítěte ještě dříve, než začne samo číst“ (Chaloupka, 1995, s. 8, 9). Z grafu je vidět, že větší část rodičů je dětmi při četbě viděna, část rodičů je viděna někdy. To samozřejmě záleží na době, kdy se rodiče mohou četbě věnovat. Z těchto výsledků předpokládám, že těch 14 rodičů, kteří sice čtou, ale děti je vidí číst jen někdy, čte většinou v době, kdy už děti spí.

Graf 50: Rodiče si s dětmi o knihách povídají

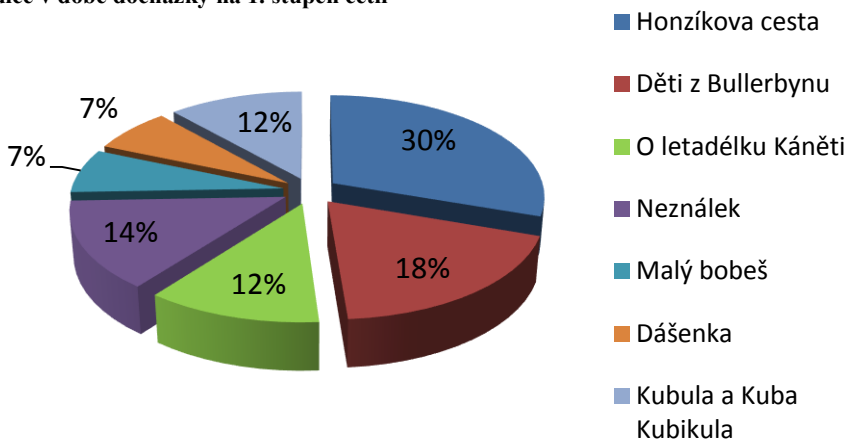

Z grafu je patrné, že rodiče sdílí se svými dětmi zážitky z knih, které sami čtou. Někteří rodiče ovšem vybírají jen některé knihy, zřejmě se domnívají, že vzhledem k věku jejich syna či dcery by určitá kniha či sdělení o ní, bylo ještě nevhodné. Dítě si tak postupně získává představu o různých žánrech a uvědomuje si, že jsou i jiné knihy, než jen pohádky a dětské příběhy. Mnohdy se ale stane, že kniha, kterou se rodiče snaží před dítětem ještě schovat pro „nevhodnost“, se dostane do rukou dítěte a pokud se do ní dítě začte (i v první třídě se již najdou velcí „čtenáři“), může být zmatené, co to jeho rodič čte? Myslím, že by bylo lepší dítěti vysvětlit, co je to za knihu a až bude starší, že si ji přečtou třeba spolu.

5.2.2 Postoje rodičů žáků 2. ročníku

Ve druhém ročníku jsem získala 26 dotazníků od rodičů.

Graf 51: Rodiče v době docházky na 1. stupeň četli

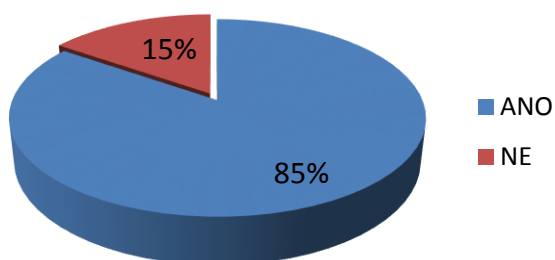
Do grafu jsem zařadila pouze knihy, které rodiče uváděli nejčastěji. Uvědomuji si, že na některé knihy si po takové době nemohou vzpomenout, ale pokud si knihy i po letech vybaví, je to nejspíše známka toho, že je daná kniha zaujala, anebo ji měli ve škole jako povinnou četbu. Opět se na první místo, co se počtenosti týče, dostala Honzíkova cesta. Knihy, které se objevily méně než třikrát, jsou:

Graf 52: Knihy, které četli rodiče na 1. stupni ZŠ

Knihy, které se objevily méně než třikrát

Ferda Mravenec	Babička
Mikulášovy patálie	Rumcajs a Manka
Povídání o pejskovi a kočičce	Velké trápení
Karkulín ze střechy	Krása nesmírná
Hoši od Bobří řeky	Pipi Dlouhá punčocha
Maxipes Fík	Bota jménem Melichar
Lovci mamutů	Český Honza
Vítek na výletě	Odvážná školačka
Malý princ	Medvídek Pú
Míša Kulička	Pohádky B. Němcové
Dvacet tisíc mil pod mořem	

Graf 53: Rodiče tyto knihy doporučují nebo čtou dětem

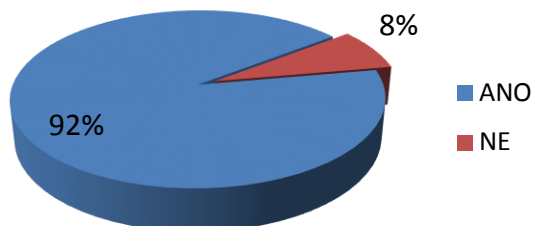

Z tohoto grafu je patrné, že většina rodičů doporučuje nebo čte svým dětem knihy, které sami četli, když chodili do školy. Uvádím knihy, které se objevily nejčastěji:

Tabulka 18: Rodiči nejčastěji doporučované knihy

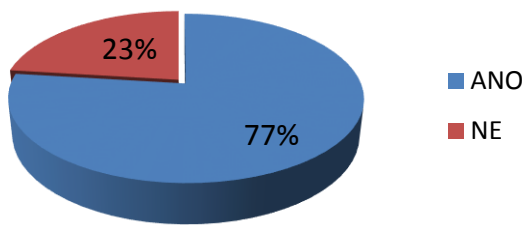
Rodiči nejčastěji doporučované knihy	
Honzíkova cesta	Hoši od Bobří řeky
Děti z Bullerbynu	Pipi Dlouhá punčocha
Neználek	Kubula a Kuba Kubikula
Mikulášovy patálie	Dášenska
Český Honza	O letadélku Káněti
Pohádky B. Němcové	

Graf 54: Rodiče svým dětem četli nebo vyprávěli pohádky

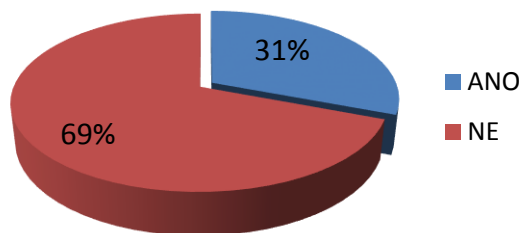
Většina rodičů žáků 2. třídy četla nebo vyprávěla svým dětem pohádky. Je vidět, že si rodiče uvědomují důležitost předčítání, anebo prostě pokračují v rodinné tradici, kterou sami zažili. Společné chvíle s rodiči a pěknou knihou v nich zanechaly příjemné vzpomínky, které se snaží probudit i ve svých dětech.

Graf 55: Rodiče čtou svým dětem i v současné době

Většina rodičů svým dětem čte, přestože již chodí do 2. třídy. Myslím, že je dobře, když si rodiče udělají čas na společnou chvíli strávenou s knihou. „1. a 2. třída jsou dobrou, kdy se děti učí číst a jsou ještě velmi zaměstnáni technikou čtení (abeceda, hlásky, slabiky, slova, věty, souvětí), že nemohou myslet na obsah toho, co čtou. Není to prostě v jejich silách. Velmi pomalu, postupně a z jednoduchých vět používaných ve slabikářích a čítankách se učí myslet na obsah. Složitější věty, které chápou při předčítání rodičů, by jim však dělaly potíže při vlastním čtení a pochopily by je mnohem později. Z tohoto důvodu doporučuje Havlíková rodičům, aby ještě dva nebo tři roky vydrželi předčítat svým malým školákům“ (Havlíková, 1978, s. 13, 14).

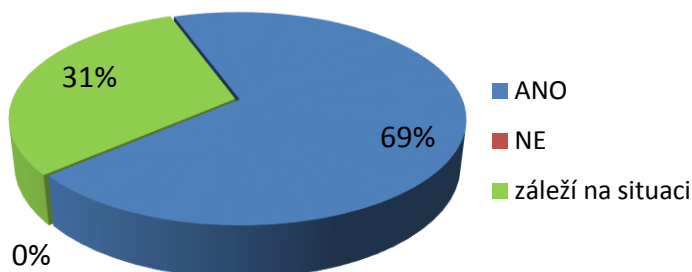
Graf 56: Rodiče chodí s dítětem do knihovny

Jen velmi málo rodičů navštěvuje se svým dítětem knihovnu. Napadá mě otázka, proč tomu tak je? Jsou to finanční důvody? Je to nedostatek času? Obavy ze zničení nebo ztráty knihy? Nebo

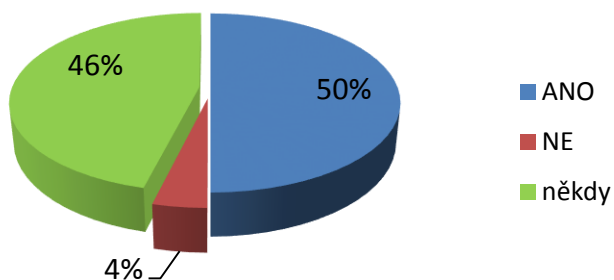
mají velké množství knih doma a přijde jim zbytečné si půjčovat další? Nebo to nechávají na škole? Nezbyvá mi, než s rodiči o této otázce diskutovat, třeba na třídní schůzce. Pokud bych mohla poopravit dotazník, určitě bych tam tuto otázku zařadila

Graf 57: Rodiče si najdou čas na čtení

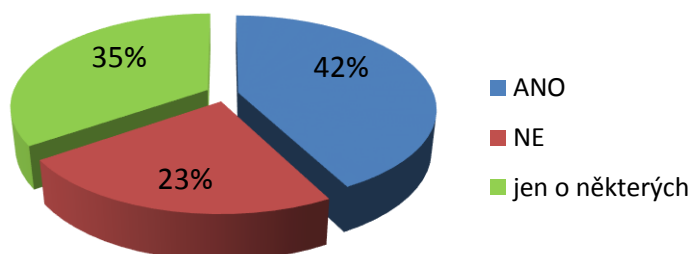
Tento graf nám ukazuje, že většinou si rodiče na čtení dokážou najít čas. Někteří sice uvedli, že záleží na situaci, ale nenašel se nikdo, kdo by nečetl vůbec.

Graf 58: Dítě vidí své rodiče číst

Z tohoto grafu je vidět, že téměř všechny děti vidí své rodiče číst, některé jen občas, nejspíše z důvodu, že si rodiče nechávají čtení až na dobu, kdy jsou již děti v posteli. Nebo mohou číst třeba cestou do práce v nějakém hromadném dopravním prostředku a to jsou jejich děti na cestě do školy, tak je vidět nemohou. Jen jeden rodič uvedl, že ho syn nevidí vůbec číst.

Graf 59: Rodiče si s dětmi o knihách povídají

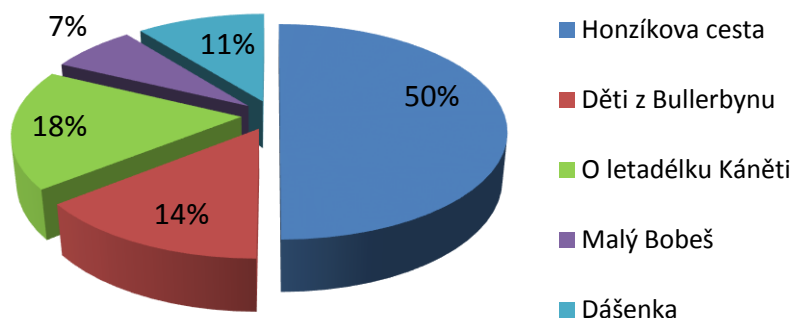
Nejčastěji se objevila odpověď, že si rodiče se svými dětmi povídají o knihách, které čtou, velká část rodičů zvažuje, o kterých knihách s dítětem povídat a o kterých ne. Objevilo se ale také

dost rodičů, kteří si s dětmi o knížkách nepovídají vůbec. Zde bych také mohla upravit dotazník a u odpovědi se ptát i na důvod.

5.2.3 Postoje rodičů žáků 3. ročníku

Z tohoto ročníku jsem získala 27 odpovědí rodičů.

Graf 60: Rodiče v době docházky na 1. stupeň ZŠ četli:

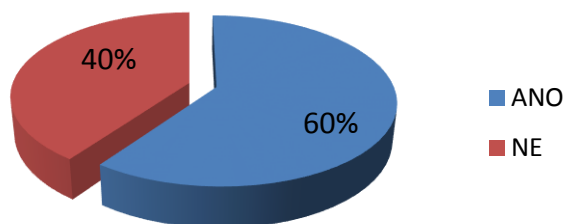

Nejčastěji čtenou knihou byla opět Honzíkova cesta. I další knihy, které se objevily více než dvakrát, se opakují jako v 1. a ve 2. ročníku. Zde uvádím další knihy, na které si rodiče ještě vzpomněli:

Tabulka 19: Knihy, které četli rodiče na 1. stupni ZŠ

Knihy, které četli rodiče na 1. stupni ZŠ	
Veselé pohádky a říkadla	Malý princ
Povídání o pejskovi a kočičce	Neználek na Měsíci
České pohádky	Metráček
Babička	Luisa a Lotka
Pipi Dlouhá punčocha	Broučci
Mach a Šebestová	Indiáni z Větrova
Pohádkový dědeček	Rumcajs a Manka
Boříkovy lapálie	Klapzubova jedenáctka
Ferda Mravenec	Z deníku kocoura Modroočka
Velké trápení	Pět holek na krku
Gabra a Málinka	Školák Kája Mařík
Pohádky strýčka Šejtočka	Lovci mamutů
„verneovky“	Kocour Mikeš
„foglarovky“	

Graf 61: Rodiče tyto knihy doporučují nebo čtou dětem

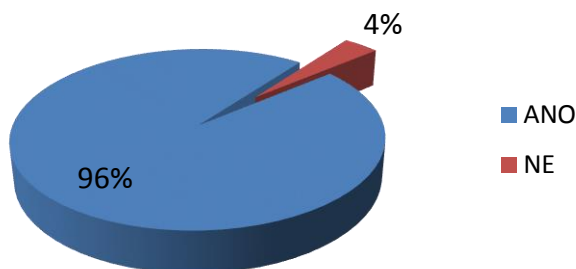

Většinou rodiče doporučují knihy, které kdysi četli oni sami. Nebo jim je čtou a vrací se tak do svého dětství, ožívují si vzpomínky spojené s konkrétní knihou a také mohou porovnat, jak kniha působí na jejich dítě a jak kdysi působila na ně samotné. Jedna maminka uvedla, že zkusila dítěti číst některé ze „svých“ oblíbených knih, ale dítě prý nezaujaly, odpověď neoznačila. Rodiče jedné dívky neodpověděli na tuto otázku vůbec. A které knihy rodiče nejčastěji doporučují nebo čtou žákům 3. třídy? Jsou to:

Tabulka 20: Rodiči doporučované knihy

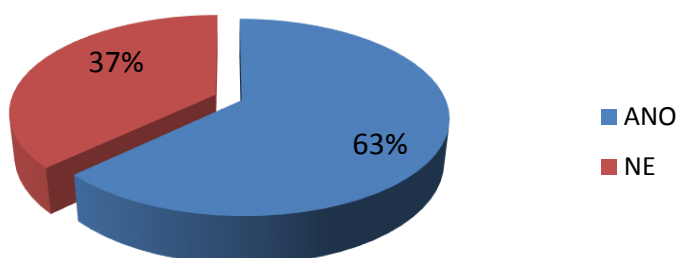
Rodiči doporučované knihy	
Honzíkova cesta	Špalíček pohádek
Povídání o pejskovi a kočičce	Luisa a Lotka
Pipi Dlouhá punčocha	Pohádkový dědeček
Boříkovy lapálie	O letadélku Káněti
Kocour Mikeš	Z deníku kocoura Modroočka
Děti z Bullerbynu	Malý princ

Graf 62: Rodiče svým dětem četli nebo vyprávěli pohádky

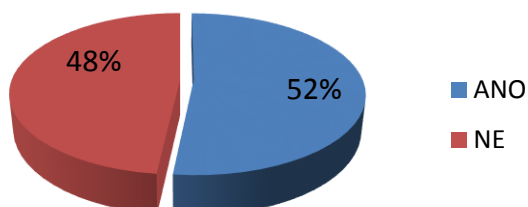
Zde se znovu ukázalo, že většina rodičů svým dětem vypráví nebo předčítá. Jen u jednoho chlapce se objevila záporná odpověď. Někteří rodiče čtou dětem stále, někteří uvedli, že četli do pěti, šesti či do osmi let. Zde je vidět, že je to velice individuální a záleží na rodičích, jak se rozhodnou.

Graf 63: Rodiče čtou dětem i v současné době

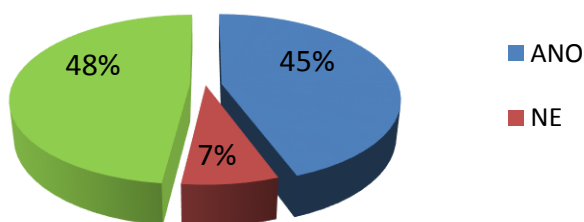
Podle tohoto grafu vidíme, že je stále ještě více rodičů, kteří svým dětem čtou stále, přestože již chodí do 3. třídy. Věřím, že si tyto děti ponesou vzpomínky na společné chvíle s rodiči po celý život a budou se o to samé snažit jednou i u svých dětí. „V roce 1993 byl v Akademii věd uskutečněn rozsáhlý výzkum kulturnosti mládeže, založený na vybavení si kulturních zážitků z období předškolního a mladšího školního věku. Respondenty byli žáci gymnázií, středních odborných škol a učilišť. Ukázalo se, že ti, kteří měli více vlastních kulturních zájmů (četba, hudba, divadlo, výběr filmů a televizních programů) se zároveň pamatují na spoluúčast rodičů v dětství. To znamená, že tyto společné zážitky byly natolik silné a působivé, že si je studenti dokázali i po několika letech (7–10) uchovat v paměti“ (Chaloupka, 1995, s. 31, 32).

Graf 64: Rodiče chodí s dítětem do knihovny

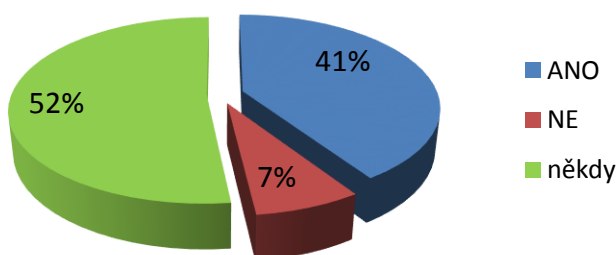
U tohoto grafu jsem byla mile překvapena. Předpokládala jsem, že do knihovny budou chodit rodiče spíše s mladšími dětmi. Navíc, jak mi sdělila vedoucí oddělení pro mládež Městské knihovny v Mostě paní Belancová děti od osmého nebo devátého roku již začínají chodit do knihovny samy nebo se svými kamarády. Graf ukazuje, že polovina respondentů chodí se svými dětmi do knihovny, to znamená, že jim není lhostejné, jak se jejich děti budou kulturně vzdělávat.

Graf 65: Rodiče si najdou čas na čtení

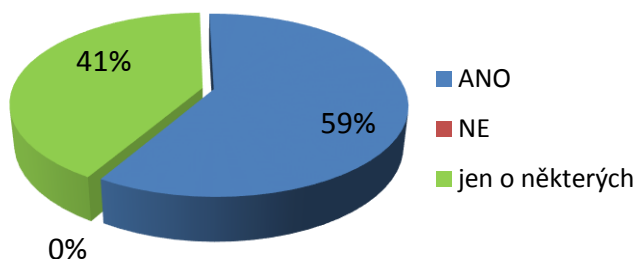
Graf ukazuje, že většina rodičů jsou čtenáři. Pouze dva respondenti uvedli, že si na čtení nenajdou čas. Zhruba u poloviny záleží na situaci.

Graf 66: Dítě vidí své rodiče číst

Z tohoto grafu je patrné, že většina dětí vidí své rodiče číst. Více jak polovina jen někdy. To je samozřejmě ovlivněno časem, kdy děti chodí spát a zároveň dobou, kdy rodiče mají čas v klidu si něco přečíst. Dvě záporné odpovědi potvrzují i minulou otázku, ve které dva respondenti uvedli, že si na čtení čas nenajdou.

Graf 67: Rodiče si s dětmi o knihách povídají

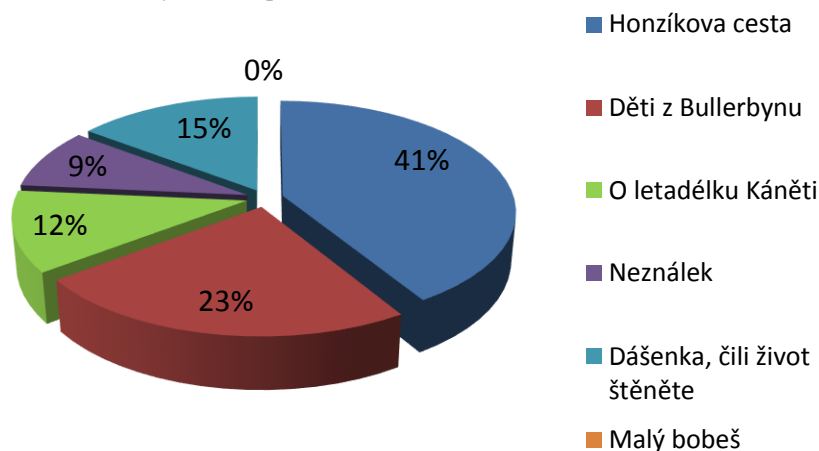

Velká část rodičů zvažuje, zda své zážitky z četby bude sdílet s dítětem. Záleží na tom, co právě čtou. Deset rodičů si o knihách s dětmi povídá. Pokud rodiče budou dětem říkat své zážitky z četby, budou se i děti snažit (dle vzoru rodičů) číst a na oplátku zase sdělovat své prožitky ze svých knížek rodičům. Společně pak mohou o nich diskutovat, porovnávat s filmy, vyhledávat informace o autorovi, číst i další knihy téhož autora apod.

5.2.4 Postoje rodičů žáků 4. ročníku

Z tohoto ročníku jsem získala dotazníky od 29 respondentů.

Graf 68: Rodiče v době docházky na 1. stupeň ZŠ četli:

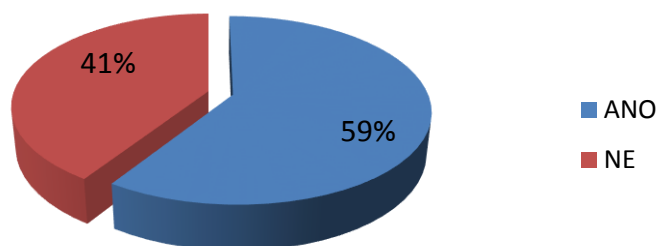

Nejčtenější knihou byla znovu Honzíkova cesta. I další knihy, které uvádím v grafu, se opakují jako v nižších ročnících. Knihy, které se objevily méně než třikrát, uvádím zde:

Tabulka 21: Knihy, které četli rodiče na 1. stupni ZŠ

Knihy, které četli rodiče na 1. stupni ZŠ	
Luisa a Lotka	Malá čarodějnice
Krása nesmírná	Pohádky B. Němcové
Ferda Mravenec	Babička
Klapzubova jedenáctka	Kubula a Kuba Kubikula
O chytré kmotře lišce	Staré pověsti české
Mikulášovy patálie	Pipi Dlouhá punčocha
Edudant a Francimor	Heidy, děvčátko z hor
Robinson Crusoe	Bronzový poklad
Z deníku kocoura Modroočka	Bořek a spol.
Broučci	

Graf 69: Rodiče tyto knihy doporučují nebo čtou dětem

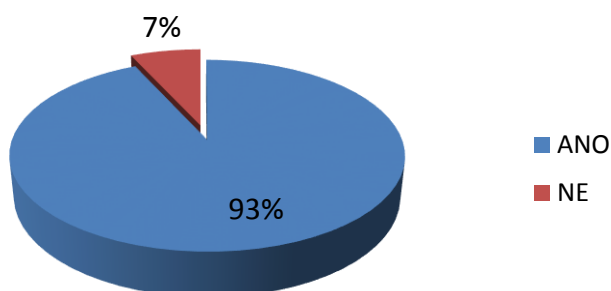
Větší část rodičů dětem doporučuje nebo čte knihy ze svého dětství. Na tuto otázku však neodpověděli všichni respondenti. Rodiče jedné dívky a jednoho chlapce si nevzpomněli na žádné knihy z dětství a tuto otázku nevyplnili. Někteří si na knihy z dětství nemohli vzpomenout a tím pádem vynechali odpověď na tuto otázku. Knihy doporučované nebo čtené rodiči jsou:

Tabulka 22: Rodiči doporučované knihy

Rodiči doporučované knihy	
Honzíkova cesta	Ferda Mravenec
O letadélku Káněti	Správná pětka
Dášenska, čili život štěněte	Malý Bobeš
Luisa a Lotka	Špalíček
Z deníku kocoura Modroočka	Pipi Dlouhá punčocha
Děti z Bullerbynu	Neználek
Heidy, děvčátko z hor	historické, poučné knihy (názvy neuvedeny)
Mikulášovy patálie	

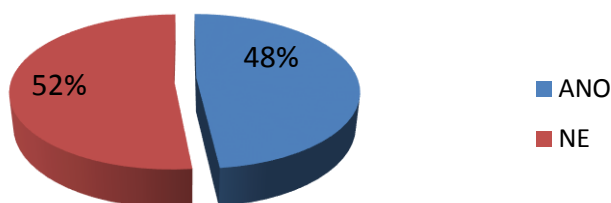
Zde se objevily i některé knihy, které rodiče ve svém „seznamu“ neuváděli, ale přesto jsem je zařadila pro lepší představu o tom, co čtou dnešní žáci čtvrtých tříd. Překvapilo mě, že se zde objevily knihy, o kterých si myslím, že spíše zaujmou mladší čtenáře. „Vývoj dítěte je cestou vpřed. Dítě se rozvíjí citově, rozumově, roste jeho slovní zásoba, samostatnost, zvyšuje se okruh jeho zájmů a činností. Ale všímaví rodiče někdy postřehnou, že ve vývoji dojde k určitému „zastavení“, či „návratu“. To, když se dítě vrátí k hračce, se kterou si hrálo před několika lety. Stejně se to může stát u již odložené knihy. Tyto „návraty“ však nebrzdí vývoj dítěte, ale jsou ověřením, stvrzením sebe sama“ (Chaloupka, 1995, s. 11, 12). Ale jak už jsem zmiňovala, výběr knih je velice individuální záležitost. Vždyť i mně se líbí celá řada dětských knih a ráda se k nim vracím. v Každém věku si člověk odnáší z knihy něco jiného a tak stejná kniha jinak působí na desetileté, patnáctileté, či teprve šestileté dítě.

Graf 70: Rodiče svým dětem četli nebo vyprávěli pohádky

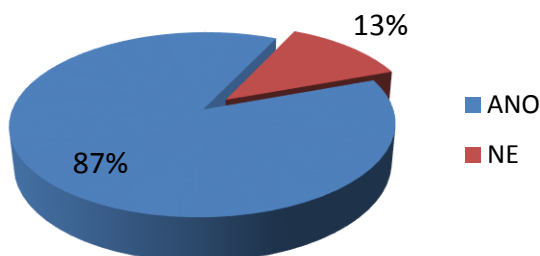
Téměř všichni rodiče uvedli, že svým dětem četli nebo vyprávěli pohádky. Docela by mě zajímalo srovnání tohoto dotazníku, kdyby se znovu opakoval, až budou dnešní žáci ve věku svých rodičů a budou mít své děti. Zda jim také většina bude číst nebo vyprávět?

Graf 71: Rodiče čtou dětem i v současné době

Téměř polovina respondentů uvedla, že svým dětem stále ještě čte. Ostatní přestali dětem předčítat v období od pěti do devíti let. „Doba, kdy je dítě již schopné číst si samo, přináší i změnu v úloze rodičů, kteří dosud knihy dětem vybírali. Nyní ale záleží jen na vůli dítěte, zda si bude či nebude číst. Řídí se svojí zálibou. Pokud ho čtení nebaví, tak číst prostě nebude. Pokud začne číst knihu a ta ho nezaujme, tak ji odloží nedočtenou. Dítě se chová bezprostředně. V této době (kolem 10. roku) se projeví, zda se čtení stane pro dítě zálibou či nikoli. Děti se v této době začínají dělit na skupinu čtenářů a nečtenářů“ (Havlíková, 1978, s. 13, 14).

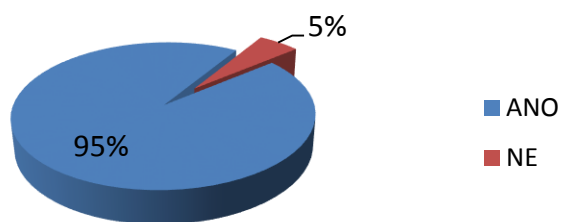
Graf 72: Rodiče chodí s dítětem do knihovny

Jen velmi málo rodičů chodí se svými dětmi do knihovny, jak vyplývá z tohoto grafu. Hodnoty jsem opět sečetla, ale byl mezi nimi velký rozdíl. Jen s jedním chlapcem chodí rodiče

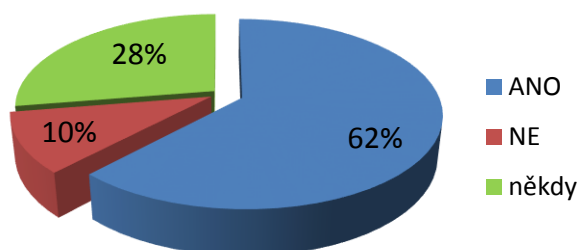
do knihovny, spíše prý chodí chlapi sami. Rodiče jdou do knihovny spíše s děvčaty. Nevím, zda je to díky většímu zájmu dívek o čtení, anebo se rodiče o své dcery více bojí?

Graf 73: Rodiče si najdou čas na čtení

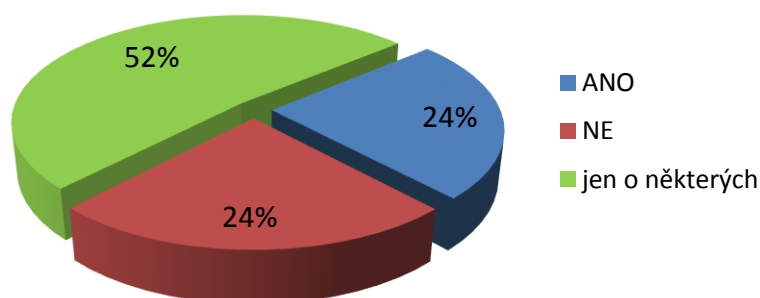
Téměř všichni rodiče se věnují četbě. Někteří uvedli, že záleží na situaci, ale čas na čtení si najdou. Jen jeden rodič uvedl, že nečte.

Graf 74: Dítě vidí své rodiče číst

Hodnoty tohoto grafu jsou velmi podobné hodnotám minulého. Dalo by se říci, že ověřil jeho pravdivost.

Graf 75: Rodiče si s dětmi o knihách povídají

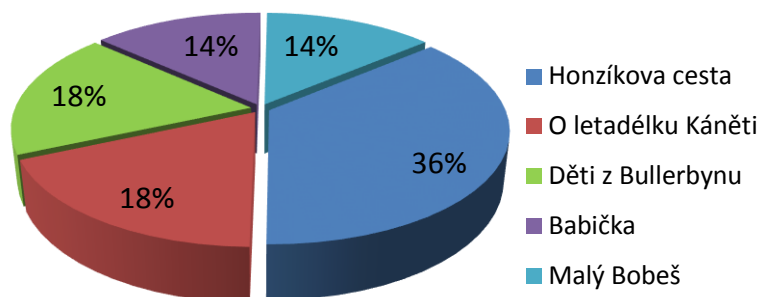

Rodiče hodně zvažují, o kterých knihách si s dětmi budou či nebudou povídat. Sedm rodičů si o knize povídá, sedm rodičů si o knize nepovídá. Celkově je ale více těch, co své zážitky z četby chce sdílet se svým dítětem.

5.2.5 Postoje rodičů žáků 5. a 6. ročníku

Celkem odpovědělo na dotazník 21 rodičů žáků pátého a šestého ročníku.

Graf 76: Rodiče v době docházky na 1. stupeň ZŠ četli:

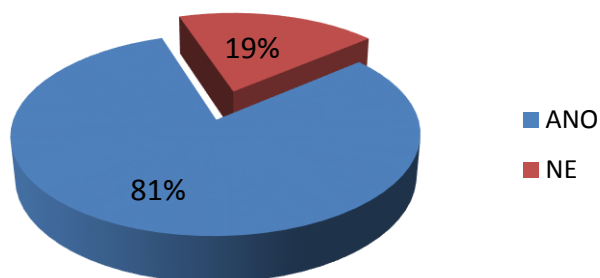

Nejčtenější knihou je opět Honzíkova cesta, dále O letadélku Káněti a Děti z Bullerbynu. Oproti předchozím ročníkům měla větší zastoupení i Babička B. Němcové. Ostatní knihy se objevily pouze jednou:

Tabulka 23: Knihy, které četli rodiče na 1. stupni ZŠ

Knihy, které četli rodiče na 1. stupni ZŠ	
Pohádky B. Němcové	Luisa a Lotka
Kocour Mikeš	Bella a Sebastian
Meluzína Minka	Timur a jeho parta
Vůdce stáda	My děti ze stanice ZOO
Dobrá mysl	Prázdniny v sedle
Povídání o pejskovi a kočičce	Krakatit
Kopyto Mňouk	Ferda Mravenec
Záhada hlavolamu	Rychlé šípy
Kytice	Čuk a Gek
Rumcajs a Manka	Diamantová sekyra
Lovci mamutů	Ronja, dcera loupežníka
Pohádky bratří Grimmů	Neználek
Robinson Crusoe	Stínadla se bouří
Mirka s Jirkou sami doma	Barbánek
Heidy, děvčátko z hor	F. L. Věk
Devatero pohádek	Pět neděl v balonu
Staré řecké báje a pověsti	Můj život se lvy
Z deníku kocoura Modroočka	Lenka a dva kluci
„mayovky“	Anna ze zeleného domu

Graf 77: Rodiče tyto knihy doporučují nebo čtou dětem

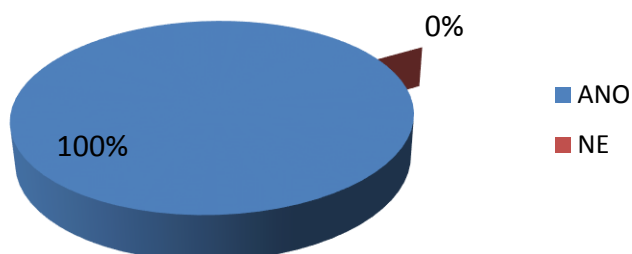

Většina respondentů doporučuje knihy, které četli v dětství i svým dětem. Uvedené knihy jsem seřadila dle početnosti:

Tabulka 24: Rodiči doporučované knihy

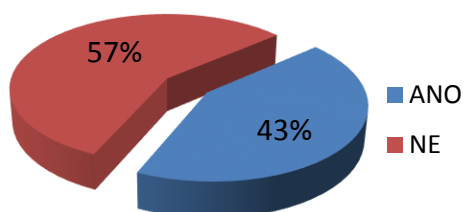
Rodiči doporučované knihy
Honzíkova cesta (4)
Děti z Bullerbynu (3)
O letadélku Káněti (2)
Babička
Luisa a Lotka
Děvčátko Momo a ukradený čas
Z deníku kocoura Modroočka
Tajemství proutěného košíku
Devatero pohádek
Dášenska, čili život štěněte
Bella a Sebastian
Mirka s Jirkou sami doma
Bylo nás pět
Rychlé šípy

Graf 78: Rodiče svým dětem četli nebo vyprávěli pohádky

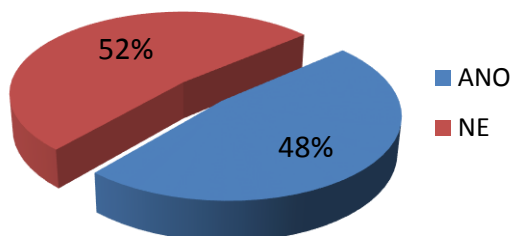
Všichni dotazovaní rodiče žáků páté a šesté třídy četli nebo vyprávěli svým dětem pohádky. Na otázku do kolika let, odpovídali ve věkovém rozmezí čtyř až devíti let, ale také se objevily odpovědi „stále“.

Graf 79: Rodiče čtou dětem i v současné době

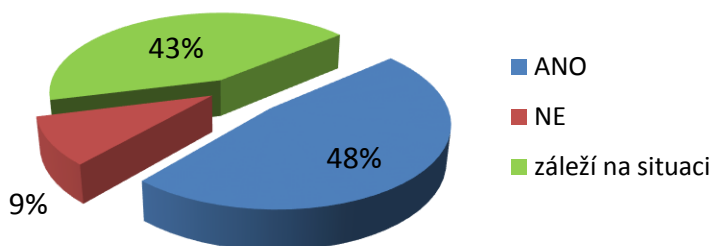
I v tomto grafu došlo k potvrzení předešlé odpovědi. Necelá polovina respondentů čte dětem ještě nyní. Myslím si, že to dostatečně vypovídá o vztahu ke čtení i zodpovědnosti za budoucnost dětí.

Graf 80: Rodiče chodí s dítětem do knihovny

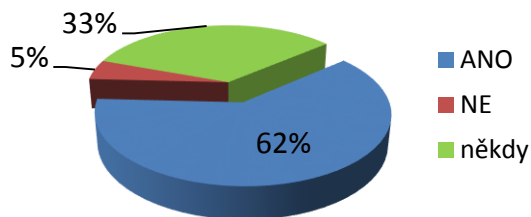
Rodiče, kteří stále ještě dítěti čtou s ním zároveň i chodí do knihovny. Mohlo by se zdát, že tito rodiče nevedou své děti k samostatnosti, ale já se domnívám, že zde je důležitější právě ta společná cesta ke knize a společné chvíle nad výběrem knih. Toto je dle mého názoru ta nejlepší cesta, která vede dítě ke čtenářství.

Graf 81: Rodiče si najdou čas na čtení

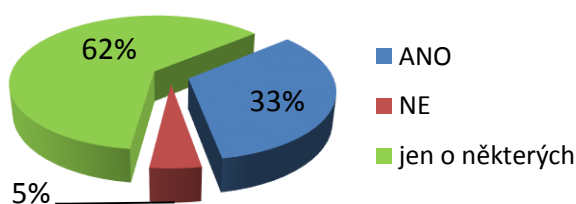
Z grafu je patrné, že rodiče si na čtení čas najdou.

Graf 82: Děti vidí své rodiče číst

I tento graf odpovídá tomu, že rodiče převážně čtou a děti je u této aktivity mohou vidět. Čím častěji je uvidí s knihou v ruce, tím více jim to bude připadat jako samozřejmá věc a sáhnou po knize také.

Graf 83: Rodiče si s dětmi o knihách povídají

Nejen společné chvíle strávené v knihovně nad výběrem knih, ale také společné povídání si o přečtených knihách upevňují v dítěti kladný vztah ke čtení, který pomáhá k rozvoji dětského čtenářství. Tento graf dokazuje skutečnost, že rodiče sdílí své zážitky z četby se svým dítětem, jen rodiče vybírají knihy, o kterých si myslí, že o nich mohou s dětmi mluvit.

5.2.6 Souhrnné výsledky dotazníků rodičů

Vzhledem k přehlednosti tabulek jsem se rozhodla ponechat hodnoty v reálných číslech a neudávat je v procentech jako v případě grafů.

Tabulka 25: Doporučuji svému dítěti knihy, které jsem četl/a

Třída (počet respondentů)	ANO	NE
1. třída (42)	28	12
2. třída (26)	22	4
3. třída (27)	15	10
4. třída (29)	16	11
5. + 6. třída (21)	17	4

Tato tabulka ukazuje, že rodiče žáků 1. a 2. tříd jim většinou doporučují knihy, které sami četli, když chodili do školy. Ve 3. a 4. třídě již rodiče ponechávají dětem větší volnost ve výběru knih. Překvapily mě ale hodnoty udané rodiči žáků 5. a 6. tříd. Většina z nich doporučuje dětem knihy.

Tabulka 26: Svému dítěti jsem četl/a, vyprávěl/a knihy

Třída (počet respondentů)	ANO	NE
1. třída (42)	41	1
2. třída (26)	24	2
3. třída (27)	26	1
4. třída (29)	27	2
5. + 6. třída (21)	21	0

V této tabulce jsou výsledné hodnoty takřka vyrovnané. Většina rodičů svým dětem vyprávěla nebo četla knihy.

Tabulka 27: Svému dítěti čtu ještě nyní

Třída (počet respondentů)	ANO	NE
1. třída (42)	30	9
2. třída (26)	20	6
3. třída (27)	17	10
4. třída (29)	14	15
5. + 6. třída (21)	9	12

Zde je patrné, že rodiče čtou svým dětem převážně v 1. a ve 2. třídě. Ve 3. třídě již dochází k poklesu hodnot, kdy rodiče dětem čtou a od 4. třídy již převažují záporné odpovědi, tzn., že dětem spíše nečtou.

Tabulka 28: Se svým dítětem chodím do knihovny

Třída (počet respondentů)	ANO	NE
1. třída (42)	11	30
2. třída (26)	8	18
3. třída (27)	14	13
4. třída (29)	7	22
5. + 6. třída (21)	10	11

Na této tabulce vidíme, že rodiče navštěvují knihovnu nejvíce se žáky 3., 5. a 6. třídy. Podle mého názoru je škoda, že rodiče mladších žáků nevyužívají široké nabídky knihovnických služeb. Vždyť právě pro začínající čtenáře nabízí knihovna řadu pěkných knih.

Tabulka 29: Najdu si čas na čtení

Třída (počet respondentů)	ANO	NE	Záleží na situaci
1. třída (42)	24	3	15
2. třída (26)	18	0	8
3. třída (27)	12	2	13
4. třída (29)	18	1	10
5. + 6. třída (21)	10	2	9

I v této tabulce jsou hodnoty poměrně vyrovnané. Jen velmi málo rodičů si najde na čtení čas. Asi polovina rodičů, kteří čtou, uvedla, že záleží na situaci, jen u rodičů žáků 3., 5. a 6. třídy jsou tyto dvě položky (čtu, záleží na situaci) téměř vyrovnané. Uvědomuji si, že velmi záleží na tom, jak jsou rodiče pracovní vytížení. Rodič žáka 4. třídy mi napsal, že ho syn vidí číst pouze účetní postupy a jiné pracovní zákony, na jinou „literaturu“ mu již nezbývá čas.

Tabulka 30: Dítě mě vidí číst

Třída (počet respondentů)	ANO	NE	Někdy
1. třída (42)	25	3	14
2. třída (26)	13	1	12
3. třída (27)	11	2	14
4. třída (29)	18	3	8
5. + 6. třída (21)	13	1	7

Většina dětí má možnost vidět své rodiče číst, i když u žáků 3. třídy převažuje odpověď „někdy“. Jen velmi málo dětí nevidí své rodiče číst vůbec.

Tabulka 31: S dítětem si o knihách povídám

Třída (počet respondentů)	ANO	NE	Jen o některých
1. třída (42)	16	5	21
2. třída (26)	11	6	9
3. třída (27)	10	0	17
4. třída (29)	7	7	15
5. + 6. třída (21)	7	1	13

Téměř ve všech ročnících převažovaly odpovědi, že si rodiče s dětmi povídají jen o některých knihách. Více záporných odpovědí se objevilo u 1. a 2. ročníku, ale k mému

překvapení i ve 4. ročníku. Myslela jsem si, čím jsou děti starší, spíše s nimi budou rodiče sdílet zážitky z četby. Ale jak vidím, opravdu záleží na konkrétní rodině a jejím přístupu ke čtenářství.

6 Závěry a doporučení

V této kapitole uvádím závěry a doporučení, které vyplynuly z práce s pracovními listy a dotazníky žáků a rodičů.

Pracovní list pro 1. ročník nesl název „Čtení pro krásné usínání“ a rodičům jsem ho dávala začátkem školního roku. S křížovkou si poradili všichni, pokračování příběhu byla někdy velmi stručná, ale někde nestačily volné řádky. Bylo znát, kdo již knihu četl, pokračoval tak, jak je to v knize. Někdo ale popustil uzdu své fantaze. V otázce jmen se objevila také slova: dědeček, babička, kuchařka. Jméno autora napsali všichni správně. Nad touto aktivitou strávili rodiče s dětmi přibližně 20 minut. Nejoblíbenější byl kulinářský úkol a luštění křížovky. Potíže někomu dělaly úkoly s domýšlením příběhu a zapamatováním si jmen osob a stromu. Syn jedné maminky nechtěl spolupracovat a neudržel pozornost. Dva rodiče knihu neznali. Neznámá slova pro žáky 1. třídy byla: náves a všechna nesoucí ve svém názvu slovo družstevní. Na dotaz jedné maminky, kdo je to družstevnice ji syn odpověděl: „nějaká paní od hasičů, co závodí v družstvu“. Jedna maminka toto slovo při čtení nahradila za kuchařku. Z odpovědí je zřejmé, že text i otázky se dětem líbily. Jeden chlapec se při práci s kalendářem pozastavil nad tím, že každý den má někdo svátek? Co z hodnocení rodičů vyplynulo pro mě? Hned v úvodu napsat, že číst mají rodiče a společně pak vypracovat úkoly a také, že budou potřebovat kalendář (poznámka jedné maminky, že hledání kalendáře narušilo příjemnou pohodu). Hodně rodičů si žádalo další podobné úkoly, delší text a více úkolů. Děti se smály nad pihovatým Ferdou, pokračováním příběhu a obdivovaly Honzíčkovu samostatnost.

Druhý pracovní list pro 1. třídu měl stejný název, ale jako podtitul jsem uvedla jméno knihy i autora. Dětem se líbilo odpovídat na otázky, hlavně o domácím zvířeti. Nejoblíbenějším úkolem rodičů i dětí bylo vyškrtávání obrázků s tajenkou. K této otázce mi rodiče napsali pár připomínek. Dát tajenku až pod obrázek, protože ji vyplnili dříve, než přečetli zadání úkolu. Použít barevné obrázky. S tím souhlasím, ale z finančních důvodů při 72 pracovních listech to nebylo možné. Někomu nevycházela tajenka, protože vyškrtli ubrousek místo stavebnice. Až při vyhodnocování listů jsem objevila svou chybu: do zadání otázky jsem napsala, aby vyškrtali věci, které nepatří do školní aktovky a hned třetím obrázkem byla aktovka! Jak budou děti dávat aktovku do aktovky? Líbilo se mi, že si některé děti přímo k obrázkům psaly počáteční písmena, která pak dosadily do tajenky. Tato společná aktivita většinou nepřesáhla půl hodinu. Text nezaujal pouze dvě děti. Zde uvádím jména, která děti vymyslely pro ty, co si nedávají pozor na hračky: Nepozora, Ošklivé dítě, Neopatrník, Škaredě Kubík, Nepořádník, Bordelář, Lump, Ztráčeč. V závěrečném hodnocení rodiče žádali více úkolů, delší text, líbila se jim výchovná ukázka, psali i náměty na další listy: více si vážit věcí, hraček, knížek... Vypsali mi přes 30 titulů dalších knih, na které by chtěli zpracovat podobné úkoly. Jelikož spoustu z nich mám, hned po ukončení studia se pustím do „práce“. Chtěla bych ale požádat rodiče o spolupráci.

Pracovní list pro 2. třídu jsem nazvala „Milé čtení před usínáním“. V prvním úkolu měli domyslet, co se mohlo Kubovi objevit u nohou. Ačkoli asi polovina dětí knihu ani pohádku neznala, převažovala odpověď: Barbuda. Ale také se tam mohla objevit: kachna, kočička, holub, zajíc, had, sníh, vodní pták, černé strašidlo, někdo opsal citoslovce bar, bar. V dalším úkolu měly děti vypsat údaje naměřené Kubou. Většinou vypisovaly děti správně, ale také se objevil údaj, že naměřil most. Délku stavby děti odhadovaly od 90 mm do 289 cm. Většina odpovědí ale byla kolem 90 cm. Líbily se mi odpovědi: „od okna ke dveřím“ (poznámka rodiče- asi 75 cm) nebo „jako celý náš stůl“ (rodiči upřesněno na 120 cm) a další stručná odpověď „hodně dlouhá“. S nadřazenými slovy si rodiče s dětmi poradili dobře. A jak řešili staré jednotky míry? Někdo vysvětloval, někdo odhadoval, někdo názorně ukazoval a přeměřoval, někdo hledal na internetu. Většina dětí neznala knihu, ale pohádku znala z pořadu Večerníček. Jedna maminka napsala, že je ráda, že dítě knihu nezná, jelikož text neupoutá pozornost. Z odpovědí rodičů vyplynulo, že děti si čtou převážně samy, jen občas jim čtou rodiče.

Další pracovní list pro 2. třídu měl podtitul „Človíčky z Kvítekova“. První otázky se týkaly textu a byly tam nabídnuty odpovědi. Objevilo se jen několik chyb. Při vysvětlování výrazu „za dva nic“ byla nejčastější odpověď: človíčky byli malíci. Uvádím i další zajímavé odpovědi: „I ve dvou to bylo málo. Tak malí, že nejsou vidět. Malý človíček pracoval jako dva velký. Ty človíčky byli tak malí, až byli za dva nic“. Z odpovědí rodičů vyplynulo, že děti výrazu porozuměly po jejich vysvětlení nebo po přečtení celé věty. Těšila jsem se na názvy ulic, které děti vymyslí. Hodně dětí se inspirovalo textem a ulice nesly jména rostlin, keřů, stromů. Někteří pojmenovali ulice podle sebe, někdo podle budov, které se tam vyskytují. Ze 70 odpovědí uvádím jen některé zajímavé názvy: Voňavá, Kopečková, Pekárnová, Domečková, Slunečná, Obchodová, Houpačková, Kaktusová, Náušnicková, Klidná, Travičková, Na vlásku. Názvy ulic, kam děti chodí do školy, zněly: U Chytrolínů, Školní, Sportovní, Rušná, Kouzelná, Učitelská, Bazénková, U Sochy, Dubová, Barevná, Autová, Ulice školáků, Smutná, Prudící, U špinavé cesty. Dalším úkolem bylo nakreslit malíčka nebo malenku a pojmenovat je. Podle hodnocení rodičů patřily ilustrace k velmi oblíbeným úkolům. Dětem se také líbilo odpovídat na otázky, vymýšlet názvy ulic a poslech textu. Jen osm dětí a jejich rodičů znalo tuto knihu, ale všem se moc líbila, a pokud mohu soudit podle odpovědí rodičů, rádi by ji dětem přečetli celou.

Pracovní list pro 3. třídu byl nazvaný „Dobrodružné cestování s knihou“ a tento název si několik dětí spletlo s názvem knihy, který byl úkolem v křížovce. Podle rodičů některé výrazy v křížovce dělaly dětem potíže (nahrazení slova objasnit). A pak doplnit větu, co zařval holohlavý pán. To mě překvapilo, neboť tato věta zazněla v úplném závěru ukázky. Někteří na otázku počtu dospělých osob odpovídali součtem všech osob z textu. Kromě jednoho chlapce si všichni poradili s vyškrtáváním lichých písmen a dozvěděli se druhý název knihy. Rodič tohoto chlapce napsal, že neví, zda v abecedě počítat i písmena s diakritikou. Těšila jsem se na odpovědi dětí, jaké mají

pocity při jízdě vlakem a tunelem. Většina z nich uváděla, že je to dobrodružství, že by se mohlo něco stát, vlak může vykolejit, spadnout tunel, někdo by jim mohl v tunelu sníst svačinu, někdo třeba okrást. Ukázka z knihy se dětem líbila, ale knihu znal jen jeden chlapec. Někteří rodiče uváděli, že i pro ně byla ukázka a úkoly složité. Jeden rodič uvedl, že ukázka se dítěti líbila, ale nudila ho?

Pro druhý pracovní list pro 3. třídu jsem použila oblíbenou četbu dětí, ale novou formu práce s textem- metodu kritického čtení I.N.S.E.R.T., ukázalo se, že to nebyla dobrá volba. Neměla jsem možnost vysvětlit rodičům ani dětem, jak se s metodou pracuje a spoléhala jsem pouze na instrukce v pracovním listu a paní učitelky, které dětem listy předávaly. To ale nestačilo. Vrátilo se mi velmi málo pracovních listů. Z hodnocení rodičů vyplynulo, že nepochopili, co mají dělat, museli číst několikrát. Někteří ale psali, že si dovedou představit, že děti tímto způsobem budou pracovat s odborným textem. Jako zdroj ověření informací by použili internet, slovník, samotnou knihu, vysvětlení rodičů. K ověření neznámé informace: „Za poslušání se platí taky?“, by použili leták do cirkusu. Jedna maminka napsala, že to bylo zajímavé oživení běžného předčítání, další maminka se omlouvala, ale toto prý se synem vyplňovat nebude. Poučení pro mě: nejprve vyzkoušet s dětmi ve škole, pak vysvětlit rodičům. Nebo použít pro starší žáky. Jen doufám, že je tato nevhodná ukázka neodradí od čtení nebo jiných metod práce s texty.

Pracovní list pro 4. třídu nesl název „Záhadné čtení s překvapením“. Úvodní úkol byl zaměřen na odhadování, co se asi mohlo stát. Většinou odpovídali, že dívky byly dvojčata. Ověření svého odhadu mohli najít v tajence křížovky, pro kterou jsem použila otázky z textu. Při odhadu, v jaké zemi se příběh odehrává, většinou vycházeli ze jmen dívek, někdo podle školního autobusu a někdo podle počasí. Podle některých to bylo v Německu, v Anglii, ale také to mohlo být ve Švédsku či Americe. S výrazem „páté přes deváté“ si poradili dobře. Roční dobu odhadovali podle věcí, které byly v autobuse- nejčastěji léto a podzim. Dětem i rodičům se líbila křížovka i odpovědi na otázky. Někdo knihu četl, někdo znal film, ale velká část dětí knihu neznala. Vzhledem k tomu, že jsem do pracovního listu dala několik otázek, měla jsem nabídnout i správné odpovědi. A to jsem udělala jen u jedné. Bylo by dobré, kdyby se v závěru dozvěděli, zda jejich odhad byl správný.

Další pracovní list pro 4. třídu měl název „Dobrodružné čtení“ a stejně jako předešlý byl určen k tichému čtení. Text jsem napsala s chybami, žáci měli pracovat s chybou. Při správném postupu si mohli ověřit, zda název knihy odhadli správně. Nejčastější odpověď byla: Bílý Tesák, potom Volání divočiny, někdo napsal jen „ne“ a objevila se i odpověď: 101 dalmatinů. V úkolu, kde měli stručně popsat situaci z ukázky, jsem si ověřila, jak jsou žáci 4. třídy schopni shrnout obsah svými slovy. Zjistila jsem, že je zapotřebí toto hodně procvičovat. Určitě o tom promluví s kolegyněmi, které je učí. Ilustrace vytvořili žáci moc pěkné a tak přemýšlím o jejich dalším využití. Další otázka zjišťovala národnost autora a jeho další díla. Přestože rodiče v závěrečném

hodnocení uvedli, že společně použili internet nebo dětem pomáhali oni, někteří národnost neuvedli a někteří napsali, že byl Angličan. Správných odpovědí bylo málo. Ukázka, přestože byla psána s chybami, většinu zaujala, jen několik dívek se „bránilo“, že dobrodružné knihy nejsou jejich oblíbené.

Pracovní list s názvem „Trocha historie před spaním“ byl určený pro nejstarší žáky 1. stupně. Text byl rozdělen na dvě části. Pomocí tichého čtení měli v první části vybrat podstatné informace a v textu je označit a potom převést do svých slov. Většina si s úkolem poradila dobře. Někdo ale napsal obsah a název knihy, někdo jen opsal slova z textu. Myslím, že tato strategie by se dala ve škole procvičit třeba pomocí myšlenkových map. Zaujaly mě odpovědi v otázce postavení muže a ženy v pravěku a v současnosti. Většina dětí se shodla s rodiči, někteří ale mají ještě trochu zkreslené představy o tom, co jejich rodiče musí dělat. Někdo postavení muže a ženy vyjádřil procenty. S výtvarným úkolem si někteří nevěděli rady. Měli se vyjádřit pomocí symbolů či znaků a ne klasickou ilustrací. Jen málo dětí znalo knihu, ze které byla ukázka. Z hodnocení rodičů vyplynulo, že někteří nečtou vůbec a ti co čtou, mají oblíbené rozličné žánry literatury (od pohádek, komiksů, detektivek, fantasy literatury až po dívčí romány) Většinou si však vybírají knihy sami nebo na doporučení kamarádů.

Pro 5. třídu bylo určeno i „ Krásné čtení pro chvíle pohody“. Text byl delší, a proto jednu část měli potichu přečíst rodiče a jednu část potichu děti. Nevím, zda si přečetli úvodní instrukce, podle kterých si měli hotové úkoly zaškrtnout. Neudělal to vůbec nikdo. Na základě přečteného úryvku měli společně vymyslet název. Nejčastěji uváděli tyto: Potopa a Pomsta bohů. Dále: Znovuzrození života, Konec zlatého věku lidstva, Dva přeživší, Zrod světa, Bohové vodstva, Záchrana lidstva a řadu dalších. V dalším úkolu měli vysvětlit radu bohyně Thémis. I s tímto úkolem si poradili velmi dobře (jen 6 z 50 neodpovědělo). Zde uvádím některá vysvětlení: házeli kameny, z nich byli noví Řekové, chtěli vdechnout hlíně život, z kamenů nový život, vyjděte z chrámu, neohlížejte se po zkáze a vytvořte nové město, aby přešli to, co bylo a vzkřísili život na zemi, atd. V dalším úkolu měli vyhledat antonyma. Tento úkol měl procvičit učivo 5. třídy a líbil se asi polovině dotazovaných. Někdo si pomáhal spojováním, někdo barvami a někdy jsem měla dojem, že tento úkol vynechali, protože jméno autora knihy znají z hodin Českého jazyka. To je ale jen moje domněnka. I strom života označili jako zajímavý úkol. V závěru měli rodiče napsat knihu, kterou čte jejich dítě a kterou čtou oni. Knihu dětí uváděli: různé knihy o koních, Deník malého poseroutky, Čarodějky, Harry Potter, Rošťák Bertík, ale také Ferda Mravenec a řadu dalších. Někdo nečte vůbec (ani rodič ani dítě). Otázka, zda by chtěli další podobně zpracované knihy, mě potěšila, protože většina rodičů měla zájem o další úkoly. Jeden rodič mi ovšem napsal: „To nemyslíte vážně, dávat úkoly rodičům!“ Ne, to nebyly úkoly. Jen to měla být společně strávená chvíle s dítětem a knihou. Vážím si práce i času, který žáci se svými rodiči

věnovali těmto aktivitám, a doufám, že alespoň někoho příjemně naladily na další čtení a hlavně společné chvíle.

Podrobné vyhodnocení dotazníků a pracovních listů mi umožnilo nahlédnout do problematiky mezigeneračního čtení.

6.1 Další náměty na rozvoj čtenářství žáků 1. stupně

Čtenářství můžeme rozvíjet pomocí různých metod a také v různých podmínkách. Jednak jsme to my, učitelé, kteří máme možnost velkou měrou ovlivnit vztah žáků k četbě a pomocí ní rozvíjet jejich osobnost v souladu se současnými vzdělávacími i výchovnými metodami. Na jedné základní škole si paní učitelka vymyslela skřítku, který dětem čas od času nechával ve třídě vzkazy. Děti byly nadšené, když nějaký „dopis“ objevily, snažily se ho přečíst a běžely za paní učitelkou, že mají udělat určitý úkol. Moc se mi tento přístup líbil. Něco podobného jsem našla i v knize Putování se skřítkem Alfrédem od Bednářové. Ve zdejší škole se dějí podivné věci. Pan školník to svádí na myši, ale děti brzy objeví, že si s nimi hraje nějaký skřítek. A tak se k jeho hře s radostí zapojí. Některé děti se rády předvádí. Tak jim učitel k tomu může dát příležitost. Společně vyrobí z papírové krabice televizní obrazovku, která půjde umístit na lavici. Žák za ni zasedne, ostatní sedí před obrazovkou a napjatě očekávají, co jim jejich kamarád sdělí. A ten je během 1 až 2 minut seznámí formou reklamy s knihou, kterou právě čte nebo přečetl, a to takovým způsobem, aby si ji chtěli přečíst i ostatní. Blížily se prázdniny, a tak jsem žákům z kroužku Čtenářské dílny vymyslela několik textů s touto tematikou. Každá skupina „cestovala“ do jiného místa naší republiky, jiným dopravním prostředkem a také s různým ubytováním. Žáci měli k dispozici jízdní řády, ceníky kempů a hotelů, mapy, turistické průvodce. Tato aktivita je velice bavila, ale bylo vidět, že většina z nich se neorientuje právě ve zmíněných dokumentech. Jen jedna skupina vyřešila úkoly sama, našla správné spojení a vypočetla cenu za dopravu i ubytování. A také bych chtěla zmínit zkušenost mého syna, který nikdy ve škole neměl kladný vztah k českému jazyku. Od září má nového učitele, který je seznamuje s literaturou prostřednictvím dramatické výchovy. Nebo jim přečte část textu a nechá na studentech, aby příběh dále rozvinuli. Syn pak nadšeně doma vypráví, co vymyslel on a jaké byly další příběhy a který se mu nejvíce líbil. Takové aktivity žáky baví a ani si neuvědomí, že se při tom učí.

Dále jsou to rodiče, kteří ovlivňují čtenářství svých dětí takřka od narození a svým chováním jim jdou příkladem. Nejen tím, že je dítě vidí číst, ale také tím, že společně půjdou do knihovny. Vzpomínám si, jak se moje děti těšily, když jsme šli do knihovny vybrat knížky, že budou odpovídat na nové otázky a možná něco vyhraji. A jejich rozzářené oči při další návštěvě, když jim paní knihovnice předávala ceny za splněné úkoly. Dítěti jistě udělá také radost, když mu rodiče pořídí vlastní knihovničku. K oblíbeným knížkám či časopisům se tak může vracet, kdykoli bude mít chuť a nemusí čekat na návštěvu knihovny. To se pak může stát, že knížka, kterou si

dítě chtělo půjčit, je momentálně vypůjčená a dítě může být zklamané. Je hezké, když si děti půjčují knihy i mezi sebou, když kamarád doporučí nějakou zajímavou knihu, čte ji dítě s větší chutí a zvědavostí, než kdyby mu stejnou knihu nabídl rodič či učitel. Se svým bratrem jsme měli každý svou knihovničku. Žánry se v nich lišily nejen díky rozdílnému věku, ale přesto jsem si ráda půjčovala i ty jeho „chlapecké“ knihy a pak zážitky z četby sdělovala rodičům a kamarádům ve škole. Ano, měla jsem tu výhodu, že i moji rodiče byli a jsou velkými čtenáři. Rodiče mohou dětem zpříjemnit „povinné čtení do školy“ třeba tím, že přepíšou článek o šesti větách, rozstříhají ho na jednotlivé věty a nechají děti číst a sestavovat text ve správné posloupnosti. Když jsem žádala rodiče o přečtení a vyplnění pracovních listů, setkala jsem se s různými názory. Někteří to brali jako další úkol, ale poměrně dost rodičů mi napsalo, že se jim pracovní listy líbí a chtěli by je častěji (třeba každý týden jeden). Mám z těchto ohlasů radost, ale bohužel při povinnostech, které mám, mi na to nezbývá čas. Proto se moc těším, až dokončím školu a budu se moci naplno věnovat své práci.

Chtěla jsem tím říci, že jakmile dítě začne chodit do školy, rodiče zodpovědnost za jeho vzdělávání přenechávají často jen na škole. Snahou nás, učitelů je, maximálně s rodiči spolupracovat, aby si uvědomili, že i oni mají velký podíl na tom, co z jejich dítěte bude, jakým směrem se vydá, jak se uplatní ve společnosti a na trhu práce.

A v neposlední řadě je to účinná spolupráce mezi rodinou a školou. Ve své diplomové práci jsem se pokusila právě o tuto variantu prostřednictvím vytvořených pracovních listů. Již jsem zmiňovala, že bych v této práci chtěla pokračovat, ale ráda bych více zapojila i rodiče. Uvádím několik námětů k rozvoji čtenářství, čtenářských strategií i čtenářské gramotnosti:

- **Rodiče čtou dětem ve škole** – jeden rodič by přišel do školy na hodinu ČJ a četl by žákům ve třídě + další aktivity k četbě po domluvě s učitelem, cíl- rozvoj čtenářských strategií, (cca 1x měsíčně)
- **Rodiče tvoří pracovní listy** – rodiče, kteří svým dětem čtou, se pokusí udělat pracovní list pro ostatní žáky a jejich rodiče s cílem seznámit je s knihou, kterou právě čtou
- **Knihkupectví** – požádat rodiče, aby přinesli několik dětských knih a časopisů, které mají doma, rodič a dítě vytvoří vždy jedno knihkupectví, ve třídě vznikne několik konkurenčních „obchodů“, které si budou vzájemně nabízet a doporučovat právě ty jejich knihy, cíl – komunikace, finanční gramotnost, žáci mohou nakupovat třeba vytvořené ilustrace, pracovní listy, křížovky apod. penězi, které sami vyrobí
- **Čtení pomáhá** – zapojení rodičů a žáků do této internetové soutěže, po přečtení knihy se žák pokusí odpovědět na otázky, pokud odpoví správně, spolu s rodičem odešle finanční odměnu takto získanou na pomoc „jinému kamarádovi“, cíl – podpora mezilidských vztahů

- **Putování po Čechách** – rodič se svým dítětem nashromáždí na svých cestách (dovolená, výlet, návštěva zajímavého místa) potřebný materiál, ze kterého společně vytvoří „plakát“, který pak malý cestovatel bude prezentovat ostatním spolužákům ve škole, cíl – rozvoj komunikace, čtenářské gramotnosti

7 Závěr

Tématem mé diplomové práce byl rozvoj čtenářství a čtenářské gramotnosti žáků 1. stupně prostřednictvím mezigeneračních aktivit při práci s knihou. Během celého studia jsem shromažďovala materiály, které jsem získávala při své praxi na různých školách a také účasti na seminářích. Zde jsem se dozvěděla, jak rozvíjet čtenářskou gramotnost a jak na ni můžeme vyvrát a také, jak čtenářská gramotnost může pomoci k pravopisnému výcviku. Přečetla jsem také spousty odborné literatury, ve které jsem se pokoušela najít odpovědi na své otázky. Protože se domnívám, že výchovně vzdělávací proces žáků se nemůže odehrávat pouze ve školním prostředí, snažila jsem se do tohoto procesu zapojit rodiče. Rodina totiž hraje velmi důležitou roli již v počátcích dětského čtenářství a největší vliv na dítě mají právě jeho rodiče. Pokud funguje spolupráce mezi rodinou a školou, je to významný krok k osobnostnímu rozvoji žáka a zvýšení předpokladů jeho dalšího uplatnění se v životě.

Jako cíl jsem si stanovila vytvořit pracovní listy pro společné čtení rodičů a dětí. Nechtěla jsem rodiče zatěžovat sháněním určité knížky, kterou by s dítětem četli a potom společně vypracovali určité úkoly. Proto jsem zvolila variantu pracovních listů. Mojí snahou bylo, aby je tato činnost příliš časově nezatěžovala, aby se alespoň trochu líbila rodičům i dětem, aby u ní strávili příjemnou společnou chvíli, aby procvičila probírané učivo a v neposlední řadě mělo společné čtení a odpovídání na otázky rozvíjet čtenářskou gramotnost s využitím čtenářských strategií. Počítala jsem s tím, že nebude v mých silách předat osobně všem rodičům žáků z 1. stupně pracovní listy s vysvětlením proč a jak s nimi pracovat. Proto jsem metodiku napsala přímo do pracovních listů a požádala o předání rodičům svoje kolegyně. Některé pracovní listy jsme tedy předávaly rodičům na třídních schůzkách, další již prostřednictvím žáků. Na konci každého pracovního listu jsem rodiče žádala o zhodnocení celé aktivity. Pro každý ročník 1. stupně jsem vytvořila dva pracovní listy, jak jsem již dříve uváděla, pro odlišnost oblíbené literatury chlapců a dívek.

Těžkým úkolem bylo vybrat vhodné knihy pro vytvoření pracovních listů. Nevěděla jsem, jakým hlediskem se mám řídit. Nakonec mi k tomu pomohla jedna z otázek, které jsem si v úvodu práce dávala: „Proč nechtějí děti číst?“ Důvodem může být to, že dětem nabízíme knihy, které je nezaujmu natolik, aby u četby vydržely. Rodiče si myslí, že oblíbená kniha z jejich dětství se bude líbit i jejich dětem. Učitelé nabízejí žákům knihy, léta skladované ve školních knihovnách a povinně čtené pro čtenářský deník. Ale jsou to ty „pravé“ knihy pro současné děti? Zajímají se rodiče i učitelé o skutečné zájmy svých dětí a žáků, mluví s nimi o literatuře a dalších věcech? Ano, z jedné otázky vyplynula řada dalších, ale ta nejdůležitější, na které jsem pak založila další postup své práce, byla otázka: „Zda existují knihy, které přežijí několik generací?“ Přežijí ve smyslu, že osloví, zalíbí se, mají co říci apod. Jak ale najít takové knihy, které četli prarodiče, rodiče a nyní i jejich děti a stále jim mají co říci? Rozhodla jsem se vytvořit dotazník a s jeho

pomocí najít takovéto knihy a také zjistit postoje žáků a rodičů ke čtení. Vyhodnocování dotazníků bylo velmi rozsáhlé, protože jsem se snažila hodnotit výsledky žáků po jednotlivých ročnících, ale i vzhledem k pohlaví a podobně jsem postupovala i v případě vyhodnocení odpovědí rodičů. Vše jsem se snažila graficky znázornit a poté ještě pro větší přehlednost vyhodnotit v souhrnných tabulkách. Na základě těchto výsledků jsem se pokusila vybrat vždy dvě knihy pro daný ročník. Někdy to bylo velmi obtížné, najít společnou knihu dětí i rodičů.

Při vyhodnocování pracovních listů jsem poznala, jak je důležité, aby žáci (ale i jejich rodiče) uměli pracovat s různými texty. Možná právě zde se skrývá odpověď na otázku: Proč jsou výsledky našich žáků v mezinárodních šetřeních tak nízké?“ Žáci jsou z učebnic, pracovních sešitů a z výkladu učitele zvyklí na určité druhy textů. Když se pak setkají s jiným zadáním, jinou úlohou, špatně si přečtou nebo neporozumí zadání, nemohou přeci dobře odpovídat. V jednom pracovním listu jsem hned v úvodních instrukcích napsala, že úkoly mohou dělat v libovolném pořadí, ale splněné úkoly si mají odškrtnout. Neudělal to nikdo. Zdálo se jim to zbytečné anebo tuto instrukci vůbec nezaregistrovali? A proč se žáci sami nezeptají na slovo, kterému nerozumí? Vždyť potom nemohou porozumět ani významu textu. Myslím si, že je to na nás, rodičích, učitelích, ale i na autorech učebnic, abychom se zamysleli nad tím, co předkládáme žákům ke čtení a zda jsou schopni tomu porozumět. Z jednoho semináře jsem si poznamenala myšlenku, týkající se výsledků žáků v testování: „Málo učebnic dnes žákům nabízí úlohy „selského rozumu“ a pak se nemůžeme divit, že se žáci po přečtení třech řádků slovní úlohy z matematiky ozvou, že tomu nerozumí“ (Dudek, 2015)

Svou prací, vytvořením pracovních listů, jsem se snažila přispět k rozvoji čtenářství a čtenářské gramotnosti žáků 1. stupně. Určitě budu v této práci i nadále pokračovat, působit na rodiče, ale především na žáky, dávat jim další podněty a hlavně je netradičními metodami práce i rozličnými druhy textů seznamovat s knihami, které je budou provázet celým životem. Mojí snahou je naučit žáky číst s porozuměním, aby měli stejné potěšení z četby, jako mám já a také se chci pokusit o naplnění rčení: „Pokud je učitel zapálený do čtení, budou taková i jeho žáci“. Byla bych ráda, aby výsledky mé práce pomohly i dalším, kteří se touto problematikou zabývají a obohatily je tak, jako obohatily mě. A hlavně aby pomohly dětem a jejich rodičům na chvíli se zastavit a prožít společně krásné chvíle třeba s knihou.

8 Literatura

- BEDNÁŘOVÁ, J., 2008. *Literární výchova v podmínkách školní edukace*. Liberec: Technická univerzita. ISBN 978-80-7372-371-2
- BEDNÁŘOVÁ, J., 2012. *Čteme se skřítkem Alfrédem. Čtení s porozuměním a hry s jazykem*. ISBN 978-80-266-0004-6
- BEDNÁŘOVÁ, J., 2014. *Literatura mě baví*. Liberec: Technická univerzita. ISBN 978-80-7494-045-3
- ČECHOVÁ, B. H., 2009. *Nápady pro rozvoj a hodnocení klíčových kompetencí žáků*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-388-8
- ČECHOVÁ, M., 2007. *Hrátky s češtinou*. Praha: SPN. ISBN 80-7235-340-3
- ČEŇKOVÁ, J., 2006. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-095-X
- GEBHARTOVÁ, V., 1987. *Literatura pro děti*. Praha: SPN
- Gramotnosti ve vzdělávání. Příručka pro učitele*. 2010. Praha: VÚP. [online]. [vid. 27. 05. 2012]. Available at: <<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/03/Gramotnosti-ve-vzdelavani11.pdf>>.
- HAVLÍNOVÁ, M., 1978. *Knížka pro rodiče o dětech a čtení*. Praha: Albatros
- HOUŠKA, T., 1991. *Škola hrou*. Praha: Tomáš Houška. ISBN 80-900704-7-7
- CHALOUPKA, O., 1971. *Horizonty čtenářství*. Praha: Albatros
- CHALOUPKA, O., 1995. *Rodina a počátky dětského čtenářství*. Praha: Victoria publishing. ISBN 80-85865-40-8
- CHALOUPKA, O., 1995. *Škola a počátky dětského čtenářství*. Praha: Victoria publishing. ISBN 80-85865-41-6
- CHALUPA, B., 2003. *Tvořivé myšlení*. Praha: Barrister& Principal. ISBN 978-80-7364-007-1
- CHRÁSKA, M., 2007. *Metody pedagogického výzkumu, základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4
- KRAMPLOVÁ, I., 2002. *Netradiční úlohy, aneb, Čteme s porozuměním*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání. ISBN 80-211-0416-3
- KRAMPLOVÁ, I., 2011. *Zakroužkuj, vyber, zdůvodni, Hodnocení čtenářských úloh PISA 2009*. Praha: Tauris. ISBN 978-80-211-0614-7
- LOKŠOVÁ, I., LOKŠA, J., 2003. *Tvořivé vyučování*. Praha: Grada

- MATUŠÍK, Z., 2008. *Čtenářství, jeho význam a podpora*. SKIP. ISBN 80-85-851-18-0
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. 2007. Praha: VÚP. [online]. [vid. 14. 01. 2013]. Availableat: <http://rvp.cz/informace/wp-content/uploads/2009/09/RVP_ZV_2007_07.pdf>.
- ŘEŘICHOVÁ, V., 2004. *K některým univerzálním prostředkům literární komunikace s dětmi. In Sborník Slovo a obraz v komunikaci s dětmi: Komunikace s dětmi ve společné Evropě*. Ostrava: PdF OU
- SMETÁČEK, V., 1973. *Čtivost textů pro děti*. Praha: Albatros
- TRÁVNÍČEK, J., 2008. *Čteme? Obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize*. Brno: Host. ISBN 978-80-7294-270-1
- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H., 2011. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada. ISBN 978- 80-247-3357-9
- VYKOUKALOVÁ, V.; WILDOVÁ, R. *Rozvoj čtenářské gramotnosti v primární škole*. Praha: PedF UK, 2013. 180 s. ISBN 978-80-7290-642-0.
- www.ped.muni.cz, roč. 20, č. 3, s. 49– 65
- ZORMANOVÁ, L. 2012. *Výukové metody v pedagogice*. Praha: Grada. ISBN 978- 80-247-4100-0

Literatura použitá v pracovních listech

- ČAPEK, J., 1998. *Povídání o pejskovi a kočičce: jak spolu hospodařili a ještě o všelijakých jiných věcech*. Praha: Ottovo nakladatelství. ISBN 80-7181-182-3
- časopis *Makovice* 19. ročník, č. 155–160
- KÄSTNER, E., 1978. *Luisa a Lotka*. Praha: Albatros
- LINDGREN OVÁ, A., 2010. *Pipi Dlouhá punčocha*. Praha: Albatros. ISBN 978-80-00-02451-6
- LONDON, J., 1967. *Bílý Tesák*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy.
- NOSOV, N., 1977. *Neznámkovy příhody*. Praha: Lidové nakladatelství.
- Petiška, E., 1969. *Staré řecké báje a pověsti*. Praha: Albatros.
- ŘÍHA, B., 1972. *Honzíkova cesta*. Praha: SPN.
- STEKLAČ, V., 2000. *Boříkovy lapálie*. Praha: Albatros. ISBN 80-00-00825-4
- ŠTORCH, E., 1977. *Lovci mamutů*. Praha: Albatros.
- VANČURA, V., 1976. *Kubula a Kuba Kubikula*. Praha: Albatros.

9 SEZNAM PŘÍLOH

Dotazník – vzor

Dotazník – vyplněný

Pracovní list pro 1. třídu – Čtení pro krásné usínání – vzor

Pracovní list pro 1. třídu – Čtení pro krásné usínání – vyplněný

Pracovní list pro 1. třídu – Čtení pro krásné usínání – vzor

Pracovní list pro 1. třídu – Čtení pro krásné usínání – vyplněný

Pracovní list pro 2. třídu – Milé čtení před usínáním – vzor

Pracovní list pro 2. třídu – Milé čtení před usínáním – vyplněný

Pracovní list pro 2. třídu – Milé čtení před usínáním – vzor

Pracovní list pro 2. třídu – Milé čtení před usínáním – vyplněný

Pracovní list pro 3. třídu – Dobrodružné cestování s knihou – vzor

Pracovní list pro 3. třídu – Dobrodružné cestování s knihou – vyplněný

Pracovní list pro 3. třídu – Chvilka čtení o Pipi – vzor

Pracovní list pro 3. třídu – Chvilka čtení o Pipi – vyplněný

Pracovní list pro 4. třídu – Záhadné čtení s překvapením – vzor

Pracovní list pro 4. třídu – Záhadné čtení s překvapením – vyplněný

Pracovní list pro 4. třídu – Dobrodružné čtení – vzor

Pracovní list pro 4. třídu – Dobrodružné čtení – vyplněný

Pracovní list pro 5. třídu – Krásné čtení pro chvíle pohody – vzor

Pracovní list pro 5. třídu – Krásné čtení pro chvíle pohody – vyplněný

Pracovní list pro 5. třídu – Trocha historie před spaním – vzor

Pracovní list pro 5. třídu – Trocha historie před spaním – vyplněný

Semináře akreditované MŠMT ke čtenářské gramotnosti

Semináře akreditované MŠMT ke čtenářské gramotnosti

Dotazník

Jmenuji se Jitka Ihnačincová a jsem studentkou 5. ročníku stud. oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Pro tvorbu pracovních listů k rozvoji čtenářství a čtenářské gramotnosti žáků 1. stupně hledám vhodné knihy, které zaujmou dnešní děti. Otázka zní: „Budou to knihy, které četli jejich rodiče?“ Vaše odpovědi mi velmi pomohou při výběru knih ke zpracování.

První část dotazníku je určena dětem (u mladších dětí prosím rodiče o pomoc s vyplňováním), druhá část je určena rodičům. Údaje budou použity pouze pro účely diplomové práce.

U otázek s odpovědí prosím zakroužkujte, co je pravda. Ostatní otázky doplňte.

Otázky pro děti:

1, Jsem CHLAPEC DÍVKA. Je mi ____ let. Chodím do ____ třídy.

2, Čtu si sám:

- a) každý den
- b) 2-3 krát týdně
- c) 4- 5 krát týdně
- d) nečtu vůbec

3, Čte mi někdo jiný. ANO NE

Kdo? RODIČE PRARODIČE SOUROZENEC NĚKDO JINÝ (kdo?) _____

4, Čtu si:

- a) texty z učebnic, pracovních sešitů
- b) časopisy- jaké _____
- c) knihy, které si vybírám sám(uveď příklad): _____

- d) knihy- s výběrem mi pomáhají rodiče (uveď příklad): _____

5, O přečtené knize si povídám s rodiči? ANO NE

6, S někým jiným? ANO NE S kým? _____

7, Jakou knihu jsi četl /a naposledy? Napiš její název (jestli víš, i autora)

Otázky pro rodiče:

1, Vzpomenete si na nějaké knihy, které jste četli, když jste navštěvovali 1. st. základní školy?
(Napište je prosím).

a, _____

b, _____

c, _____

d, _____

popřípadě další: _____

2, Čtete nebo doporučujete tyto knihy svým dětem? ANO NE

Pokud ano, které _____

3, Vyprávěli jste svým dětem pohádky nebo četli knihy? ANO NE.

Do kolika let? _____

4, Čtete jim i nyní, když už umí číst? ANO NE

5, Chodíte s dítětem do knihovny? ANO NE

6, Najdete si v dnešní uspěchané době čas na čtení? ANO NE ZÁLEŽÍ NA SITUACI

7, Vidí Vás Vaše dítě číst? ANO NE NĚKDY

8, Povídate si s dětmi o přečtených knihách? ANO NE JEN O NĚKTERÝCH

Velice Vám děkuji za spolupráci i za Váš čas.

Jitka Ihnačincová

Dotazník vyplněný

Dotazník

Jmenuji se Jitka Ihnačincová a jsem studentkou 5. ročníku stud. oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Pro tvorbu pracovních listů k rozvoji čtenářství a čtenářské gramotnosti žáků 1. stupně hledám vhodné knihy, které zaujmou dnešní děti. Otázka zní: „Budou to knihy, které četli jejich rodiče?“ Vaše odpovědi mi velmi pomohou při výběru knih ke zpracování.

První část dotazníku je určena dětem (u mladších dětí prosím rodiče o pomoc s vyplňováním), druhá část je určena rodičům. Údaje budou použity pouze pro účely diplomové práce.

U otázek s odpovědí prosím zakroužkujete, co je pravda. Ostatní otázky doplňte.

Otázky pro děti:

1, Jsem CHLAPEC DÍVKKA. Je mi 4 let. Chodím do 3. třídy.

2, Čtu si sám:

- a) každý den
- b) 2-3 krát týdně
- c) 4- 5 krát týdně
- d) nečtu vůbec

3, Čte mi někdo jiný. ANO NE

Kdo? RODIČE PRARODIČE SOUROZENEC NĚKDO JINÝ (kdo?) _____

4, Čtu si:

- a) texty z učebnic, pracovních sešitů
- b) časopisy- jaké _____
- c) knihy, které si vybírám sám(uveď příklad): o lešadlecku, o hokeji
- d) knihy- s výběrem mi pomáhají rodiče (uveď příklad): o lešadélku, Kářiš, Zvoníkova cesta

5, O přečtené knize si povídám s rodiči? ANO NE

6, S někým jiným? ANO NE S kým? _____

7, Jakou knihu jsi četl /a naposledy? Napiš její název (jestli víš, i autora)

Podivuhodné vyprávění bývalého piráta Kolíška
(Václav Chvátěk)

Otázky pro rodiče:

1, Vzpomenete si na nějaké knihy, které jste četli, když jste navštěvovali 1. st. základní školy?
(Napište je prosím).

a, Dášinka, čili život ~~stet~~ slavné.

b, Krása rosmáru.

c, O hlodálku Káču.

d, Hončková cesta

popřípadě další: Grabi příběhy českých.

2, Čtete nebo doporučujete tyto knihy svým dětem? ☒ ANO ☐ NE

Pokud ano, které O hlodálku Káču, Hončková cesta,
naše české příběhy

3, Vyprávěli jste svým dětem pohádky nebo četli knihy? ☒ ANO ☐ NE.

Do kolika let? dodě

4, Čtete jim i nyní, když už umí číst? ☒ ANO ☐ NE

5, Chodíte s dítětem do knihovny? ANO ☒ NE

6, Najdete si v dnešní uspěchané době čas na čtení? ANO ☐ NE ☒ ZÁLEŽÍ NA SITUACI

7, Vidí Vás Vaše dítě číst? ANO ☐ NE ☒ NĚKDY

8, Povídáte si s dětmi o přečtených knihách? ANO ☐ NE ☒ JEN O NĚKTERÝCH

Velice Vám děkuji za spolupráci i za Váš čas.

Jitka Ihnačincová

Čtení pro krásné usínání

Přečtěte prosím text a potom společně vypracujte jednotlivé úkoly.

Na cestě s obědem

Babička poslala Honzíka pro oběd do družstevní kuchyně. Dala mu do tašky hrnek na polévku a veliký talíř na lívance. Nakázala mu, aby se nikde nezdržoval a nesl oběd rovnou domů.

Honzík tedy šel. Ve vrátkách se k němu přidal Puňta, a tak šli dva. U okénka se Honzík postavil do řady za ostatní lidi a nic mu nevadilo, že ho není skoro ani vidět. Puňta zatím čekal u dveří.

„Dnes tři obědy,“ řekl Honzík, když se dostal před okénko. Zároveň zdvihl do výše tašku s nádobím.

Něčí ruka vzala tašku a za chvíli se objevil v okénku červený ženský obličej. Na Honzíka se zešíroka smál: „To jsi ty, Honzíku?“ „To jsem já,“ odpověděl vážně Honzík. „Co dělá dědeček?“ „Spravuje plot.“ „A co babička?“ „Uklízí. Zítra přijede maminka a babička drhne podlahu.“ „Proto jdeš do kuchyně sám. To ti musím zase přidat,“ smála se družstevnice a opravdu, taška s jídlem, kterou pak podala Honzíkovi, byla pořádně těžká. Táhla Honzíka k zemi. Ale Honzíkovi to nevadilo. Naklonil se na druhou stranu a za chvíli s taškou i s Puňtou vyšel ven.

Zastavil se až u lípy vprostřed návsi. Musil si trochu odpočinout. Mimoto byl zvědav, co se děje pod lipou. Seděl tam na bobku nějaký kluk a hlavu měl skloněnou k zemi. Konečně ho Honzík poznal: byl to pihovatý Ferda a cvrkal kuličky do malé jamky.

„Pojď si zahrát!“ zdvihl hlavu Ferda.

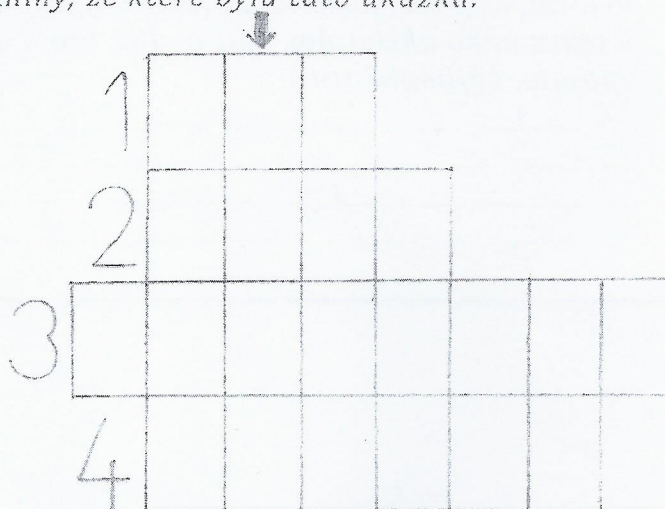
Úkol č. 1: *Vyluštěte, kdo je autorem knihy, ze které byla tato ukázka:*

1, Kolik měl Honzík přinést obědů?

2, Jaký strom byl uprostřed návsi?

3, Jaký měl Ferda obličej?

4, Kdo poslal Honzíka pro oběd?

Úkol č. 2: Společně vymyslete, jak asi bude příběh pokračovat. Stručně napište:

Úkol č. 3: Jaká jména se objevila v textu? Napište a pak zkontrolujte s textem:

Úkol č. 4: Jaké je vaše společné oblíbené jídlo? Napište, které suroviny na toto jídlo budete potřebovat:

Úkol č. 5: Křestní jméno autora najdete v kalendáři – svátek má 3. října. Napište celé jméno autora:

Rodiče, prosím o zhodnocení vaší společné aktivity

1. Jak dlouho vám čtení a plnění úloh trvalo? _____
2. Který úkol se vám líbil? _____
3. Co bylo obtížné? _____
4. Víte, ze které knihy bylo úkázku? _____
5. Prosím, napište, jestli máte ještě nějaké další postřehy (poznámky dítěte k textu nebo aktivitám, zda se dítě ptalo na neznámá slova, co ho zaujalo, zajímalo atd.)

Děkuji za spolupráci i za Váš čas.

Jitka Ihnačincová

Čtení pro krásné usínání

Veronika Jakubková

Přečtěte prosím text a potom společně vypracujte jednotlivé úkoly.

Na cestě s obědem

Babička poslala Honzíka pro oběd do družstevní kuchyně. Dala mu do tašky hrnek na polévku a veliký talíř na lívance. Nakázala mu, aby se nikde nezdržoval a nesl oběd rovnou domů.

Honzík tedy šel. Ve vrátkách se k němu přidal Puňta, a tak šli dva. U okénka se Honzík postavil do řady za ostatní lidi a nic mu nevadilo, že ho není skoro ani vidět. Puňta zatím čekal u dveří.

„Dnes tři obědy,“ řekl Honzík, když se dostal před okénko. Zároveň zdvihl do výše tašku s nádobím.

Něčí ruka vzala tašku a za chvíli se objevil v okénku červený ženský obličej. Na Honzíka se zešíroka smál: „To jsi ty, Honzíku?“ „To jsem já,“ odpověděl vážně Honzík. „Co dělá dědeček?“ „Spravuje plot.“ „A co babička?“ „Uklízí. Zítra přijede maminka a babička drhne podlahu.“ „Proto jdeš do kuchyně sám. To ti musím zase přidat,“ smála se družstevnice a opravdu, taška s jídlem, kterou pak podala Honzíkovi, byla pořádně těžká. Táhla Honzíka k zemi. Ale Honzíkovi to nevadilo. Naklonil se na druhou stranu a za chvíli s taškou i s Puňtou vyšel ven.

Zastavil se až u lípy vprostřed návsi. Musil si trochu odpočinout. Mimoto byl zvědav, co se děje pod lipou. Seděl tam na bobku nějaký kluk a hlavu měl skloněnou k zemi. Konečně ho Honzík poznal: byl to pihovatý Ferda a cvrkal kuličky do malé jamky.

„Pojď si zahrát!“ zdvihl hlavu Ferda.

Úkol č. 1: Vyluštěte, kdo je autorem knihy, ze které byla tato ukázka:

1, Kolik měl Honzík přinést obědů?

1 T Ř I

2, Jaký strom byl uprostřed návsi?

2 L Í P A

3, Jaký měl Ferda obličej?

3 P I H O V A T Ý

4, Kdo poslal Honzíka pro oběd?

4 B A B I Č K A

Úkol č. 2: Společně vymyslete, jak asi bude příběh pokračovat. Stručně napište.

Myslím si, že se Honzík sdeší u Ferdy a
hlude cvrkat kulicky.
Půlka sní kousek saláda.

Úkol č. 3: Jaká jména se objevila v textu? Napište a pak zkontrolujte s textem:

Honzík, Půlka, Ferda

Úkol č. 4: Jaké je vaše společné oblíbené jídlo? Napište, které suroviny na toto
jídlo budete potřebovat:

lívance

Úkol č. 5: Křestní jméno autora najdete v kalendáři - svátek má 3. října. Napište
celé jméno autora:

Bakumil Žitka

Ko říce, prosím o zhodnocení vaší společné aktivity

1. Jak dlouho vám čtení a plnění úkolů trvalo? 10-15 min ?

2. Který úkol se vám líbil? všechny

3. Co bylo obtížné? Zároveň u počtu dětí; jinak aktivně nic
nebylo

4. Víte, ze které knihy byla ukázka? ano ⇒ HONZÍKOVÁ CESTA

5. Prosím, napište, jestli máte ještě nějaké další poznámky (pro připomínky či
k textu nebo aktivitám, zda se dítě potěšilo, na čemž slova, co ho
zaujalo, zajímalo atd.)

Plala se, co znamená slova nořes. Měla slova
družstevnice jsem použila slova LUCHAŽKA (BOHUŽEL)
Kvanka u Honzíkova smola, tedy Ferda cvrkal
kulicky. Žitka, že je Honzík je dobročinný, když je
sám pro lidi.

Děkujeme za krásný domáci úkol,
moc nás všechny bavilo. Kvanku
hlavní tajemka. Budeme velmi
šáci, pokud dostaneme takových
rádových a potěšných úkolů více.
Už teď se těšíme na další.

Děkuji za spolupráci i za Váš čas.

Jitka Ihnačincová

Jitka Ihnačincová

Čtení pro krásné usínání

Přečtěte prosím text a potom společně vypracujte jednotlivé úkoly.

Povídání o pejskovi a kočičce

napsal Josef Čapek

Jednou celý den pršelo, všude bylo mokro a studeno a pejsek s kočičkou nemohli ven a neměli co dělat. A tak si povídali.

„Víš, kočičko,“ řekl pejsek, „my bychom také měli mít nějaké hračky, jako mají děti. Když takhle prší, měli bychom si alespoň s čím hrát.“ „Cožpak já, já ani těch hraček moc nepotřebuji,“ řekla kočička. „Mně stačí klubíčko nití, ba někdy i jen kousek papírku, když si chci hrát. Ale znám děti, které mají hraček, že ani nevědí, co s nimi, a ani si už pak s nimi nehrají a nechávají je po všech koutech válet.“ „Ba,“ bručel pejsek, „a to není od těch dětí hezké. Vždyť je to škoda. Ani pak nedávají na ty hračky pozor, mají je špinavé, rozbité a roztrhané až hanba povídat.“ „To jsou nepořádné děti,“ řekla kočička. „Co já ti už viděla zkažených hraček! Takovým dětem, které si svých hraček nedovedou vážit, by se ani žádné neměly dávat. To kdyby pejskové a kočičky měli hračky, jistě že by s nimi zacházeli lépe než takové nepořádné děti.“

„To jistě,“ řekl pejsek. „A špatně by se svými hračkami zacházeli jen nepořádní pejskové a nepořádné kočičky. Také se někdy najdou nepořádní pejskové a kočičky, ale těch je málo a od dětí je to horší, protože děti by měly mít lepší rozum než malé kočičky a pejskové.“ A tak si pejsek s kočičkou povídali o nepořádných dětech, až z toho usnuli a spali až do rána. Když se probudili, svítilo už krásně sluníčko a ani trochu už nepršelo. „Je pěkně,“ řekli pejsek s kočičkou, „to půjdeme ven.“ A jak tak chodili venku, tak slyšeli, jak někde něco tence pláče.

1. Napište odpovědi na tyto otázky:

Co dělali pejsek s kočičkou, když venku pršelo?

.....

Co stačilo kočičce na hraní? Napište a poté zkontrolujte s textem.

.....

S čím by si asi hrál nejraději pejsek?

.....

Jak bys nazval dítě, které si nedává pozor na své hračky?

.....

2. Máte doma domácí zvíře? Pokud ano, jaké? S čím si nejraději hraje?

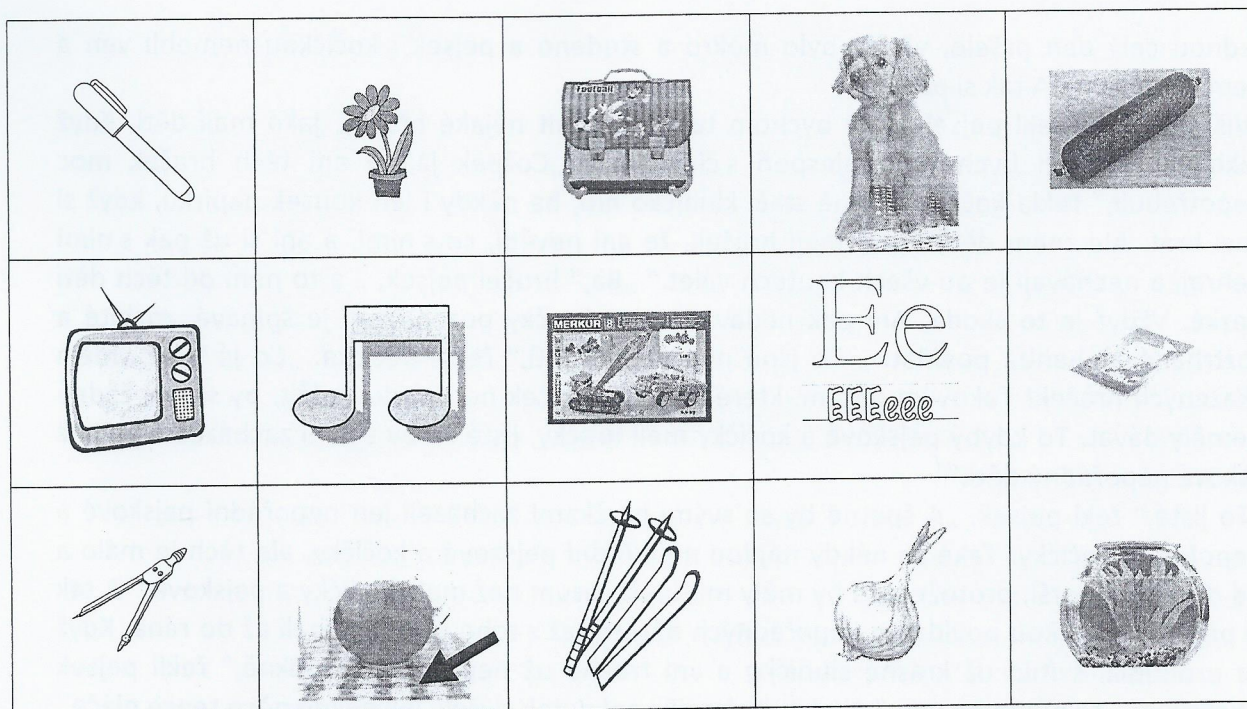
.....

.....

3. Pejsek s kočičkou uslyšeli plakat:

--	--	--	--	--	--	--

Vyškrtejte obrázky věcí, které NEPATŘÍ do školní aktovky. Zůstane 7 obrázků. Z jejich prvních písmen sestavte odpověď. Čtete po řádcích a dosazujete do tabulky.

Milí rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity

1. Čtení a plnění úkolů nám zabralo cca.minut.
2. Mého syna/dceru ukázka textu zaujala/nezaujala *
3. Který úkol se líbil nejvíce Vám _____, který Vašemu dítěti _____
4. Napište prosím, Vaše postřehy, případně další knihy, se kterými byste takto chtěli pracovat:

.....

.....

.....

*nehodící škrtněte

Děkuji za spolupráci i Váš čas
Jitka Ihnačincová

Čtení pro krásné usínání

Přečtěte prosím text a potom společně vypracujte jednotlivé úkoly.

Povídání o pejskovi a kočičce

napsal Josef Čapek

Jednou celý den pršelo, všude bylo mokro a studeno a pejsek s kočičkou nemohli ven a neměli co dělat. A tak si povídali.

„Víš, kočičko,“ řekl pejsek, „my bychom také měli mít nějaké hračky, jako mají děti. Když takhle prší, měli bychom si alespoň s čím hrát.“ „Cožpak já, já ani těch hraček moc nepotřebuji,“ řekla kočička. „Mně stačí klubíčko nití, ba někdy i jen kousek papírku, když si chci hrát. Ale znám děti, které mají hraček, že ani nevědí, co s nimi, a ani si už pak s nimi nehrají a nechávají je po všech koutech válet.“ „Ba,“ bručel pejsek, „a to není od těch dětí hezké. Vždyť je to škoda. Ani pak nedávají na ty hračky pozor, mají je špinavé, rozbité a roztrhané až hanba povídat.“ „To jsou nepořádné děti,“ řekla kočička. „Co já ti už viděla zkažených hraček! Takovým dítětem, které si svých hraček nedovedou vážit, by se ani žádné neměly dávat. To kdyby pejskové a kočičky měli hračky, jistě že by s nimi zacházeli lépe než takové nepořádné děti.“

„To jistě,“ řekl pejsek. „A špatně by se svými hračkami zacházeli jen nepořádní pejskové a nepořádné kočičky. Také se někdy najdou nepořádní pejskové a kočičky, ale těch je málo a od dětí je to horší, protože děti by měly mít lepší rozum než malé kočičky a pejskové.“ A tak si pejsek s kočičkou povídali o nepořádných dětech, až z toho usnuli a spali až do rána. Když se probudili, svítilo už krásně sluníčko a ani trochu už nepršelo. „Je pěkně,“ řekli pejsek s kočičkou, „to půjdeme ven.“ A jak tak chodili venku, tak slyšeli, jak někde něco tence pláče.

1. Napište odpovědi na tyto otázky:

Co dělali pejsek s kočičkou, když venku pršelo?

POVÍDALI SI O DĚTECH A JEJICH HRAČKÁCH.

Co stačilo kočičce na hraní? Napište a poté zkontrolujte s textem.

KUS PAPIŘU NEBO KLUBÍČKO

S čím by si asi hrál nejraději pejsek?

S HRAČKAMA NEPOŘÁDNÝCH DĚTÍ

Jak bys nazval dítě, které si nedává pozor na své hračky?

NEPOŘÁDNÍK

2. Máte doma domácí zvíře? Pokud ano, jaké? S čím si nejraději hraje?

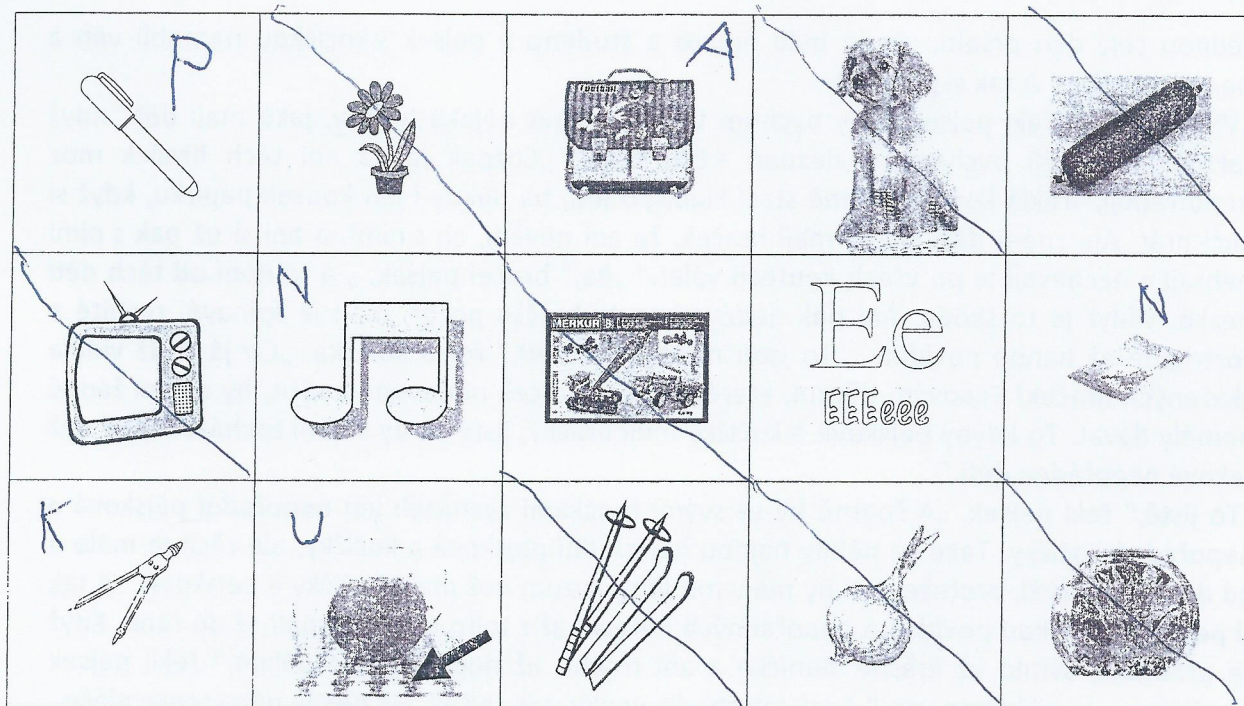
MÁME PSA TIMÍKA. KOUSÁCI KOSTČEKU A DVA DOMA

A VENKU MÍČEK NEBO ŠÍŠKY

3. Pejsek s kočičkou uslyšeli plakat:

P A N E N K A U

Vyškrtejte obrázky věcí, které NEPATŘÍ do školní aktovky. Zůstane 7 obrázků. Z jejich prvních písmen sestavte odpověď. Čtete po řádcích a dosazujete do tabulky.

Milí rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity

1. Čtení a plnění úkolů nám zabralo cca. 15 minut.
2. Mého syna/dceru ukázka textu zaujala/nezaujala *
3. Který úkol se líbil nejvíce Vám POSLEDNÍ! 3 který Vašemu dítěti 2.
4. Napište prosím, Vaše postřehy, případně další knihy, se kterými byste takto chtěli pracovat:

DAŠENKA, POHÁDKOVÝ DEJEČEK (BABČKA, ale ta už
není tak dobrá), MEDVÍDEK PÍŠ, RUMČAJS NEBO
POHÁDKY 3. NEMCOVÉ

*nehodící škrtněte

Děkuji za spolupráci i Váš čas
Jitka Ihnačincová

Milé čtení před usínáním

Text: číst mohou rodiče/prarodiče nebo dítě nebo se ve čtení můžete střídát, záleží na Vás

ČLOVÍČKOVÉ Z KVÍTEČKOVA

V jednom pohádkovém městě žili človíčkové. Človíčkové se jim říkalo proto, že byli docela malilinkatí. Žádný z nich nebyl větší než maličká okurka. Město měli ti človíčkové převelice krásné. Kolem každého domu rostly květiny: sedmikrásky, heřmánek, pampelišky, a dokonce i ulice se tam jmenovaly podle kytic: Zvonečková ulice, Heřmánková alej nebo Chrpová třída. A město samo se jmenovalo Kvítečkov. Stálo na břehu potoka. Človíčkové mu říkali Okurková řeka, protože na jeho březích rostla spousta okurek. Za řekou byl les. Človíčkové si dělali lodičky z březové kůry, přeploovali řeku a chodili do lesa na jahody, na houby a na oříšky. Sbírat jahody, už to nebyla žádná maličkost: vždyť ti človíčkové byli jako za dva nic, a na oříšky museli lézt dokonce na vysoký keř, a ještě s sebou tahat pilku. Ani jeden človíček by nebyl dokázal utrhnout oříšek jen tak holýma rukama. Museli je uřezávat. Také houby řezali pilou. Uřízli hříbek pěkně u země, rozřezali ho na kusy a po kouskách ho nosili domů. Všichni človíčkové nebyli stejní: jedni si říkali malíčkové a druzí malenky. Malíčkové chodívali buď v dlouhých kalhotách, nebo v krátkých kalhotkách s kšandíčkami, malenky zas nosily nejraději šaty z pestrobarevných látek. Malíčkové se moc neradi trápili s vlasy, bývali proto vždycky nakratoučko ostříhaní, kdežto malenky měly vlasy dlouhé. Tuze rádi si načesávaly všelijaké krásné účesy, zaplétaly si vlasy do dlouhých copů, vplétaly si do nich pentličky nebo v nich nosívaly mašle.

Někteří čtenáři si asi hnedka řeknou, že to jsou určitě všechno výmysly a že ve skutečnosti takoví malíčkové ani nejsou. Ale vždyť také nikdo neříká, že doopravdy jsou. Něco jiného je skutečnost, a něco zas docela jináčího je přece pohádkové město. A v pohádkovém městě, tam může být ledacos.

Otázky k textu: přečtete neúplnou větu a z nabídky vyberte správnou odpověď- zakroužkujte ji

1. Človíčkové nebyli větší než:

- a, maličká jahůdka b, maličká brambůrka c, maličká okurka

2. Zvonečková ulice dostala jméno podle:

- a, zvonků na všech domech b, kytic- zvonků, které tam rostly c, tvaru, který ulice měla- zvonek

3. Na sklizeň hub a oříšků si človíčkové brali:

- a, sekyrku b, nožík c, pilku

4. Houby nosili domů:

- a, rozřezané na kusy b, celé- tahali je provazy c, sušili je na místě, pak je odnesli

5. Malenky nejraději nosily:

- a, šaty z puntíkatých látek b, šaty z proužkovaných látek c, šaty z pestrobarevných látek

Co znamená výraz „za dva nic“? Vyhledej v textu a napiš, jak tomu rozumíš.

Jak bys pojmenoval/a ulici, ve které bydlíš _____

Jak bys pojmenoval/a ulici, kam chodíš do školy _____

Název vyber podle toho, co se Ti tam líbí, nemusí to být podle kytíček.

Nakresli, jak si představuješ malíčka/pokud jsi chlapec nebo malenku/ pokud jsi dívka.
Můžeš jim dát jméno.

Prosím rodiče/prarodiče o zhodnocení vaší společné aktivity

1. Která aktivita se líbila nejvíce Vám _____, která dítěti _____?
2. Porozumělo dítě výrazu „za dva nic“ a) po přečtení věty b) po vašem vysvětlení c) samo
Nehodící se škrtněte.
3. Četli jste již někdy vašemu dítěti tuto knihu? Vzpomnělo si na ni?

4. Napište název oblíbené knihy vašeho dítěte.

Děkuji za spolupráci i za Váš čas.

Jitka Ihnačincová

Milé čtení před usínáním

Text: číst mohou rodiče/prarodiče nebo dítě nebo se ve čtení můžete střídat, záleží na Vás

ČLOVÍČKOVÉ Z KVÍTEČKOVA

V jednom pohádkovém městě žili človíčkové. Človíčkové se jim říkalo proto, že byli docela malilinkatí. Žádný z nich nebyl větší než maličká okurka. Město měli ti človíčkové převelice krásné. Kolem každého domu rostly květiny: sedmikrásky, heřmánek, pampelišky, a dokonce i ulice se tam jmenovaly podle kytiček: Zvonečková ulice, Heřmánková alej nebo Chrpová třída. A město samo se jmenovalo Kvítečkov. Stálo na břehu potoka. Človíčkové mu říkali Okurková řeka, protože na jeho březích rostla spousta okurek. Za řekou byl les. Človíčkové si dělali lodičky z březové kůry, přeplouvali řeku a chodili do lesa na jahody, na houby a na oříšky. Sbírat jahody, už to nebyla žádná maličkost: vždyť ti človíčkové byli jako za dva nic, a na oříšky museli lézt dokonce na vysoký keř, a ještě s sebou tahat pilku. Ani jeden človíček by nebyl dokázal utrhnout oříšek jen tak holýma rukama. Museli je uřezávat. Také houby řezali pilou. Uřízli hříbek pěkně u země, rozřezali ho na kusy a po kouskách ho nosili domů. Všichni človíčkové nebyli stejní: jedni si říkali malíčkové a druhí malenky. Malíčkové chodívali buď v dlouhých kalhotách, nebo v krátkých kalhotkách s kšandíčkami, malenky zas nosily nejraději šaty z pestrobarevných látek. Malíčkové se moc neradi trápili s vlasy, bývali proto vždycky nakraťoučko ostříhaní, kdežto malenky měly vlasy dlouhé. Tuze rádi si načesávaly všelijaké krásné účesy, zaplétaly si vlasy do dlouhých copů, vplétaly si do nich pentličky nebo v nich nosívaly mašle.

Někteří čtenáři si asi hnedka řeknou, že to jsou určitě všechno výmysly a že ve skutečnosti takoví malíčkové ani nejsou. Ale vždyť také nikdo neříká, že doopravdy jsou. Něco jiného je skutečnost, a něco zas docela jinačího je přece pohádkové město. A v pohádkovém městě, tam může být ledacos.

Otázky k textu: přečtěte neúplnou větu a z nabídky vyberte správnou odpověď- zakroužkujte ji

1. Človíčkové nebyli větší než:

- a, maličká jahůdka b, maličká brambůrka ☒ c, maličká okurka

2. Zvonečková ulice dostala jméno podle:

- a, zvonků na všech domech ☒ b, kytiček- zvonků, které tam rostly c, tvaru, který ulice měla- zvonek

3. Na sklizeň hub a oříšků si človíčkové brali:

- a, sekyrku b, nožik ☒ c, pilku

4. Houby nosili domů:

- ☒ a, rozřezané na kusy b, celé- tahali je provazy c, sušili je na místě, pak je odnesli

5. Malenky nejraději nosily:

- a, šaty z puntíkatých látek b, šaty z proužkovaných látek ☒ c, šaty z pestrobarevných látek

Co znamená výraz „za dva nic“? Vyhledej v textu a napiš, jak tomu rozumíš.

ČLOVÍČKOVÉ BYLI MALINKATÍ.

Jak bys pojmenoval/a ulici, ve které bydlíš NA VLÁSKU - PROTOŽE TAM MAMINKA STRÍHÁ VLASY

Jak bys pojmenoval/a ulici, kam chodíš do školy SPORTOVNÍ - LÍBÍ SE MI SPORTOVNÍ AREÁL ŠKOLY

Název vyber podle toho, co se Ti tam líbí, nemusí to být podle kytíček.

Nakresli, jak si představuješ malíčka/pokud jsi chlapec nebo malenku/ pokud jsi dívka.
Můžeš jim dát jméno.

Prosím rodiče/prarodiče o zhodnocení vaší společné aktivity

1. Která aktivita se líbila nejvíce Vám ČTENÍ která dítěti ČTENÍ ?
2. Porozumělo dítě výrazu „za dva nic“ a) po přečtení věty b) po vašem vysvětlení c) samo
Nehodlci se škrtněte.
3. Četli jste již někdy vašemu dítěti tuto knihu? Vzpomnělo si na ni?

NEČETLI

4. Napište název oblíbené knihy vašeho dítěte.

SLAVNÉ PŘÍBĚHY ČTYŘLÍSTKU

Děkuji za spolupráci i za Váš čas.

Jitka Ihnačincová

Milé čtení před usínáním

Text: číst mohou rodiče/prarodiče nebo dítě nebo se ve čtení můžete střídát, záleží na Vás

ČLOVÍČKOVÉ Z KVÍTEČKOVA

V jednom pohádkovém městě žili človíčkové. Človíčkové se jim říkalo proto, že byli docela malilinkatí. Žádný z nich nebyl větší než maličká okurka. Město měli ti človíčkové převelice krásné. Kolem každého domu rostly květiny: sedmikrásky, heřmánek, pampelišky, a dokonce i ulice se tam jmenovaly podle kytic: Zvonečková ulice, Heřmánková alej nebo Chrpová třída. A město samo se jmenovalo Kvítečkov. Stálo na břehu potoka. Človíčkové mu říkali Okurková řeka, protože na jeho březích rostla spousta okurek. Za řekou byl les. Človíčkové si dělali lodičky z březové kůry, přeploovali řeku a chodili do lesa na jahody, na houby a na oříšky. Sbírat jahody, už to nebyla žádná maličkost: vždyť ti človíčkové byli jako za dva nic, a na oříšky museli lézt dokonce na vysoký keř, a ještě s sebou tahat pilku. Ani jeden človíček by nebyl dokázal utrhnout oříšek jen tak holýma rukama. Museli je uřezávat. Také houby řezali pilou. Uřízli hříbek pěkně u země, rozřezali ho na kusy a po kouskách ho nosili domů. Všichni človíčkové nebyli stejní: jedni si říkali malíčkové a druzí malenky. Malíčkové chodívali buď v dlouhých kalhotách, nebo v krátkých kalhotkách s kšandíčkami, malenky zas nosily nejraději šaty z pestrobarevných látek. Malíčkové se moc neradi trápili s vlasy, bývali proto vždycky nakratoučko ostříhaní, kdežto malenky měly vlasy dlouhé. Tuze rádi si načesávaly všelijaké krásné účesy, zaplétaly si vlasy do dlouhých copů, vplétaly si do nich pentličky nebo v nich nosívaly mašle.

Někteří čtenáři si asi hnedka řeknou, že to jsou určitě všechno výmysly a že ve skutečnosti takoví malíčkové ani nejsou. Ale vždyť také nikdo neříká, že doopravdy jsou. Něco jiného je skutečnost, a něco zas docela jináčího je přece pohádkové město. A v pohádkovém městě, tam může být ledacos.

Otázky k textu: přečtete neúplnou větu a z nabídky vyberte správnou odpověď- zakroužkujte ji

1. Človíčkové nebyli větší než:

- a, maličká jahůdka b, maličká brambůrka c, maličká okurka

2. Zvonečková ulice dostala jméno podle:

- a, zvonků na všech domech b, kytic- zvonků, které tam rostly c, tvaru, který ulice měla- zvonek

3. Na sklizeň hub a oříšků si človíčkové brali:

- a, sekyrku b, nožík c, pilku

4. Houby nosili domů:

- a, rozřezané na kusy b, celé- tahali je provazy c, sušili je na místě, pak je odnesli

5. Malenky nejraději nosily:

- a, šaty z puntíkatých látek b, šaty z proužkovaných látek c, šaty z pestrobarevných látek

Co znamená výraz „za dva nic“? Vyhledej v textu a napiš, jak tomu rozumíš.

Jak bys pojmenoval/a ulici, ve které bydlíš _____

Jak bys pojmenoval/a ulici, kam chodíš do školy _____

Název vyber podle toho, co se Ti tam líbí, nemusí to být podle kytíček.

Nakresli, jak si představuješ malíčka/pokud jsi chlapec nebo malenku/ pokud jsi dívka.
Můžeš jim dát jméno.

Prosím rodiče/prarodiče o zhodnocení vaší společné aktivity

1. Která aktivita se líbila nejvíce Vám _____, která dítěti _____?
2. Porozumělo dítě výrazu „za dva nic“ a) po přečtení věty b) po vašem vysvětlení c) samo
Nehodící se škrtněte.
3. Četli jste již někdy vašemu dítěti tuto knihu? Vzpomnělo si na ni?

4. Napište název oblíbené knihy vašeho dítěte.

Děkuji za spolupráci i za Váš čas.

Jitka Ihnačincová

Milé čtení před usínáním

Text: číst mohou rodiče/prarodiče nebo dítě nebo se ve čtení můžete střídat, záleží na Vás

ČLOVÍČKOVÉ Z KVÍTEČKOVA

V jednom pohádkovém městě žili človíčkové. Človíčkové se jim říkalo proto, že byli docela malilinkatí. Žádný z nich nebyl větší než maličká okurka. Město měli ti človíčkové převelice krásné. Kolem každého domu rostly květiny: sedmikrásky, heřmánek, pampelišky, a dokonce i ulice se tam jmenovaly podle kytiček: Zvonečková ulice, Heřmánková alej nebo Chrpová třída. A město samo se jmenovalo Kvítečkov. Stálo na břehu potoka. Človíčkové mu říkali Okurková řeka, protože na jeho březích rostla spousta okurek. Za řekou byl les. Človíčkové si dělali lodičky z březové kůry, přeplouvali řeku a chodili do lesa na jahody, na houby a na oříšky. Sbírat jahody, už to nebyla žádná maličkost: vždyť ti človíčkové byli jako za dva nic, a na oříšky museli lézt dokonce na vysoký keř, a ještě s sebou tahat pilku. Ani jeden človíček by nebyl dokázal utrhnout oříšek jen tak holýma rukama. Museli je uřezávat. Také houby řezali pilou. Uřízli hříbek pěkně u země, rozřezali ho na kusy a po kouskách ho nosili domů. Všichni človíčkové nebyli stejní: jedni si říkali malíčkové a druhí malenky. Malíčkové chodívali buď v dlouhých kalhotách, nebo v krátkých kalhotkách s kšandíčkami, malenky zas nosily nejraději šaty z pestrobarevných látek. Malíčkové se moc neradi trápili s vlasy, bývali proto vždycky nakraťoučko ostříhaní, kdežto malenky měly vlasy dlouhé. Tuze rádi si načesávaly všelijaké krásné účesy, zaplétaly si vlasy do dlouhých copů, vplétaly si do nich pentličky nebo v nich nosívaly mašle.

Někteří čtenáři si asi hnedka řeknou, že to jsou určitě všechno výmysly a že ve skutečnosti takoví malíčkové ani nejsou. Ale vždyť také nikdo neříká, že doopravdy jsou. Něco jiného je skutečnost, a něco zas docela jinačího je přece pohádkové město. A v pohádkovém městě, tam může být ledacos.

Otázky k textu: přečtěte neúplnou větu a z nabídky vyberte správnou odpověď- zakroužkujte ji

1. Človíčkové nebyli větší než:

- a, maličká jahůdka b, maličká brambůrka ☒ c, maličká okurka

2. Zvonečková ulice dostala jméno podle:

- a, zvonků na všech domech ☒ b, kytiček- zvonků, které tam rostly c, tvaru, který ulice měla- zvonek

3. Na sklizeň hub a oříšků si človíčkové brali:

- a, sekyrku b, nožik ☒ c, pilku

4. Houby nosili domů:

- ☒ a, rozřezané na kusy b, celé- tahali je provazy c, sušili je na místě, pak je odnesli

5. Malenky nejraději nosily:

- a, šaty z puntíkatých látek b, šaty z proužkovaných látek ☒ c, šaty z pestrobarevných látek

Co znamená výraz „za dva nic“? Vyhledej v textu a napiš, jak tomu rozumíš.

ČLOVÍČKOVÉ BYLI MALINKATÍ.

Jak bys pojmenoval/a ulici, ve které bydlíš NA VLÁSKU - PROTOŽE TAM MAMINKA STRÍHÁ VLASY

Jak bys pojmenoval/a ulici, kam chodíš do školy SPORTOVNÍ - LÍBÍ SE MI SPORTOVNÍ AREÁL ŠKOLY

Název vyber podle toho, co se Ti tam líbí, nemusí to být podle kytíček.

Nakresli, jak si představuješ malíčka/pokud jsi chlapec nebo malenku/ pokud jsi dívka.
Můžeš jim dát jméno.

Prosím rodiče/prarodiče o zhodnocení vaší společné aktivity

1. Která aktivita se líbila nejvíce Vám ČTENÍ která dítěti ČTENÍ ?
2. Porozumělo dítě výrazu „za dva nic“ a) po přečtení věty b) po vašem vysvětlení c) samo
Nehodlci se škrtněte.
3. Četli jste již někdy vašemu dítěti tuto knihu? Vzpomnělo si na ni?

NEČETLI

4. Napište název oblíbené knihy vašeho dítěte.

SLAVNÉ PŘÍBĚHY ČTYŘLÍSTKU

Děkuji za spolupráci i za Váš čas.

Jitka Ihnačincová

Dobrodružné cestování s knihou

Rodiče, přečtěte prosím svému dítěti následující text a poté společně vypracujte úkoly:

„Ještě že nejedeme na kraj světa,“ pravil Čenda s třemi kelímky limonády v ruce. „Karlštejn není tak daleko, a kdybychom jeli dál, tak by nás bolely nohy.“ „Můžeme si sednout na batoh,“ pravil Mirek a sám se na něj posadil. „Podejte mi limonádu.“ Čenda podal mně a Mirkovi kelímek s limonádou, přičemž mě nějaký tlustý pán právě přimáchl ke stěně chodbičky a zafuněl: „S dovolením...“ Vyšplíchl mi troška z kelímku a Mirek, který seděl pode mnou na batohu, se dotčeně ozval. Chtěl jsem mu vysvětlit, že za to nemůžu já, ale ten tloušťík, co se souká kolem mě, ale už to nebylo třeba, neboť zrovna když Mirek dal kelímek k puse, aby se napil, tloušťík mu ho vykopl z ruky. Hned vedle nás stál holohlavý pán s fotoaparátem, s manželkou a se dvěma děckama, co visely z okýnka a maminka je držela za kalhoty a říkala: „Teď bude tunel, to bude legrace!“ Sotva jsme vjeli do tunelu, začal Mirek řvát, že nemá kelímek a že mu někdo stojí na ruce, a jeden z těch chlapečků začal křičet, že prší, a druhý brečel: „Maminko, maminko, proč jsem celej mokrej?“ Najednou Mirek přestal řvát a docela se mně zdálo, že se zachechtal. Vzápětí se ozvala strašlivá rána a v mihnutí světla v tunelu jsem viděl, že Mirek podrazil tloušťíčkovi, který mu stál na ruce, nohy a že teď tlustý pán padá na Čendu. Čenda se ale v zoufalství přitiskl ke stěně, zrovna tak jako já, a tlustý pán dopadl na holohlavého pána s fotoaparátem a srazil ho k zemi. „Pomóc! Lupič!“ zařval holohlavý pán a jeden z těch chlapečků, co si předtím mamince stěžoval, že je mokrej, teď radostně zavřeštěl: „Gangsteři přepadli Pacifik- expres!“

Napište odpovědi k těmto otázkám:

- Jakým dopravním prostředkem jeli kamarádi na výlet? _____
- Kolik dospělých osob se objevilo v textu? _____. Napište jejich jména nebo je stručně popište

Pak zkontrolujte s textem. Zapomněli jste na někoho? _____

- Znáte jméno třetího kamaráda? _____. Pokud ne, až vylustíte tajenku, dozvíte se ho.

Ukázka textu je z knihy: _____

1. Mirek seděl na ...

1

2. holohlavý pán zařval...

2

3. Čenda koupil... kelímky

3

4. kdo vykopl Mirkovi kelímek...

4

5. kluci jeli na výlet na ...

5

6. pán s fotoaparátem byl...

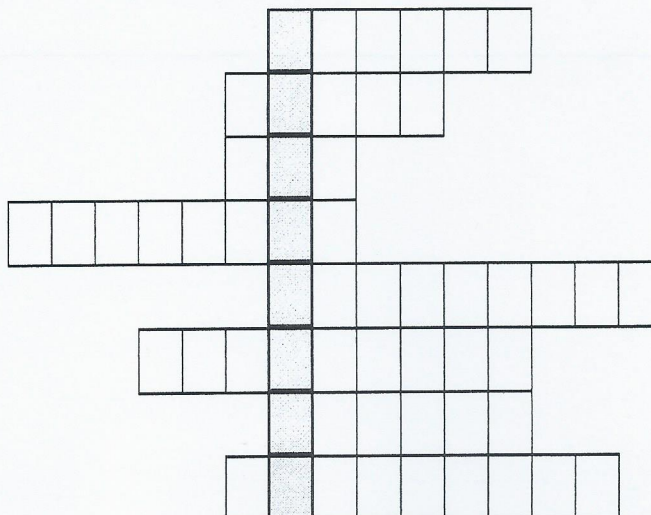
6

7. děti...z okýnka

7

8. nahraď sloveso objasnit

8

Druhou část názvu zjistíš, když z následujícího „hada“ vyškrtáš všechna lichá písmena:

K	L	A	A	C	P	V	Á	Š	L	M	I	J	E	M
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Jel jsi někdy vlakem? Jaký jsi měl pocit, když jsi jel tunelem? Co všechno by se v tunelu mohlo stát?

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity:

- Poradilo si Vaše dítě s tajenkou nebo potřebovalo pomoc?

- Líbila se Vašemu dítěti tato ukázka? Smálo se u ní? Znáte i jiné příběhy Boříka a jeho kamarádů?

Děkuji Vám za spolupráci i za Váš čas

Jitka Ihnačincová

Dobrodružné cestování s knihou

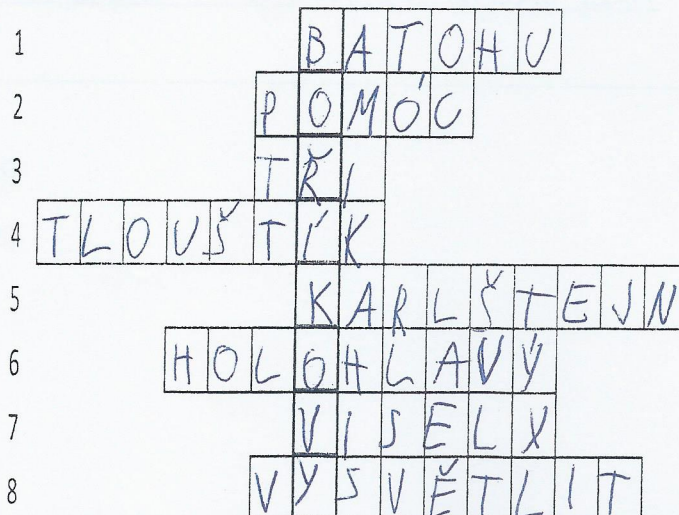
Rodiče, přečtěte prosím svému dítěti následující text a poté společně vypracujte úkoly:

„Ještě že nejedeme na kraj světa,“ pravil Čenda s třemi kelímky limonády v ruce. „Karlštejn není tak daleko, a kdybychom jeli dál, tak by nás bolely nohy.“ „Můžeme si sednout na batoh,“ pravil Mirek a sám se na něj posadil. „Podejte mi limonádu.“ Čenda podal mně a Mirkovi kelímek s limonádou, přičemž mě nějaký tlustý pán právě přimáchl ke stěně chodbičky a zafuněl: „S dovolením...“ Vyšplíchla mi troška z kelímku a Mirek, který seděl pode mnou na batohu, se dotčeně ozval. Chtěl jsem mu vysvětlit, že za to nemůžu já, ale ten tloušťík, co se souká kolem mě, ale už to nebylo třeba, neboť zrovna když Mirek dal kelímek k puse, aby se napil, tloušťík mu ho vykopl z ruky. Hned vedle nás stál holohlavý pán s fotoaparátem, s manželkou a se dvěma děckama, co visely z okýnka a maminka je držela za kalhoty a říkala: „Teď bude tunel, to bude legrace!“ Sotva jsme vjeli do tunelu, začal Mirek řvát, že nemá kelímek a že mu někdo stojí na ruce, a jeden z těch chlapečků začal křičet, že prší, a druhý brečel: „Maminko, maminko, proč jsem celej mokrej?“ Najednou Mirek přestal řvát a docela se mně zdálo, že se zachechtal. Vzápětí se ozvala strašlivá rána a v mžiku světla v tunelu jsem viděl, že Mirek podrazil tloušťíčkovi, který mu stál na ruce, nohy a že teď tlustý pán padá na Čendu. Čenda se ale v zoufalství přitiskl ke stěně, zrovna tak jako já, a tlustý pán dopadl na holohlavého pána s fotoaparátem a srazil ho k zemi. „Pomoc! Lupič!“ zařval holohlavý pán a jeden z těch chlapečků, co si předtím mamince stěžoval, že je mokrej, teď radostně zavřeštěl: „Gangsteři přepadli Pacifik- expres!“

Napište odpovědi k těmto otázkám:

- Jakým dopravním prostředkem jeli kamarádi na výlet? VLAKEM
- Kolik dospělých osob se objevilo v textu? 3. Napište jejich jména nebo je stručně popište
HOLOHLAVÝ PÁN, JEHO MANŽELKA, TLOUŠTÍK
- Pak zkontrolujte s textem. Zapomněli jste na někoho? _____
- Znáte jméno třetího kamaráda? BOŘÍK. Pokud ne, až vylustíte tajenku, dozvíte se ho.
- Ukázka textu je z knihy: BOŘÍKOVY LAPÁLIE

1. Mirek seděl na ...
2. holohlavý pán zařval...
3. Čenda koupil... kelímky
4. kdo vykopl Mirkovi kelímek...
5. kluci jeli na výlet na ...
6. pán s fotoaparátem byl...
7. děti...z okýnka
8. nahraď sloveso objasnit

Druhou část názvu zjistíš, když z následujícího „hada“ vyškrtnáš všechna lichá písmena:

X	L	X	A	X	P	X	Á	X	L	X	I	X	E	X
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Jel jsi někdy vlakem? Jaký jsi měl pocit, když jsi jel tunelem? Co všechno by se v tunelu mohlo stát?

ANO. POCIT-NORMÁL NÍ. NĚKDO BY MOHL NĚKOMU
SLÁPNOUT NA KNOHU, NĚKDO BY MOHL VYPADNOUT Z VLAKU,
NĚKDO BY MOHL SPADNOUT,

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity:

- Poradilo si Vaše dítě s tajenkou nebo potřebovalo pomoc?
Z VĚTŠÍ ČÁSTI SI PORADILLO SAMO – 5 odpovědí z 8.
- Líbila se Vašemu dítěti tato ukázka? Smálo se u ní? Znáte i jiné příběhy Boříka a jeho kamarádů?
LÍBILA MOC. PŘÍMO „ŘEHTALO“. BOHUŽEL NEZNAME,
ALE URČITĚ SI KNIHU ČO NEJDRÍVE POŘÍDÍME.

Děkuji Vám za spolupráci i za Váš čas

Jitka Ihnačincová

Chvilka čtení o Pipi

Čtení pomocí metody I. N. S. E. R. T. (interaktivní poznámkový systém pro efektivní čtení a myšlení). Dítě si pomocí tichého čtení přečte pozorně text. Během čtení si do textu dělá poznámky podle těchto pravidel:

udělej „fajfku“, pokud jsi přečetl informaci, kterou znáš

udělej „plus“, pokud ses dozvěděl novou informaci

udělej „mínus“, pokud jsi přečetl něco, s čím nesouhlasíš

udělej „otazník“, pokud se o informaci chceš dozvědět více

Cirkusová kapela na pódiu najednou spustila břeský pochod. Pipi náruživě tleskala a samým nadšením poskakovala v křesle.

„Za poslouchání se platí taky, nebo je to zadarmo?“ zeptala se.

Vtom se u vstupu do manéže rozhrnul závěs, do manéže vběhl ředitel cirkusu v černém fraku a s bičem v ruce a za ním klusalo deset bílých koní s červenými chocholy na hlavách.

Ředitel práskl bičem a koně klusali dokola. Práskl bičem podruhé a koně se postavili předníma nohama na bariéru. Jeden z koní stál přímo proti Pipi, Tomymu a Anice. Anice nebylo vhod, že se kůň octl tak těsně u ní, a tiskla se v křesle k opěradlu. Zato Pipi se nahnula dopředu, zvedla koni jednu nohu a řekla:

„Ahoj! Můj kůň tě nechá pozdravovat. Má dnes taky narozeniny, jenže nemá mašle na hlavě, ale na ocase.“

Naštěstí Pipi koňskou nohu pustila právě včas, než ředitel cirkusu znovu zapráskal bičem, koně sundali přední nohy z bariéry a pustili se zase do klusu.

Když bylo číslo u konce, ředitel se zdvořile uklonil a koně odklusali z manéže. Za okamžik se závěs rozhrnul znova a do manéže vběhl oslnivě bílý kůň. Na hřbetě mu stála krásná dáma v trikotu ze zeleného hedvábí. V programu stálo, že se jmenuje miss Carmencita.

✓	–	+	?

1, Nyní prosím, ať dítě nebo Vy přepíše informace podle značek do tabulky.

2, Společně si přečtete informace označené „mínus“ a prodiskutujete. Řekněte dítěti svůj názor.

3, Stručně napište, u které informace označené „mínus“ jste se shodli: _____

u které informace jste se neshodli: _____.

4, Nyní vyberte jednu informaci z tabulky označené „otazník“, slovo nebo větu napište

Jaký zdroj použijete k vysvětlení této informace? _____

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity:

1, Jak se dítěti pracovalo s touto metodou? _____

2, Přečetlo si dítě jednou nebo vícekrát ukázkou, aby mohlo označit informace? _____

3, Domníváte se, že by pomocí této metody dítě mohlo pracovat s odborným textem v učebnici?

4, Jaký je Váš názor na tuto metodu. Napište 3 zdroje, které může Vaše dítě použít pro vysvětlení informací v kolonce „?“.

Děkuji za spolupráci i za Váš čas

Jitka Ihnačincová

Chvilka čtení o Pipi

Čtení pomocí metody I. N. S. E. R. T. (interaktivní poznámkový systém pro efektivní čtení a myšlení). Dítě si pomocí tichého čtení přečte pozorně text. Během čtení si do textu dělá poznámky podle těchto pravidel:

udělej „fajfku“, pokud jsi přečetl informaci, kterou znáš

udělej „plus“, pokud ses dozvěděl novou informaci

udělej „mínus“, pokud jsi přečetl něco, s čím nesouhlasíš

udělej „otazník“, pokud se o informaci chceš dozvědět více

Cirkusová kapela na pódiu najednou spustila ^{2 +} břeskňý pochod. Pipi náruživě tleskala a samým nadšením poskakovala v křesle.

„Za poslouchání se platí taky, nebo je to zadarmo?“ zeptala se.

Vtom se u vstupu do manéže rozhrnul závěs, do manéže vběhl ředitel cirkusu v černém fraku a s bičem v ruce a za ním klusalo deset bílých koní s červenými chocholy na hlavách.

Ředitel práskl bičem a koně klusali dokola. Práskl bičem podruhé a koně se postavili předníma nohama na bariéru. Jeden z koní stál přímo proti Pipi, Tomymu a Anice. Anice nebylo vhod, že se kůň octl tak těsně u ní, a tiskla se v křesle k opěradlu. Zato Pipi se nahnula dopředu, zvedla koni jednu nohu a řekla:

„Ahoj! Můj kůň tě nechá pozdravovat. Má dnes taky narozeniny, jenže nemá mašle na hlavě, ale na ocase.“

Naštěstí Pipi koňskou nohu pustila právě včas, než ředitel cirkusu znovu zapráskal bičem, koně sundali přední nohy z bariéry a pustili se zase do klusu.

Když bylo číslo u konce, ředitel se zdvořile uklonil a koně odklusali z manéže. Za okamžik se závěs rozhrnul znova a do manéže vběhl oslnivě bílý kůň. Na hřbetě mu stála krásná dáma v trikotu ze zeleného hedvábí. V programu stálo, že se jmenuje miss Carmencita.

✓	-	+	?
bílí koně		břeskňý pochod	břeskňý pochod
klusají dokola			

1, Nyní prosím, ať dítě nebo Vy přepíše informace podle značek do tabulky.

2, Společně si přečtete informace označené „mínus“ a prodiskutujete. Řekněte dítěti svůj názor.

3, Stručně napište, u které informace označené „mínus“ jste se shodli: _____

u které informace jste se neshodli: _____

4, Nyní vyberte jednu informaci z tabulky označené „otazník“, slovo nebo větu napište

bruskový pochod

Jaký zdroj použijete k vysvětlení této informace? internet

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity:

1, Jak se dítěti pracovalo s touto metodou? Moc to neclápal, po

vysvětlení dobře.

2, Přečetlo si dítě jednou nebo vícekrát ukázkou, aby mohlo označit informace? vícakrát

3, Domníváte se, že by pomocí této metody dítě mohlo pracovat s odborným textem v učebnici?

asi ano

4, Jaký je Váš názor na tuto metodu. Napište 3 zdroje, které může Vaše dítě použít pro vysvětlení informací v kolonce „?“.

Metoda je dost složitá

internet, slovník, rodiče

he he P.

Děkuji za spolupráci i za Váš čas

Jitka Ihnačincová

Záhadné čtení s překvapením

Dítě si potichu čte krátkou ukázkou, potom si ji přečtete i Vy a společně prosím vypracujte úkoly.

Nu, a odpoledne stojí tedy Luisa, Truda, Brigita a ostatní děti u velkých, doširoka otevřených železných vrat a čekají napjatě na autobus, který má přivést nováčky z nejbližší železniční stanice. Jestli vlak neměl zpoždění, měli by už vlastně...

Tu se ozve houkačka. „Už jedou!“ Po silnici přijíždí autobus, opatrně zahýbá do vrat a zastavuje. Šofér vystupuje a pomáhá jednomu děvčátku po druhém dolů na zem. Ale nestaví na zem jenom holčičky, nýbrž i kufry a panenky, brašny a koše, balíčky a látkové psy, kolečkové brusle a deštníčky, termosky a pláště do deště, stočené vlněné pokrývky a obrázkové knihy, botanické torby a sítky na motýly, páté přes deváté.

Nakonec se ve dveřích autobusu objeví s celým svým majetkem dvacátá holčička. Vážně vyhlížející stvoření. Šofér vztáhne ochotně ruce.

Malá zavrtí hlavou, až se jí rozhoupou oba copy. „Děkuji, já sama,“ říká zdvořile, ale rozhodně vážné děvčátko a slézá hbitě ze stupátka. Dole se rozhlédne s rozpačitým úsměvem kolem sebe. Najednou vykulí oči. Vytřeštěně zírá na Luisu. A tu Luisa také vyvalí oči. Ulekaně pohlíží té nové do obličeje.

Ostatní děti a slečna Ulrika se dívají vyjeveně z jedné na druhou. Šofér si posunul čepici do týlu, podrbal se ve vlasech a zapomněl zavřít ústa. Co se stalo?

- 1) Stručně napiš, co se asi mohlo stát?

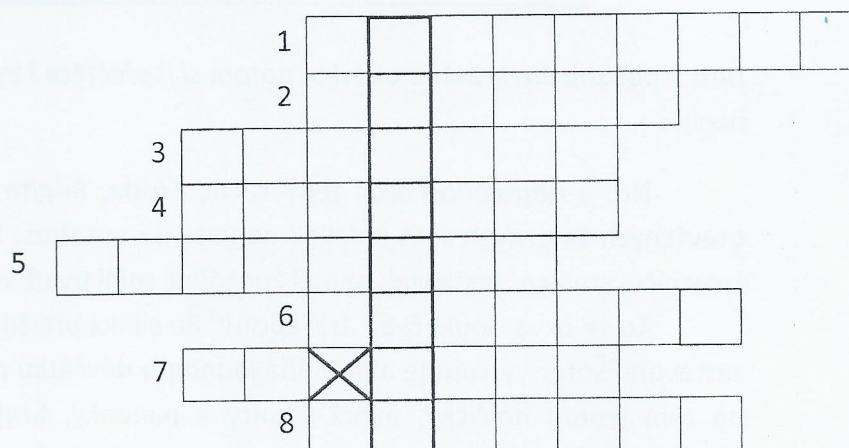
- 2) Výraz „páté přes deváté“ zkus napsat jinými slovy.

- 3) Ve které zemi se asi příběh odehrává? Podle čeho jste usoudili?

- 4) Ve které roční době se asi příběh odehrává? Podle čeho tak odhadujete?

Křížovka s překvapením:

1. Kdy přijely nové holčičky?
2. Kolik bylo nových holčiček?
3. Jaký dopravní prostředek přivezl nováčky?
4. Jak čekaly děti na nováčky?
5. Co oznámilo příjezd nováčků?
6. Co s sebou holčičky přivezly?
7. Kam si řidič posunul čepici?
8. Věci, které vlastníš, jsou tvůj...

Luisa a Lotka jsou

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity:

Který úkol zaujal nejvíce Vaše dítě? _____ Který Vás? _____

Četli jste knihu, ze které byla ukázka? _____

Máte ve svém okolí dvojčata? _____ Co mají společného? _____

_____ V čem se liší? _____

Děkuji Vám za spolupráci i za Váš čas.

Jitka Ihnačincová

Záhadné čtení s překvapením

Dítě si potichu čte krátkou ukázkou, potom si ji přečtete i Vy a společně prosím vypracujte úkoly.

Nu, a odpoledne stojí tedy Luisa, Truda, Brigita a ostatní děti u velkých, doširoka otevřených železných vrat a čekají napjatě na autobus, který má přivést nováčky z nejbližší železniční stanice. Jestli vlak neměl zpoždění, měli by už vlastně...

Tu se ozve houkačka. „Už jedou!“ Po silnici přijíždí autobus, opatrně zahýbá do vrat a zastavuje. Šofér vystupuje a pomáhá jednomu děvčátku po druhém dolů na zem. Ale nestaví na zem jenom holčičky, nýbrž i kufry a panenky, brašny a koše, balíčky a látkové psy, kolečkové brusle a deštníčky, termosky a pláště do deště, stočené vlněné pokrývky a obrázkové knihy, botanické torby a sítky na motýly, páté přes deváté.

Nakonec se ve dveřích autobusu objeví s celým svým majetkem dvacátá holčička. Vážně vyhlížející stvoření. Šofér vztáhne ochotně ruce.

Malá zavrtí hlavou, až se jí rozhoupou oba copy. „Děkuji, já sama,“ říká zdvořile, ale rozhodně vážné děvčátko a slézá hbitě ze stupátka. Dole se rozhlédne s rozpačitým úsměvem kolem sebe. Najednou vykulí oči. Vytřeštěně zírá na Luisu. A tu Luisa také vyvalí oči. Ulekaně pohlíží té nové do obličeje.

Ostatní děti a slečna Ulrika se dívají vyjeveně z jedné na druhou. Šofér si posunul čepici do týlu, podrbal se ve vlasech a zapomněl zavřít ústa. Co se stalo?

- 1) Stručně napiš, co se asi mohlo stát?

LUIA A TA NOVA JSOU SI PODOBNÉ JAKO
VEJJE VEJCI. VEDVA NA KYDENÍ A DRUHÁ UTOŽENÉ COŘANIKY

- 2) Výraz „páté přes deváté“ zkus napsat jinými slovy.

CHAS, ZOMOTANÉ VĚCI, NEDÍ MELE PÁTÉ
PŘES DEVÁTÉ

- 3) Ve které zemi se asi příběh odehrává? Podle čeho jste usoudili?

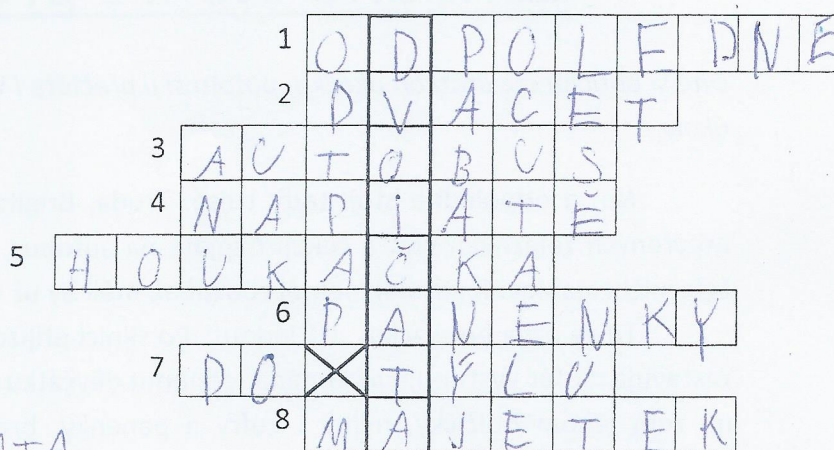
BAVORSKO - NAŠLI JSME UKÁZKY

- 4) Ve které roční době se asi příběh odehrává? Podle čeho tak odhadujete?

PODZIM PODLE HRÁČEK A VĚCI
(SÍTKA NA MOTÝLY, PLAŠTĚNKY, POKRÝVKY ...)

Křížovka s překvapením:

1. Kdy přijely nové holčičky?
2. Kolik bylo nových holčiček?
3. Jaký dopravní prostředek přivezl nováčky?
4. Jak čekaly děti na nováčky?
5. Co oznámilo příjezd nováčků?
6. Co s sebou holčičky přivezly?
7. Kam si řidič posunul čepici?
8. Věci, které vlastníš, jsou tvůj...

Luisa a Lotka jsou DVOJČATA

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity:

Který úkol zaujal nejvíce Vaše dítě? KŘÍŽOVKA Který Vás? KŘÍŽOVKA

Četli jste knihu, ze které byla ukázka? NE

Máte ve svém okolí dvojčata? ANO Co mají společného? NEVÍM

V čem se liší? NEJSOU SI PODOBNÍ, JE TO KLUK A HOLKA

Děkuji Vám za spolupráci i za Váš čas.

Jitka Ihnačincová

Dobrodružné čtení

Tichým čtením přečtěte následující text a pak společně vypracujte úkoly.

Udržoval jasný, blanoucí oheň, protože věděl, že to je poslední překážka mezi jeho tělem a jejich hladovými tesíky. Jeho dva psi se drželi blízko u něho, každý po jednom boku, tiskli se k němu, hledající ochlanu, vyli a kňučeli, a občas divoce zavrčeli, když se některý z vlků odvážil neobvykle blízko. V takovou chvíli, když psi zavrčeli, celý kruh se pohnul, vlci vyskakovali na noty a pokoušeli se dostat až k nim a kolem nich se rozezněl sbor hladového vytí a vrčení. Pak se zase kruh uklidnil, vlci se usadili a tu a tam některý pokračoval v přerušovaném spánku.

Ale přece jen se kruh kolem Henryho neustále stehoval. Kousek po kousku, po centimetrech, jeden či druhý vlk, plazíce se po bříše, sužovali kruh, až se přiblížili na jediná skok. Tu popadal Henry z ohniště hořící větve a kázel je po smečce. Couvali překotně, vztekale pošťkávali a polekaně vrčeli, když dobře mířená větev zasáhla a popálila některé příliš dotěrné zvíře.

1, Znáš knihu, ze které byla tato ukázka? Napiš její název.

2, Při pozorném čtení jsi jistě našel nějaké chyby. V textu je oprav a z chybných písmenek sestav tajenku. Dozvíš se, zda jsi 1. úkol vyřešil správně.

--	--	--	--

--	--	--	--	--

3, Popiš svými slovy situaci, ke které došlo v ukázce.

4, Vytvoř ilustraci k tomuto krátkému textu.

5, Autorem knihy, ze které byla ukázka, je Jack London. Víš, jaké byl národnosti? _____ Znáš jeho další díla? _____

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity.

1, Podařilo se dítěti najít všechny chyby v textu? _____

2, Zaujala Vašeho syna/ dceru* ukázka? Má rád/ a dobrodružné knihy?

3, Použilo dítě u otázky 5 nějaký informační zdroj? _____ Jaký? _____

Poradil/ a jste mu Vy? _____

*Nehodící se škrtněte

Děkuji za spolupráci i za Váš čas

Jitka Ihnačincová

Dobrodružné čtení

Přichým čtením přečtete následující text a pak společně vypracujete úkoly.

Udržoval jasný, ^Pblanoucí oheň, protože věděl, že to je poslední překážka mezi jeho tělem a jejich hladovými ^Atesíky. Jeho dva psi se drželi blízko u něho, každý po jednom boku, tiskli se k němu, hledající ^Rochlanu, vyli a kňučeli, a občas divoce zavrčeli, když se některý z vlků odvážil neobvykle ^Iblízko. V takovou chvíli, když psi zavrčeli, celý kruh se pohnul, vlci vyskakovali na ^Hnoty a pokoušeli se dostat až k nim a kolem nich se rozezněl sbor hladového vytí a vrčení. Pak se zase kruh uklidnil, vlci se usadili a tu a tam některý pokračoval v přerušovaném spánku.

Ale přece jen se kruh kolem Henryho neustále ^Astěhoval. Kousek po kousku, po centimetrech, jeden či druhý vlk, plazíce se po ^Zbřiše, ^Ižužovali kruh, až se přiblížili na ^Vjediná skok. Tu popadal Henry z ohniště hořící větve a ^Hkázel je po smečce. Couvali překotně, vztekale poštekávali a polekaně vrčeli, když dobře mířená větev zasáhla a popálila některé příliš dotěrné zvíře.

1. Zkus knihu, ze které bylo toto odřezáno? Napíš její název.

101 dalmatinců

2. Při podobném čtení jistě našel nějaké chyby. V textu je oprav a z chybných písmének sestav rajenku. Dozvíš se, zda jsi i úkol vyřešil správně.

B I L Y

T E S Á K

3. Popiš svůj příběh státní, je každé psího v úkolu.

je to o vlciach. Běží napadly Henryho a
Henry se vymanil pomocí ohně.

4. Vytvoř ilustraci k románu krátkému textu.

5. Autorem knihy, ze které bylo ukázkou, je Jan Šindler. VŠ, jaké by

tematické americký povídkář Volně divočiny a povídky z Aljašky lida z prapsti
Démon alkohol

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity.

1, Podařilo se dítěti najít všechny chyby v textu? ne

2, Zaujala Vašeho syna/ dceru* ukázka? Má rád/ a dobrodružné knihy?

jo

3, Použilo dítě u otázky 5 nějaký informační zdroj? ano Jaký? internet

Poradil/ a jste mu Vy? ano

*Nehodící se škrtněte

Prostředkem

Děkuji za spolupráci i za Váš čas

Jitka Ihnačincová

Krásné čtení pro chvíle pohody

První část textu čte potichu rodič, druhou část čte potichu dítě. Společně pak vypracují úkoly. Nezáleží na pořadí úkolů, jen splněné úkoly odškrtněte.

A Zeus dá uzavřít do jeskyň severák s větry rozhánějícími mraky a vypustí jižní vítr. Jižní vítr zamává mokrými křídly a vzlétne, na čele mu sedí hustá mlha a z šedivých vousů mu stéká déšť. Pravicí tiskne a trhá temná mračna a vypouští vodní přívaly. Bůh vod Poseidón pomáhá svému bratru Diovi. Svolá bohy všech řek a poručí jim, aby dali proudům vystoupit z břehů, aby strhávali hráze a poslali vlny do lidských příbytků. Tu vystoupí řeky z řečišť a zatopí vesnice i města, přikryjí obilí, keře i stromy a hladina stoupá nad střechy domů a brzy zmizí pod vodou i špičky věží. Lidé se snaží spasit se plaváním, ale zalykají se bíčujícím deštěm a jen málokomu se podaří dosáhnout vrcholků hor. Brzy však stoupne voda i nad vrcholky hor a spláchne lidi do hlubin nového nekonečného moře. Jiní lidé nasedli do člunů a do lodí a zápasí na vzdutých vlnách o holý život. Ztroskotávají na skalnatých mělčinách, jež před nedávnem ještě byly hřebeny nejvyšších pohoří. Zvědavé ryby plují hluboko pod hladinou v korunách stromů a prohánějí se v domech a chrámech, jejichž okna a dveře vylomily rozbouřené vlny. Jeleni, kanci a vlci zápasí marně s vlnami a lesy obývají delfíni. Země se stala jediným mořem. Leckterý pták unavený letem padl do vody, když neměl, kde by odpočinul. Koho nepohltily vlny, zemřel hladu.

V krajině Fókis se zvedala nad vodní plání ještě hora Parnas. K této hoře zamířil malý člun, v kterém se plavil Deukalión, syn Prométheův, s manželkou Pyrrhou. Prométheus je včas varoval a dal jim pevný člun. Jakmile Zeus zpozoroval, že z celého lidstva zbývají jen Deukalión a Pyrrha, lidé spravedliví, poctiví a bohabojní, rozptýlil mraky a ukázal nebesům zem a oblohu zemi. Také Poseidón odložil trojzubou vidlici, kterou čeřil moře, zavolal svého syna Tritóna a rozkázal mu, aby zatroubil na obrovskou lasturu. Tritón uměl na ni troubit tak mocně, že naplnil troubením ovzduší celého světa. Zatroubil a vody začaly ustupovat, řeky vstoupily do svých řečišť a moře dostalo opět břehy. Deukalión s Pyrrhou přistáli u hory Parnas, padli na kolena a děkovali bohům za záchranu. Pak se rozhlédli kolem sebe a viděli jen pustou zemi. Lesy měli ve větvích ještě kusy bahna a celá krajina byla tichá, bez života. Povzdechl Deukalión: „Milá Pyrrho, zbyli jsme jediní z celého lidstva. Co si počneme? Kéž bych dovedl jako můj otec Prométheus dát hlíně tvar člověka a vdechnout jí život!“ Se slzami v očích se modlili Deukalión a Pyrrha na stupních polorozpadlého, mechem zarostlého chrámu bohyně Themis, matky Prométheovy. Prosili, aby jim pomohla vzkřísit na mrtvé zemi opět život. Dojatá bohyně jim poradila: „Vyjděte z chrámu, zahalte hlavy a házejte za sebe kosti veliké matky.“

1. Zkus vymyslet název báje, ze které byl tento úryvek.

.....

2. Jak bys vysvětlil radu bohyně Themis: „Vyjděte z chrámu, zahalte hlavy a házejte za sebe kosti veliké matky“.

.....
.....

3. Tato ukázka je z knihy Staré řecké báje a pověsti.

Autorem knihy je:

(tajenku získáš, když

Správně určíš antonyma)

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

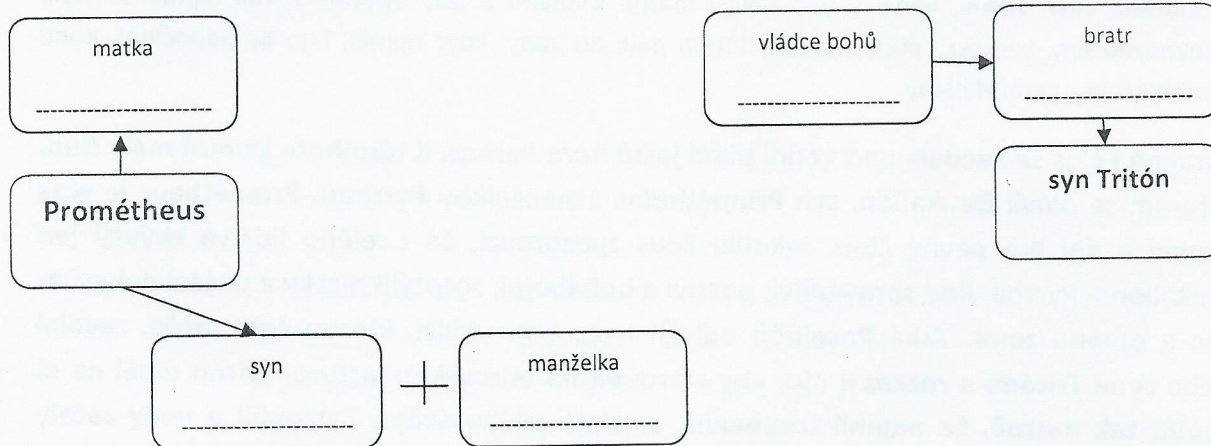
1 2 3 4 5 2 6 1 7 8 9 10 4

Hledej antonyma. Písmena, která jsou za nimi uvedená, napiš ve správném pořadí do tajenky.

1. HLOUPÝ
2. SILNÝ
3. NÁŠ
4. OPTIMISTA
5. PRACOVITÝ
6. PROMOČENÝ
7. ZVLÁŠTNÍ
8. MALÝ
9. NÍZKÝ
10. ZAROSTLÝ

LÍNÝ	R
VELKÝ	I
SLABÝ	D
CHYTRÝ	E
VYSOKÝ	Š
PESIMISTA	A
SUCHÝ	P
HOLÝ	K
CIZÍ	U
OBYČEJNÝ	T

3. Doplň „Stromy života“:

Rada bohyně Thémis: veliká matka = země, kosti veliké matky = kameny v hlíně.

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity:

Jakou knihu čte právě Vaše dítě? _____

Vybral mu ji někdo? _____

Jakou knihu čtete Vy? _____

Jaký zdroj byste použili k ověření pravdivosti tohoto textu? _____

Který úkol Vás nejvíce zaujal? _____

Máte zájem o podobné zpracování další knihy? _____

Děkuji za spolupráci a Váš čas
Jitka Ihnačincová

Krásné čtení pro chvíle pohody

První část textu čte potichu rodič, druhou část čte potichu dítě. Společně pak vypracují úkoly. Nezáleží na pořadí úkolů, jen splněné úkoly odškrtnějte.

A Zeus dá uzavřít do jeskyň severák s větry rozhánějícími mraky a vypustí jižní vítr. Jižní vítr zamává mokkými křídly a vzletne, na čele mu sedí hustá mlha a z šedivých vousů mu stéká déšť. Pravicí tiskne a trhá temná mračna a vypouští vodní přívaly. Bůh vod Poseidón pomáhá svému bratru Diovi. Svolá bohy všech řek a poručí jim, aby dali proudům vystoupit z břehů, aby strhávali hráze a poslali vlny do lidských příbytků. Tu vystoupí řeky z řečišť a zatopí vesnice i města, přikryjí obilí, keře i stromy a hladina stoupá nad střechy domů a brzy zmizí pod vodou i špičky věží. Lidé se snaží spasit se plaváním, ale zalykají se bičujícím deštěm a jen málokomu se podaří dosáhnout vrcholků hor. Brzy však stoupne voda i nad vrcholky hor a spláchne lidi do hlubin nového nekonečného moře. Jiní lidé nasedli do člunů a do lodí a zápasí na vzdutých vlnách o holý život. Ztroskotávají na skalnatých mělčinách, jež před nedávnem ještě byly hřebeny nejvyšších pohoří. Zvědavé ryby plují hluboko pod hladinou v korunách stromů a prohánějí se v domech a chrámech, jejichž okna a dveře vylomily rozbouřené vlny. Jeleni, kanci a vlci zápasí marně s vlnami a lesy obývají delfíni. Země se stala jediným mořem. Leckterý pták unavený letem padl do vody, když neměl, kde by odpočinul. Koho nepohltily vlny, zemřel hladu.

V krajině Fókis se zvedala nad vodní plání ještě hora Parnas. K této hoře zamířil malý člun, v kterém se plavil Deukalión, syn Prométheův, s manželkou Pyrrhou. Prométheus je včas varoval a dal jim pevný člun. Jakmile Zeus zpozoroval, že z celého lidstva zbývají jen Deukalión a Pyrrha, lidé spravedliví, poctiví a bohabojní, rozptýlil mraky a ukázal nebesům zem a oblohu zemi. Také Poseidón odložil trojzubou vidlici, kterou čeřil moře, zavolal svého syna Tritóna a rozkázal mu, aby zatroubil na obrovskou lasturu. Tritón uměl na ni troubit tak mocně, že naplnil troubením ovzduší celého světa. Zatroubil a vody začaly ustupovat, řeky vstoupily do svých řečišť a moře dostalo opět břehy. Deukalión s Pyrrhou přistáli u hory Parnas, padli na kolena a děkovali bohům za záchranu. Pak se rozhlédli kolem sebe a viděli jen pustou zemi. Lesy měli ve větvích ještě kusy bahna a celá krajina byla tichá, bez života. Povzdechl Deukalión: „Milá Pyrrho, zbyli jsme jediní z celého lidstva. Co si počneme? Kéž bych dovedl jako můj otec Prométheus dát hlíně tvar člověka a vdechnout jí život!“ Se slzami v očích se modlili Deukalión a Pyrrha na stupních polorozpadlého, mechem zarostlého chrámu bohyně Themis, matky Prométheovy. Prosili, aby jim pomohla vzkřísit na mrtvé zemi opět život. Dojatá bohyně jim poradila: „Vyjděte z chrámu, zahalte hlavy a házejte za sebe kosti veliké matky.“

1. Zkus vymyslet název báje, ze které byl tento úryvek.

Báje o Deukaliónovi a Pyrrze

2. Jak bys vysvětlil radu bohyně Themis: „Vyjděte z chrámu, zahalte hlavy a házejte za sebe kosti veliké matky“.

Vyjděte z chrámu, neohlížejte se po zádech a vyhoďte se nové město.

3. Tato ukázka je z knihy Staré řecké báje a pověsti.

Autorem knihy je:

(tajenku získáš, když

Správně určíš antonyma)

EDUARD

PETIŠKA

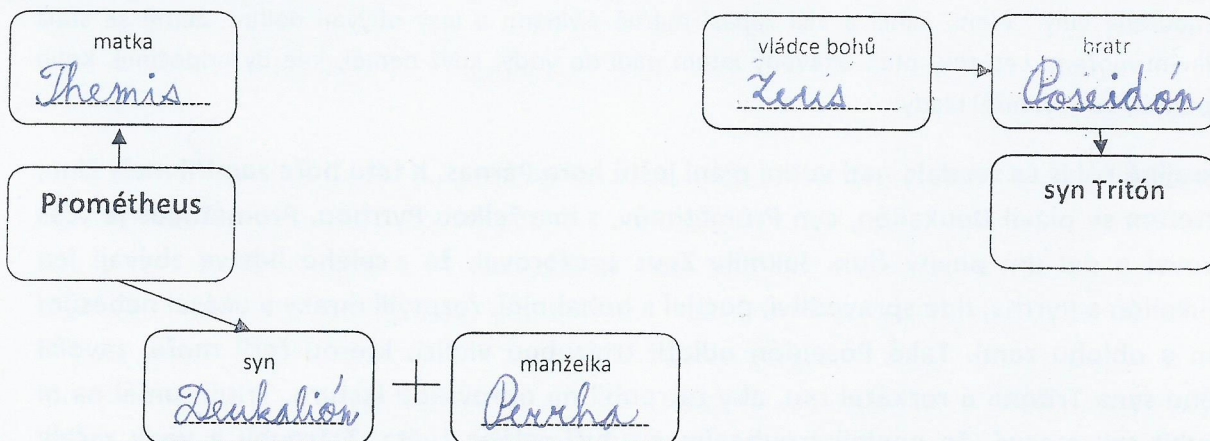
1 2 3 4 5 2 6 1 7 8 9 10 4

Hledej antonyma. Písmena, která jsou za nimi uvedená, napiš ve správném pořadí do tajenky.

1. HLOUPÝ
2. SILNÝ
3. NÁŠ
4. OPTIMISTA
5. PRACOVITÝ
6. PROMOČENÝ
7. ZVLÁŠTNÍ
8. MALÝ
9. NÍZKÝ
10. ZAROSTLÝ

LÍNÝ	R
VELKÝ	I
SLABÝ	D
CHYTRÝ	E
VYSOKÝ	S
PESIMISTA	A
SUCHÝ	P
HOLÝ	K
CIZÍ	U
OBYČEJNÝ	T

3. Doplň „Stromy života“:

Rada bohyně Thémis: veliká matka = země, kosti veliké matky = kameny v hlíně.

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity:

Jakou knihu čte právě Vaše dítě? Čarodějky z jizdecké školy

Vybral mu ji někdo? Tykhála si ji sama.

Jakou knihu čtete Vy? Umu' začínou.

Jaký zdroj byste použili k ověření pravdivosti tohoto textu? Knihovna, internet.

Který úkol Vás nejvíce zaujal? Přesvědčení rady bohyně Thémis.

Máte zájem o podobné zpracování další knihy? Ano.

Děkuji za spolupráci a Váš čas
Jitka Ihnačincová

Trocha historie před spaním

Pomocí tichého čtení přečtete následující text. Nejprve čte dítě, potom rodič. Pak společně vypracujte úkoly. Rodiče prosím o zhodnocení v závěrečné tabulce.

U svého koženého stanu, odloučen od všech ostatních lovců, seděl zamlklý Njan. Ostrým pazourkem vyřezával z úlomků mamutiho klu. Začíná se mu stýskat. Niana mu všude schází. Chce ji zavolat a vzpomene si, že tu už není. Když zahynula, přijal neštěstí s klidem jako vlk, jemuž družka v boji padne. Ale teď se ho víc a více zmocňoval lidský cit- potřeba družné bytosti, kterou nelze ničím nahradit. Niana byla sice jen jeho pomocnicí a nebyla mu rovna, ale Njan si uvědomoval, že byla přece jen něčím víc nežli otrokyní. Nedovedl to chápat ani vyjádřit, jen cítil tíživou tesknotu, jež naplňovala jeho nitro.

Njan bloudil kolem tábora a bezděky sešel až k slepému rameni Dyje. Hle, tu pod olšovým keřem někdo sedí! Asi číhá na ryby. Njan šel nevšímavě mimo. Však přece pohlédl pod keř...a hle! Toť Kopčem, jeden z jeho synů v tlupě. Zakňučel nosem. Zamyšlený hoch překvapen vyskočil, a poznav otce, usmál se. Njan se zastavil. Otec i syn pohlíželi na lesklou vodní hladinu. Kopčem vzhlédl vlhkýma očima k lovcí, který byl dlouho druhem jeho matky a také prý jeho otcem. Njan neměl náladu, aby se bavil se synkem, a chystal se odejít. Kopčem vykročil na okraj břehu a zakňoural. Ukazoval rukou na vodu.

1, V první části textu vyhledej podstatné a okrajové informace. Podstatné informace podtrhni.

2, Podstatné informace napiš svými slovy. _____

3, Porovnej postavení muže a ženy v Pravěku a v současnosti. Prodiskutuj s rodiči.

Pravěk		Současnost	
Muž	Žena	Muž	Žena

4, Jak bys pomocí symbolů, značek či obrázků vyjádřil /a setkání Njana s Kopčemem?

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity

1, V úkolu č. 3 jsme se shodli na _____

neshodli na _____

2, Poznalo dítě, z jaké knihy byla ukázka? _____. Četlo tuto knihu? _____

3, Jaké jsou oblíbené knihy Vašeho dítěte? _____

4, Vybírá si Vaše dítě knihy samo, na doporučení kamarádů nebo na Vaše doporučení?

Děkuji za spolupráci i za Váš čas

Jitka Ihnačincová

Trocha historie před spaním

Pomocí lichého slova v každém větu vyjádřte hlavní myšlenku textu. Pokud společně vyplníte, můžete si vzájemně ověřit odpovědi a dohodnout se na bližší význam slova.

U svého koženého stanu, odloučen od všech ostatních lovců, seděl zamlklý Njan. Ostrým pazourkem vyřezával z úlomků mamutího klu. Začíná se mu stýskat. Niana mu všude schází. Chce ji zavolat a vzpomene si, že tu už není. Když zahynula, přijal neštěstí s klidem jako vlk, jemuž družka v boji padne. Ale teď se ho víc a více zmocňoval lidský cit- potřeba družné bytosti, kterou nelze ničím nahradit. Niana byla sice jen jeho pomocnicí a nebyla mu rovná, ale Njan si uvědomoval, že byla přece jen něčím víc nežli otrokyní. Nedovedl to chápat ani vyjádřit, jen cítil těživou tesknost, jež naplňovala jeho nitro.

Njan bloudil kolem tábora a bezděky sešel až k slepému rameni Dyje. Hle, tu pod olšovým keřem někdo sedí! Asi číhá na ryby. Njan šel nevšímavě mimo. Však přece pohlédl pod keř...a hle! Toť Kopčem, jeden z jeho synů v tlupě. Zakňučel nosem. Zamyšlený hoch překvapen vyskočil, a poznav otce, usmál se. Njan se zastavil. Otec i syn pohlíželi na lesklou vodní hladinu. Kopčem vzhlédl vlhkýma očima k lovcí, který byl dlouho druhem jeho matky a také prý jeho otcem. Njan neměl náladu, aby se bavil se synkem, a chystal se odejít. Kopčem vykročil na okraj břehu a zakňoural. Ukazoval rukou na vodu.

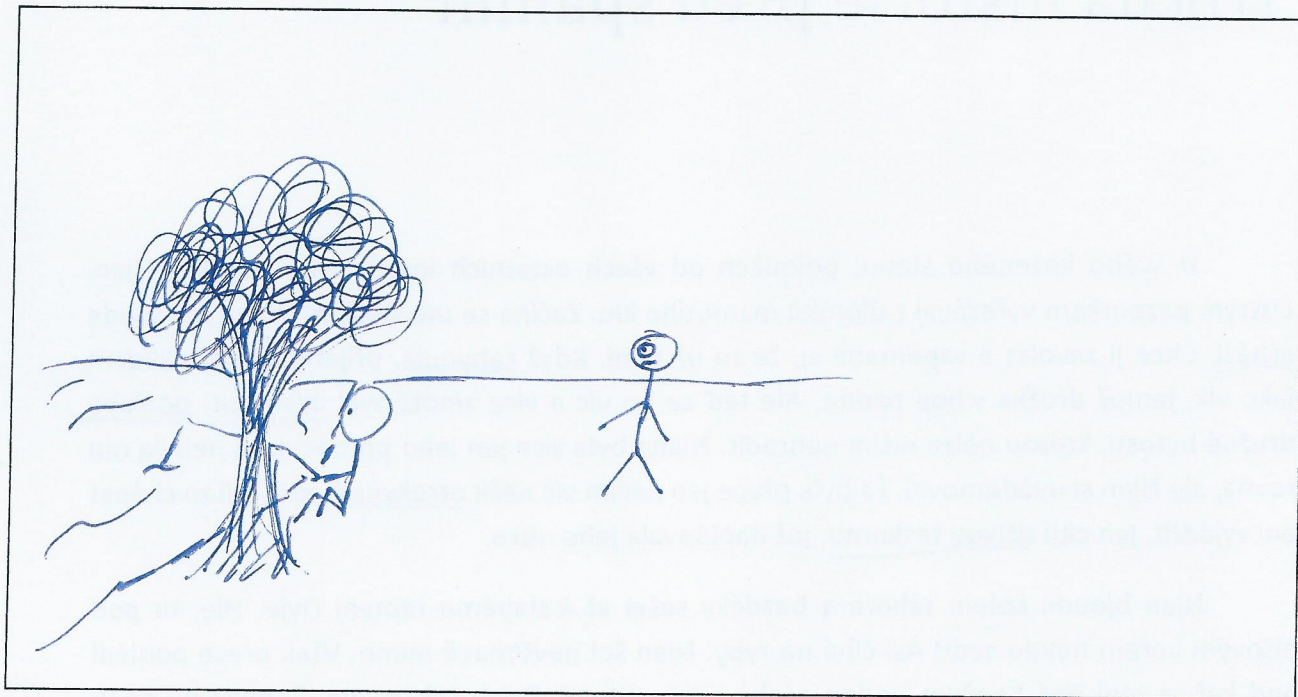
1, V první části textu vyhledej podstatné a okrajové informace. Podstatné informace podtrhni.

2, Podstatné informace napiš svými slovy. Lchází mu družka Niana, zahynula- lidská se mu.

3, Porovnej postavení muže a ženy v Pravěku a v současnosti. Prodiskutuj s rodiči.

Pravěk		Současnost	
Muž	Žena	Muž	Žena
stará se vždy o užití rodiny	stará se vždy o děti a domácí nosť	stará se většinou o užití rodiny	stará se většinou o domácí nosť a děti

4, Jak bys pomocí symbolů, značek či obrázků vyjádřil /a setkání Njana s Kopčemem?

Rodiče, prosím o zhodnocení Vaší společné aktivity

1, V úkolu č. 3 jsme se shodli na NE

neshodli na /

2, Poznalo dítě, z jaké knihy byla ukázka? NE. Četlo tuto knihu? NE

3, Jaké jsou oblíbené knihy Vašeho dítěte? ČTE HODNĚ, KNÍŽKY O UPÍRECH, ROMÁNY, SCI-FI, FANTASY (ETIKETA-ŠPIONÁŽ)

4, Vybírá si Vaše dítě knihy samo, na doporučení kamarádů nebo na Vaše doporučení?
VYBÍRÁ SI SAMO

Děkuji za spolupráci i za Váš čas

Jitka Ihnačincová

Pedagogické centrum Ústí nad Labem, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, o.p.s.
Pionýrů 2806, PSČ 434 01, IČO 254 97 405
tel.: 476 744 875, e-mail: pcul@seznam.cz

Pedagogické centrum Ústí nad Labem, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, o.p.s.
Pionýrů 2806, PSČ 434 01, IČO 254 97 405
tel.: 476 744 875, e-mail: pcul@seznam.cz

OSVĚDČENÍ

o absolvování vzdělávacího programu
(Vzdělávací program byl akreditován MŠMT v rámci systému
dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pod č.j.: MSM-T-49277/2012-201-991)

Jméno a příjmení: **Jitka IHNAČINCOVÁ**
Datum narození: **15. 2. 1967**

absolvoval(a) ve školním roce 2012/2013 vzdělávací program 07230020

*Rozvíjení čtenářské gramotnosti
s využitím globální metody čtení*

V rozsahu: 4 hodin
Dne: 20. března 2013
Lektor: PaedDr. Iva Gregorová
Místo konání: Pedagogické centrum, Most
Pionýrů 2806

Most dne 20. 3. 2013

Mgr. Jiří Henzl, ředitel
Pedagogické centrum Ústí nad Labem
zařízení pro DVPP, o. p. s.

OSVĚDČENÍ

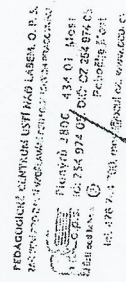
o absolvování vzdělávacího programu
(Vzdělávací program byl akreditován MŠMT v rámci systému
dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pod č.j.: MSM-T-49277/2012-201-991)

Jméno a příjmení: **Jitka IHNAČINCOVÁ**
Datum narození: **15. 2. 1967**

absolvoval(a) ve školním roce 2012/2013 vzdělávací program pod č.j. 2013/03030042 - 2

*Jak přispívá čtenářská gramotnost
k pravopisnému výcviku?*

V rozsahu: 4 hodin
Dne: 24. dubna 2013
Lektor: PaedDr. Hana Mülhaußerová
Místo konání: Pedagogické centrum, Most, Pionýrů 2806

Most dne 24. 4. 2013

Mgr. Jiří Henzl, ředitel
Pedagogické centrum Ústí nad Labem
zařízení pro DVPP, o. p. s.

Pedagogické centrum Ústí nad Labem, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, o.p.s.
Pionýrů 2806, PSČ 434 01, IČO 254 97 405
tel.: 476 744 875, e-mail: pcul@seznam.cz

Pedagogické centrum Ústí nad Labem, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, o.p.s.
Pionýrů 2806, PSČ 434 01, IČO 254 97 405
tel.: 476 744 875, e-mail: pcul@seznam.cz

Akreditace instituce č. j.: 115/2012-25

vydává

OSVĚDČENÍ

č. 2015/02150619 - 16

o absolvování vzdělávacího programu

(Vzdělávací program byl akreditován MŠMT v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pod č. j.: MSMT-29407/2014-1-790)

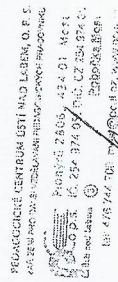
Jméno a příjmení: **Jitka IHNAČINCOVÁ**

Datum narození: **15. 2. 1967**

absolvoval(a) ve školním roce 2014/2015 studium k prohloubení odborné kvalifikace

Praktické náměty pro rozvoj čtenářských dovedností na 1. stupni ZŠ

V rozsahu: 5 hodin
Dne: 26. února 2015
Lektor: Mgr. Dalibor Dudek
Místo konání: Pedagogické centrum, Most
Pionýrů 2806

Most dne 26. 2. 2015

Mgr. Jitka Ihnačincová, ředitel
Pedagogické centrum Ústí nad Labem
zařízení pro DVPP, o. p. s.

OSVĚDČENÍ

o absolvování vzdělávací akce

(Vzdělávací program byl akreditován MŠMT v rámci systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků pod č. j.: 28515/2011-25-691)

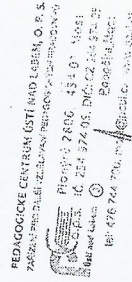
Jméno a příjmení: **Jitka IHNAČINCOVÁ**

Datum narození: **15. 2. 1967**

absolvoval(a) ve školním roce 2011/2012 vzdělávací kurz 03020036

Inspirace pro rozvíjení čtenářské gramotnosti v hodinách ČJL

V rozsahu: 4 hodin
Dne: 19. března 2012
Lektor: Mgr. Jarmila Sulovská
Místo konání: Pedagogické centrum, Most
Pionýrů 2806

Most dne 19. 3. 2012

Mgr. Jitka Ihnačincová, ředitel
Pedagogické centrum Ústí nad Labem
zařízení pro DVPP, o. p. s.